ΤΕΥΧΟΣ 131

Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2018

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Κώστας Βλασόπουλος, Αργυρή Ερωτοκρίτου, Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης, Κώστας Σαρρής, Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης, Υπεύθυνη διακίνησης: Ελεάννα Τσώλη, 210 5247140, Κεντρική διάθεση, σελιδοποίηση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14, Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, ISSN: 2241-7176
Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com www.socialismfrombelow.gr

Αστάθεια, αντίσταση, εργατική προοπτική

Πορεία απεργών του "Βοήθεια στο Σπίτι"

Μέσα σε συνθήκες παράτασης της κρίσης και πολιτικής αστάθειας, το εργατικό κίνημα αναζητάει τη δική του εναλλακτική. Η Μαρία Στύλλου εξηγεί το πώς και γιατί.

Το 2012 η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα έπαθε κραχ. Στις διπλές εκλογές που έγιναν τον Μάη και τον Ιούνη εκείνης της χρονιάς, τα δυο κόμματα που από τη Μεταπολίτευση και δώθε μπορούσαν και σχημάτιζαν άνετα κυβέρνηση και αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ και η Νέα Δημοκρατία καταρρέουν. Αθροιστικά τα ποσοστά και των δύο μαζί δεν έφταναν το 40%, ενώ ξαφνικά εκτοξεύτηκε ο ΣΥΡΙΖΑ και η Χρυσή Αυγή για πρώτη φορά μπήκε στη Βουλή.

Αυτό που πριν από μια εξαετία έμοιαζε η εξαίρεση, τώρα πια είναι ο κανόνας σε κράτη μέλη της Ευρωζώνης και όχι μόνο. Το τελευταίο σοκ ήταν οι γενικές εκλογές στη Γερμανία, που όμως δεν σταμάτησε εκεί. Ένας από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κινδυνεύει να μπει σε ακυβερνησία γιατί στις τοπικές εκλογές που έγιναν στη Βαυαρία και στην Έσση, Χριστιανοδημοκράτες και Χριστιανοκοινωνιστές έπεσαν δέκα μονάδες κάτω. Στην Έσση, το κόμμα της Μέρκελ έπεσε από το 38% στο 27% και το SPD του Σουλτς (ο προηγούμενός του γραμματέας), του Σταϊνμάιερ (πρόεδρος της Γερμανίας) και της Νάλες (η σημερινή γενική γραμματέας) από το 30% στο 20%. Οι παλιές σταθερότητες χάνονται και οι καινούργιες δεν έχουν βρεθεί για την κυρίαρχη τάξη ούτε στη Γερμανία, ούτε στη Γαλλία που τα ποσοστά του Μακρόν κατρακυλάνε, ούτε στην Ιταλία όπου το Δημοκρατικό Κόμμα (και ο Ρέντζι, ο προηγούμενος πρωθυπουργός και στήριγμα της τρίτης σε σειρά οικονομίας της Ε.Ε.) βρίσκεται συρρικνωμένο στην αντιπολίτευση.

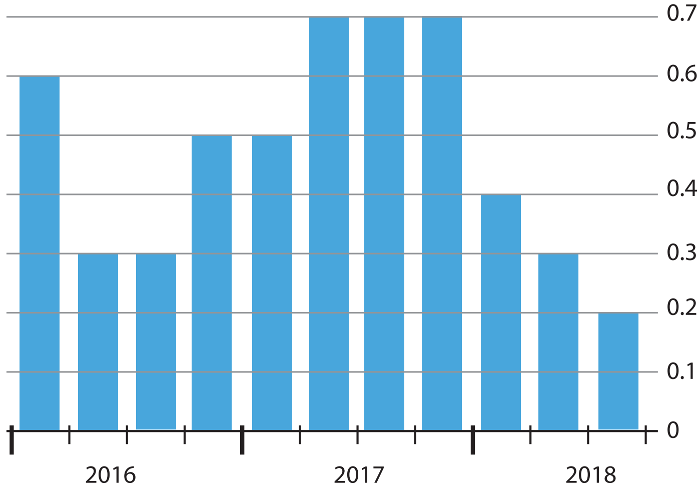
Για την Ελλάδα του 2012, η θεωρία που κυριαρχούσε ήταν ότι το πολιτικό κραχ ήρθε εξαιτίας του υπερχρεωμένου δημόσιου, δηλαδή ότι αποτελούσε μια εξαίρεση σε μια Ευρώπη και σε έναν κόσμο σταθερότητας, που ακόμα και την οικονομική κρίση μπορούν να τη δαμάσουν. Τότε η κυρίαρχη άποψη ήταν ότι η παγκόσμια οικονομία θα ξε-

περνούσε την κατάρρευση της Λήμαν Μπράδερς, και ότι θα αρκούσε ένα πρόγραμμα μέτρων για την ενίσχυση των τραπεζών, για τη μείωση των κόκκινων δανείων, και τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος συνολικά, για να ομαλοποιηθεί η κατάσταση.

Σήμερα κανένας πια δεν μπορεί να μιλήσει για «ελληνική εξαίρεση». Αντίθετα, έχει ανοίξει η συζήτηση για τις αιτίες μιας γενικευμένης αστάθειας. Κυκλοφορούν απόψεις, βγαίνουν βιβλία, γράφονται άρθρα που παραδέχονται το φαινόμενο και αναζητούν το πού οφείλεται και πώς μπορεί να σταματήσει.

Ο Μάρτιν Γουλφ στους Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς παρουσιάζει βιβλία με διαφορετικές απόψεις για το τι συμβαίνει.[1] Η πιο δεξιά υποστηρίζει ότι ο βασικός παράγοντας που επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις στη Γερμανία είναι οι πρόσφυγες και η "κρίση ταυτότητας". Μια δεύτερη θεωρεί ότι το πρόβλημα ήταν ο Ρηγκανισμός και ο Θατσερισμός από τη δεκαετία του '80, που ανέτρεψαν μια περίοδο μεταπολεμικής ανάπτυξης, ευημερίας. Σ' αυτή την περίοδο, τον έλεγχο στις κυβερνήσεις και στα συνδικάτα τον είχαν τα κόμματα της σοσιαλδημοκρατίας, τα οποία τώρα πάσχουν από «Πασοκοποίηση». Και μια τρίτη στέκεται στις αλλαγές που έχουν συμβεί στον παγκόσμιο καπιταλισμό.

Ο συγγραφέας του πρώτου βιβλίου[2] είναι ειδικός στην οικονομική ιστορία. Θεωρεί ότι το πιο πετυχημένο παράδειγμα αντιμετώπισης οικονομικής και πολιτικής κρίσης ήταν η περίοδος του Ρούζβελτ και του «Νιου Ντηλ». Σήμερα, όμως, είναι απαισιόδοξος, γιατί καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν «εύκολες λύσεις». Ο Ρόμπερτ Κάτνερ που έχει γράψει το δεύτερο βιβλίο[3] αναπολεί την εποχή που ο καπιταλισμός ήταν «ρυθμιζόμενος» από τις κυβερνήσεις και τη δύναμη των συνδικάτων και στηρίζει τις ελπίδες του στην επιβολή ελέγχων στις χρηματοπιστωτικές αγορές ώστε η κοινωνία να γίνει «περισσότερο δημοκρατική και λιγότερο καπιταλιστική». Το τρίτο βιβλίο[4] αναζητάει τις αιτίες για την αστάθεια που χαρακτηρίζει το σύστημα σήμερα σε τρεις αλλαγές που έχουν γίνει στην παγκόσμια οικονομία: την είσοδο του φτηνού εργατικού δυναμικού της Κίνας και της Ινδίας, την τεχνολογική πρόοδο και την ανισορροπία ανάμεσα στα μεγάλα πλεονάσματα της Γερμανίας, της Κίνας και της Ιαπωνίας από τη μια μεριά και στα μεγάλα ελλείμματα των ΗΠΑ και της ευρωπαϊκής «περιφέρειας» από την άλλη.

Μεταβολές του ΑΕΠ της Ευροζώνης ανα τρίμηνο. Η τάση είναι πτωτική.

Ο Μάρτιν Γουλφ παρατηρεί ότι υπάρχει ένας κοινός παρονομαστής ανάμεσα σε αυτές τις απόψεις, δηλαδή ότι το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα παραμένει ευάλωτο και ότι χρειάζονται μεταρρυθμίσεις. Αλλά παράλληλα θεωρεί ότι το ερώτημα αν οι μεταρρυθμίσεις είναι εφικτές παραμένει αναπάντητο. Είναι μια καλή σύνοψη της αβεβαιότητας που επικρατεί και στην πράξη και στις ιδέες στους κυρίαρχους κύκλους.

Η οικονομική κρίση

Η εικόνα της οικονομίας διεθνώς και οι δυσκολίες των κυβερνήσεων να ελέγξουν τις εξελίξεις διαψεύδουν τις προσδοκίες ότι η οικονομική κρίση ήταν προσωρινή. Τυπικά η οικονομία παγκόσμια έχει μπει σε μια περίοδο σχετικής ανάκαμψης, αλλά οι εξελίξεις αυτό το φθινόπωρο ξαναέφεραν στην επιφάνεια τα προβλήματα. Είδαμε να καταρρέουν το πέσο στην Αργεντινή και η λίρα στην Τουρκία, να καταφεύγουν η Αργεντινή και το Πακιστάν στο Δ.Ν.Τ. για δανεισμό. Και τα προβλήματα δεν περιορίζονται στην «αναδυόμενη» περιφέρεια. Μέσα σε μια βδομάδα του Οκτώβρη άρχισαν να πέφτουν τα χρηματιστήρια στην Γουόλ Στρητ και στην Ασία: *«Όταν ανεβαίνουν οι μετοχές, είναι σαν να προχωράνε σε κυλιόμενη σκάλα. Αλλά όταν η αγορά αλλάζει, η έξοδος γίνεται τρέχοντας με το ασανσέρ. Η ξαφνική πτώση αυτής της εβδομάδας δεν θα έπρεπε να ξαφνιάσει τους επενδυτές καθώς η ανοδική πορεία έμοιαζε να έχει παρατραβήξει εδώ και καιρό».*[5]

Πράγματι, οι οικονομικοί αναλυτές περίμεναν μια κάποια «διόρθωση» στα χρηματιστήρια, αλλά όταν ήρθε εκείνη η βδομάδα άρχισαν οι ανησυχίες για τα βαθύτερα αίτια. Η Έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου World Economic Outlook το φετινό φθινόπωρο επισημαίνει ότι οι επιπτώσεις από την κρίση του 2009 είναι μακροχρόνιες και ότι επηρεάζουν ακόμη και χώρες που δεν γνώρισαν τραπεζική κρίση τότε.

«91 οικονομίες, που αντιπροσωπεύουν τα 2/3 του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος με όρους αγοραστικής ισοτιμίας, αντιμετώπισαν πτώσεις στην παραγωγή τους το 2009. Αυτό ήταν το μεγαλύτερο αρνητικό σοκ στη μεταπολεμική επο-

χή. Επιπλέον, όσο μεγαλύτερες ήταν οι απώλειες βραχυπρόθεσμα, τόσο μεγαλύτερες εξακολουθούν να είναι μακροπρόθεσμα. Χώρες με μεγάλη άμεση πτώση της παραγωγής, εμφανίζουν επίσης μεγαλύτερη άνοδο της ανισότητας στα εισοδήματα, σε σύγκριση με την περίοδο πριν από την κρίση».[6]

Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κρίσης εμφανίζονται έντονα στο επίπεδο των επενδύσεων που το 2017 παραμένουν κατά 25% χαμηλότερα από τους ρυθμούς της περιόδου πριν από την κρίση. Και αυτό αφορά όλες τις χώρες καθώς η κρίση του 2009 μπορεί να ξεκίνησε ως χρηματοπιστωτική στη Δύση αλλά χτύπησε όλη την οικονομία παγκόσμια.

Αυτά τα στοιχεία υπενθυμίζουν το υπόβαθρο για την παράταση της κρίσης σήμερα. Πάνω σε αυτά έρχεται να προστεθεί η εικόνα από την επιβράδυνση στην οικονομία της Ευρωζώνης. Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία έπεσε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων τεσσάρων χρόνων. Η όποια ανάκαμψη υπήρξε φτάνει στο τέλος της και αυτό βάζει πίεση στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να αποφασίσει αν είναι σε θέση να τερματίσει την πολιτική της «ποσοτικής χαλάρωσης», δηλαδή του φθηνού χρήματος για τις τράπεζες. Ο επικεφαλής της ΕΚΤ Μάριο Ντράγκι δήλωσε ότι παραμένει αμετακίνητος στο σχέδιο για τερματισμό.[7] Δέχεται πιέσεις από το γεγονός ότι η αμερικάνικη κεντρική τράπεζα, η Fed έχει προχωρήσει ήδη σε άνοδο των επιτοκίων και ο Ντράγκι δεν μπορεί να αφήσει το ευρώ να μείνει πίσω στον ανταγωνισμό με το δολάριο.

Οι ανταγωνισμοί σε διεθνές επίπεδο είναι άλλος ένας παράγοντας που μεγαλώνει τις αβεβαιότητες και τις αστάθειες και σε οικονομικό και σε πολιτικό επίπεδο. Οι απειλές του Τραμπ για δασμούς αναστατώνουν τους εμπορικούς εταίρους και ανταγωνιστές των ΗΠΑ χωρίς να φέρνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα για την αμερικάνικη οικονομία. Ο Τραμπ έφτασε στο σημείο να απειλεί τον επικεφαλής της Fed που ο ίδιος διόρισε ότι θα τον ξηλώσει αν συνεχίσει να ανεβάζει τα επιτόκια!

Ανισότητα

Τα μέτρα για να βγει ο καπιταλισμός από την κρίση και να διασωθούν οι τράπεζες, ανέβασαν την κοινωνική ανισότητα την τελευταία δεκαετία παντού. Η ανισότητα μεγαλώνει και χειροτερεύει τη ζωή εκατομμυρίων σε πολλά επίπεδα. Μισθοί, απασχόληση, συνθήκες.

Ενώ ο αριθμός των δισεκατομμυριούχων και ο πλούτος που ελέγχουν παγκόσμια ανεβαίνει, οι μισθοί παραμένουν καθηλωμένοι και ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στη φτώχεια ακόμη κι αν έχουν δουλειά μεγαλώνει. Αλλά οι κοινωνικές ανισότητες δεν περιορίζονται «μόνο» στο εισόδημα. Στην εκπαίδευση, παραδείγματος χάρη, οι νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις έχουν κάνει τη ζωή δύσκολη για τα παιδιά των εργατικών οικογενειών. Μια πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι η ικανότητα παιδιών ηλικίας 10 ετών να μπορούν να διαβάζουν παρουσιάζει αποκλίσεις μέχρι 30% ανάλογα με το σχολείο στο οποίο πηγαίνουν στη Γερμανία.

Οι περικοπές στις δαπάνες για τις υποδομές (πυροπροστασία, αντιπλημμυρικά έργα κλπ) μεταφράζονται σε καταστροφές και χαμένες ζωές σε εργατικές περιοχές, όπως είδαμε όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις πιο μεγάλες μητροπόλεις, όπως στο Λονδίνο με την πυρκαγιά στο Grenfel Tower. Ακόμα και σε περίοδο οικονομικής ανάκαμψης, οι συνθήκες για τους εργαζόμενους δεν έχουν καλυτερεύσει.

Αυτό που είναι ιδιαίτερα εξοργιστικό, είναι ότι ενώ πέρασε μια ολόκληρη κρίση, και κατά τη διάρκεια της η πολιτική των κυβερνήσεων ήταν μνημόνια, περικοπές, λιτότητα, ένα σκληρό πρόγραμμα που έβαζε την προτεραιότητα στη διάσωση των τραπεζών με δημοσιονομικά πλεονάσματα, στην περίοδο «μετά την κρίση» κρατάνε την ίδια στρατηγική. Αυτές οι συνθήκες προκαλούν τεράστιες αντιδράσεις και πολιτικές αποδράσεις. Μαζικά εγκαταλείπουν οι ψηφοφόροι τα κόμματα που μέχρι τώρα ψήφιζαν και ψάχνουν για άλλες πολιτικές προτάσεις. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, οι κυβερνήσεις συνεχίζουν να παίρνουν μέτρα μείωσης των φόρων για το κεφάλαιο και γενίκευσης των ελαστικών σχέσεων απασχόλησης. Τα αδιέξοδα του νεοφιλελεύθερου μοντέλου δημιουργούν πολιτικές εξεγέρσεις.

Η ακροδεξιά προσπαθεί να ξαναστήσει την αστική πολιτική με συνδυασμό ρατσισμού ενάντια στους μετανάστες, ισλαμοφοβίας και ευρωσκεπτικισμού. Τα κόμματα της ακροδεξιάς στην Ευρώπη δεν έχουν ενιαία οικονομική πολιτική, παρόλο που είναι ενωμένα στη ρατσιστική πολιτική. Ενδεικτικό είναι τι συμβαίνει ανάμεσα στην Αυστρία, την Ιταλία και τη Γερμανία. Ενώ ψήφισαν όλοι μαζί τη νέα συμφωνία για το κλείσιμο των συνόρων στη σύνοδο κορυφής στις 28 Ιούνη, η Αυστρία που έχει αυτό το εξάμηνο την προεδρία της Ε.Ε. διαφωνεί με την απόφαση της ιταλικής κυβέρνησης να ανεβάσει το έλλειμμα του φετινού προϋπολογισμού της από 0,8% του ΑΕΠ σε 2,4%. Παρά τις διαφωνίες όμως, αυτή η ρατσιστική ακροδεξιά ανοίγει το δρόμο στους φασίστες.

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ

«Ο Αλέξης Τσίπρας, ... ήταν κάποτε το φόβητρο στις πρωτεύουσες της Ε.Ε., και τον θεωρούσαν σαν τον Λένιν του Αιγαίου. Σήμερα είναι ο αγαπημένος της ελίτ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτό όχι μόνο γιατί «κατάπιε» τα μέτρα του μνημονίου και βοήθησε να μείνει η Ελλάδα στην Ευρωζώνη... αλλά και γιατί πήρε την πρωτοβουλία για το Μακεδονικό...».[8]

Αυτό είναι το σχόλιο των Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς για την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ. Μέσα σε μια παράγραφο ανάγλυφη η περιγραφή της τετραε-

Απεργοί στην πύλη του Ωνάσειου.

τίας της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ από την εφημερίδα των τραπεζιτών και του Σίτυ του Λονδίνου.

Αυτή η περιγραφή δεν είναι καθόλου τιμητική για μια κυβέρνηση που βγήκε στηριγμένη στην οργή των εργατών και εργατριών που πάλεψαν ενάντια στα μνημόνια, που οργάνωσαν την αλληλεγγύη τους από το 2015 μέχρι σήμερα στους πρόσφυγες, που στο δημοψήφισμα του Ιούλη του 2015 ψήφισαν ενάντια στα μνημόνια και στην Ε.Ε. και τώρα βλέπουν τον Τσίπρα να στηρίζει τις επιλογές όλων αυτών πάνω απ' όλα.

Σε μια περίοδο που η Ε.Ε. τρικλίζει οικονομικά και πολιτικά, που αντιμετωπίζει ανταρσίες στην Ιταλία και όχι μόνο, η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ δίνει μάχη για να χώσει και τη Δημοκρατία της Μακεδονίας μέσα στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ.

Η στροφή αυτή σημαίνει και αλλαγή των συμμαχιών που μέχρι τώρα προσπαθούσε να εξασφαλίσει η κυβέρνηση στην Ευρωζώνη. Πριν δυο χρόνια η Ελλάδα είχε πάρει την πρωτοβουλία για στενότερη συνεργασία των χωρών του Νότου (Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Γαλλία...) απέναντι στις επιλογές της κεντρικής ηγεσίας των Βρυξελλών. Η εφαρμογή του τρίτου μνημονίου, η υπογραφή της συμφωνίας με την Τουρκία για το κλείσιμο των συνόρων, η ευθυγράμμιση με την τελευταία ρατσιστική συμφωνία για φράκτες στα σύνορα της Ευρώπης όπου η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ είναι βασικός πυλώνας της, έχουν πραγματικά μετατρέψει την Ελλάδα σε απαραίτητο σύμμαχο για όλες τις ρατσιστικές βρωμιές της Ευρώπης-φρούριο αλλά και του Τραμπ. Και μετά τον Αύγουστο, έπεσε και το τελευταίο φύλλο συκής για τις οικονομικές επιλογές της.

Τα πλεονάσματα για τους τραπεζίτες από μόνα τους είναι μια ωμή πρόκληση. Αλλά δεν είναι η μόνη. Η σχετική ανάκαμψη (όσο μικρή κι αν είναι) δεν έχει πάει για αυξήσεις των μισθών, των συντάξεων και των κοινωνικών δαπανών, δεν πάει για δημοσιονομική χαλάρωση και δαπάνες για σχολεία, δήμους και γειτονιές, γιατί αυτό θα απαιτούσε σύγκρουση με τις επιλογές και της Τρόικας, αλλά και των ελλήνων καπιταλιστών.

Ο Μητσοτάκης ανησυχεί μήπως ο Τσίπρας ανοίξει περίοδο παροχών και μαζί με τον ΣΕΒ τραγουδάνε το μοτίβο «Μείωση της φορολογίας στα κέρδη, εξασφάλιση χαμηλού κόστους για τους επενδυτές».

Είναι η γραμμή του Ντόναλντ Τραμπ, που το "America first" έχει μεταφραστεί σε κάθετη μείωση των φόρων για το κεφάλαιο και σε ανέβασμα του τζόγου στο χρηματιστήριο.

Το παραμύθι ότι αυτά τα κέρδη πάνε για επενδύσεις και για αύξηση της απασχόλησης δεν περιγράφει ακριβώς την πραγματικότητα. Σύμφωνα με τις τελευταίες ειδήσεις, η αυτοκινητοβιομηχανία General Motors ετοιμάζεται να απολύσει 18 χιλιάδες εργάτες από τα εργοστάσιά της στη Βόρεια Αμερική. Μια άλλη εικόνα και για τις ΗΠΑ αλλά και για την Ευρώπη είναι η αύξηση της ελαστικής απασχόλησης. Οι ελαστικές σχέσεις εργασίας δεν έχουν γίνει μόνο θεσμός στην Ελλάδα, αλλά σε όλη την Ευρώπη. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ κομπορρημονεί ότι έχει ανεβάσει την απασχόληση. Αυτό όμως που δεν ομολογεί είναι ότι η πλειοψηφία των καινούργιων εργαζομένων και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα είναι με ελαστικές σχέσεις εργασίας: συμβασιούχοι, απασχολούμενοι σε εργολάβους με αποδοχές κάτω και από το σημερινό κατώτατο μισθό και με συνθήκες αβεβαιότητας για τη συνέχεια. Η δήλωση της Αχτσιόγλου ότι καταργείται ο υποκατώτατος μισθός δεν λύνει το πρόβλημα. Δίκαια η ερ-

Το αντιρατσιστικό κίνημα δίνει μάχες από το Λονδίνο μέχρι την Αθήνα.

γατική τάξη παλεύει για να τα ανατρέψει όλα αυτά.

Οι εργατικοί αγώνες

Σεπτέμβρης και Οκτώβρης 2018 είναι ένα δίμηνο με τις περισσότερες εργατικές απεργίες και κινητοποιήσεις. Το τέλος του τρίτου μνημόνιου, ενώ για την κυβέρνηση έχει σημάνει υποσχέσεις σε αφθονία και μέτρα με το σταγονόμετρο, για το εργατικό κίνημα κτύπησε την καμπάνα των απεργιακών εξορμήσεων για να πάρουν πίσω τις απώλειες των μνημονίων.

Μόνιμοι και συμβασιούχοι, εργαζόμενοι στο δημόσιο και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις βαράνε το σφυρί και δείχνουν ποιος έχει τη δύναμη. Την αυλαία άνοιξε η απεργία στην Cosco από το καλοκαίρι με αιτήματα να υπαχθούν στα Βαρέα και Ανθυγιεινά, να υπογράψουν συλλογική σύμβαση για όλους (μονίμους και εργολαβικούς), ελεύθερο συνδικαλισμό και όχι εργοδοτικά συνδικάτα. Τα ΒΑΕ τα κέρδισαν, κι αυτό έδωσε δύναμη στο σωματείο. Τη σκυτάλη πήρε η ΑΔΕΔΥ που μαζί με μια σειρά ομοσπονδίες του δημοσίου κάλεσε σε απεργία στις 3 Οκτώβρη για τα ΒΑΕ σε όλο το δημόσιο. Και η συνέχεια ήταν μια σειρά απεργιακών κινητοποιήσεων στο χώρο της υγείας – 48ωρη στον ΕΟΠΥΥ, στους γιατρούς, σε όλο το ΕΣΥ πανελλαδικά στις 10 Οκτώβρη, και στη συνέχεια απεργία στην ιδιωτική υγεία με παραδειγματικό κέντρο το Ωνάσειο.

Σε πείσμα της προσπάθειας της διαίρεσης και των διακρίσεων που η εργοδοσία δουλεύει όσο μπορεί, και σε αντίθεση με τις κούφιες υποσχέσεις της κυβέρνησης που καλούν σε αναμονή και εφησυχασμό, η εικόνα του φθινόπωρου είναι διαφορετική από τις προηγούμενες χρονιές.

Μέχρι τώρα οι απεργίες, τουλάχιστον στα χρόνια των μνημονίων, ήταν για να σταματήσουν νέες περικοπές, λιτότητα και επιθέσεις. Τώρα έχουν περισσότερο επιθετικό χαρακτήρα και διεκδικούν να επιβάλουν αυξήσεις, προσλήψεις, μόνιμη απασχόληση, το πλεόνασμα του προϋπολογισμού για τις ανάγκες των εργατών και όχι για τους τραπεζίτες. Μέ-

σα απ' αυτές τις μάχες και απ' αυτή τη δύναμη, μέχρι τώρα συνδικάτα και εργαζόμενοι έχουν καταφέρει δυο πράγματα. Το πρώτο, ο συντονισμός και η κήρυξη της απεργίας στις 14 Νοέμβρη από ΑΔΕΔΥ και μια σειρά εργατικά κέντρα, και το δεύτερο, υποσχετικές για παραχωρήσεις από την κυβέρνηση.

Σ' αυτή την εξέλιξη έχουν παίξει ρόλο τρεις παράγοντες. Πρώτο, η οργή. Δεύτερο, η εμπειρία ότι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ είναι με τη μεριά της εργοδοσίας, έχει κάνει τις επιλογές της και ότι μόνο οι μάχες και οι αγώνες μπορούν να την αναγκάσουν. Και τρίτο, η δουλειά της αριστεράς και της επαναστατικής αριστεράς όλη την προηγούμενη περίοδο μέσα στους εργατικούς χώρους και τα συνδικάτα.

Ο ρόλος του Συντονιστικού των Νοσοκομείων έχει γίνει υποδειγματικός σαν η οργάνωση που ενώνει συμβασιούχους, ΟΑΕΔίτες, ειδικευόμενους γιατρούς και μόνιμους και στη δημόσια και στην ιδιωτική υγεία. Αυτός είναι και ο λόγος που οι ομοσπονδίες στη δημόσια υγεία (ΠΟΕΔΗΝ, ΕΙΝΑΠ και ΟΕΝΓΕ) καλούν σε απεργιακές κινητοποιήσεις πιο συχνά από τους άλλους κλάδους. Κι αυτό μπορούμε να το γενικεύσουμε παντού – και στο δημόσιο και στις ΔΕΚΟ και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και τις τράπεζες.

Αυτή η δυναμική ενισχύεται από το αντιφασιστικό κίνημα.

«Παρόλο που η Ελλάδα βρέθηκε στο κέντρο της προσφυγικής κρίσης το 2015-2016, δεν επικράτησε ο ρατσισμός και ο αντιισλαμισμός όπως σε μια σειρά από άλλα ευρωπαϊκά κράτη... Η Χρυσή Αυγή δεν μπόρεσε να επηρεάσει τις εξελίξεις...».[9]

Αυτή είναι διαπίστωση που κάνει ο Μπάρμπερ στο άρθρο του και την αποδίδει στα θετικά του ΣΥΡΙΖΑ. Η πραγματικότητα όμως είναι τελείως διαφορετική. Το κίνημα αλληλεγγύης στους πρόσφυγες πανελλαδικά, που πήρε τη μορφή όχι μόνο υποδοχής αλλά και οργάνωσης της ζωής των προσφύγων από την αρχή στους πρόχειρους χώρους διαμονής τους, ήταν έργο χιλιάδων απλών ανθρώπων. Τα οργανωμένα συσσίτια, η ιατρική περίθαλψη και τα μαθήματα στα προσφυγόπουλα, ήταν η φάση της υποδοχής που καθόρισε και το κλίμα της υποδοχής αλλά και της συνέχειας. Οι μάχες για ανοιχτά σύνορα, για να πέσουν οι φράχτες, για άνοιγμα των σχολείων και των νοσοκομείων, για άσυλο και στέγη, απομόνωσαν τους φασίστες και κέρδισαν τα συνδικάτα.

Είναι μια μάχη που ακόμα συνεχίζεται, που έχει πετύχει να ενώσει τους πρόσφυγες με τις κοινότητες των μεταναστών, και να μην αφήνει δεξιά και ακροδεξιά να κυριαρχήσουν χύνοντας το ρατσιστικό τους δηλητήριο.

Είναι μια μάχη που ξεκίνησε από το 2012, μόλις η Χρυσή Αυγή μπήκε στη Βουλή, κλιμακώθηκε μετά τις δολοφονίες του Λουκμάν (Γενάρης 2013) και του Παύλου Φύσσα (Σεπτέμβρης 2013), με αποτέλεσμα το κίνημα να κερδίσει ότι η φασιστική ηγεσία βρίσκεται υπόδικη με την κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης. Η Κίνηση ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή έκανε τη σύνδεση της αντιφασιστικής μάχης με την αντιρατσιστική και με τέτοιες πρωτοβουλίες μέχρι τώρα δεν έχει αφήσει τα περιθώρια για να καθορίσει η δεξιά και η ακροδεξιά την πολιτική ατζέντα.

Η κρίση ηγεμονίας των αστικών κομμάτων και της ιδεολογίας τους υπάρχει και στην Ελλάδα. Το ζήτημα είναι ποιος μπορεί να ηγεμονεύσει μέσα σ'αυτές τις συνθήκες.

Η επαναστατική αριστερά

Ο ρόλος των επαναστατών είναι καθοριστικός, σε όλη την Ευρώπη, σε όλον τον κόσμο και στην Ελλάδα. Η συμμετοχή στην οργάνωση και την κλιμάκωση της εργατικής αντίστασης πηγαίνει χέρι-χέρι μαζί με την αντιρατσιστική μάχη για ανοιχτά σύνορα, γιατί αυτές οι δυο πλευρές της ταξικής πάλης τροφοδοτούν η μια την άλλη. Για να γίνει το σύνθημα «Καλοδεχούμενοι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες» πραγματικότητα για τις ζωές όλων των εργατών και των εργατριών χωρίς διαχωρισμούς σε ντόπιους και "ξένους", άντρες και γυναίκες, λευκούς και "σκουρόχρωμους".

Όμως η δύναμη της επαναστατικής αριστεράς δεν είναι μόνο στους αγώνες, αλλά και στην πρόταση για μια διαφορετική προοπτική απέναντι στον καπιταλισμό. Μέχρι τώρα η κυρίαρχη αφήγηση όχι μόνο από τους αστούς αλλά και από τον ΣΥΡΙΖΑ είναι ότι *«ο καπιταλισμός δεν πέφτει, αλλά μπορούμε να εξασφαλίσουμε μια πιο δίκαιη διαχείριση».* Το ίδιο που υποστηρίζει εδώ ο Τσίπρας ακούγεται και από το Podemos και το Σοσιαλιστικό Κόμμα στην Ισπανία, από την κυβέρνηση της Πορτογαλίας, από έναν κατάλογο "ρεαλιστών" χωρίς τελειωμό. Ένας κατάλογος κομμάτων και κυβερνήσεων που παίρνουν τα χειροκροτήματα της ελίτ της Ε.Ε. και των Βρυξελών. Παίρνουν τα εύσημα γιατί ελπίζουν ότι μπορούν να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα και τον έλεγχο της αντίστασης απέναντι σε ένα σύστημα που παραπαίει αλλά συνεχίζει να έχει τον έλεγχο και πασχίζει να τον διατηρήσει με κάθε τρόπο, ακόμη και με τα πιο απάνθρωπα όπλα.

Η εργατική εναλλακτική απέναντι σ' αυτό το σάπιο σύστημα είναι η μόνη πρόταση για να ανεβάσει την ανθρωπότητα στο ύψος της ιστορίας της και των κατακτήσεων της. Για να εξασφαλίσει την απελευθέρωση της ανθρωπότητας από τα δεσμά της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης.

Η πάλη συνεχίζεται!

Σημειώσεις

1. Martin Wolf, The price of populism, Financial Times 27 October 2018
2. Barry Eichengreen, The populist temptation, Oxford University Press
3. Robert Kuttner, Can democracy survive global capitalism?, WW Norton publishers
4. Charles Dumas, Populism and economics, Profile books
5. Michael MacKenzie, Markets insight, Financial Times 12 October 2018
6. Martin Wolf, How to avoid the next financial crisis, Financial Times, 10 October 2018
7. Eurozone slowdown clouds ECB easing strategy, Financial Times 30 October 2018
8. Tony Barber, Greece shows how a maverick nation can recover from disorder, Financial Times 1 November 2018
9. στο ίδιο.

Μπορούμε να απαντήσουμε ταξικά στην καταπίεση;

Ο Κώστας Τορπουζίδης παρεμβαίνει στην συζήτηση που άνοιξε μετά τη δολοφονία του Ζακ Κωστόπουλου.

Στις 21 Σεπτέμβρη του 2018, ένας νέος άνθρωπος, ο Ζακ Κωστόπουλος, έπεσε νεκρός στο κέντρο της Αθήνας, κατακρεουργημένος και αβοήθητος μπροστά τα μάτια των περαστικών.

Οι δύο δράστες επιτέθηκαν απάνθρωπα και δολοφονικά σε έναν αδύναμο άνθρωπο και οι αστυνομικοί που κατέφτασαν λίγο μετά συνέδραμαν και ολοκλήρωσαν το έγκλημα.

«Δικαιοσύνη για τον Ζακ»

Η επιχείρηση να ενοχοποιηθεί το θύμα είχε όλες τις προϋποθέσεις να πετύχει και η τραγική δολοφονία του Ζακ να καταχωρηθεί σαν η δυσάρεστη κατάληξη απόπειρας ληστείας ενός ανυποψίαστου επαγγελματία.

Τα συστημικά και δεξιά ΜΜΕ είχαν στα χέρια τους όλα τα «στοιχεία» για να κατασκευάσουν την τέλεια υπόθεση «επιβολής του νόμου και της τάξης», αφού μάλιστα το θύμα είχε το ιδανικό προφίλ: ομοφυλόφιλος ακτιβιστής, οροθετικός, χρήστης ουσιών. Ρατσιστικές προκαταλήψεις και φοβίες χρησιμοποιήθηκαν από την πρώτη στιγμή για να δικαιολογηθεί η απερίγραπτη βιαιότητα των δύο δραστών και της αστυνομίας και να συγκαλυφθεί το έγκλημα. Και όπως φάνηκε σχεδόν αμέσως, οι αστυνομικές αρχές θα έβρισκαν πολύ βολική μια τέτοια εκδοχή.

Όμως, οι φρικιαστικές εικόνες που κατέγραψαν οι κάμερες και έφτασαν μέσα σε κάθε σπίτι και χώρο δουλειάς προκάλεσαν τόση οργή και αποτροπιασμό, που καμιά εξήγηση, ούτε καν κι αυτή της απόπειρας ληστείας δεν φαινόταν τόσο πειστική για να τις δικαιολογήσει.

Η συγκίνηση και δίκαιη οργή που προκάλεσε η δολοφονία ήταν πολύ ευρύτερη απ’ όσους γνώρισαν τον Ζακ προσωπικά και ήρθε σαν αποτέλεσμα της συνολικότερης πολιτικοποίησης που έχει υπάρξει στην ελληνική κοινωνία, η οποία αρνείται πλειοψηφικά και πολλές φορές ενεργά τη ρατσιστική και φασιστική βία και την αστυνομική καταστολή.

Στα δέκα σχεδόν, σκληρά χρόνια της κρίσης δεν επικράτησε η απελπισία και η απανθρωπιά. Αντίθετα, μαζί με τις εργατικές αντιστάσεις στις μνημονιακές επιθέσεις αναπτύχθηκαν μαζικά κινήματα αλληλεγγύης στα θύματα της πιο ακραίας βίας που παράγει μια κοινωνία υποταγμένη στα ατομικιστικά και ανταγωνιστικά δόγματα του νεοφιλελευθερισμού και στις κάθε είδους ρατσιστικές διακρίσεις που υποδαυλίζει.

Η δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου, όπως κι αυτή του Σαχζάτ Λουκμάν και μετά του Παύλου Φύσσα, η δολοφονική επίθεση στην συνδικαλίστρια Κωνσταντίνα Κού-

Χειροπέδες στον νεκρό Ζακ

νεβα, η διαπόμπευση των οροθετικών γυναικών, οι ημέρες υπερηφάνειας ενάντια στη σεξιστική καταπίεση (Gay Pride), που τα τελευταία 15 χρόνια έχουν απλωθεί από την Αθήνα σε πολλές ακόμη πόλεις ανά την Ελλάδα, οι επιθέσεις στις γειτονιές σε μετανάστες και πρόσφυγες αλλά και οι απόπειρες να αποκλειστούν τα προσφυγόπουλα από τα σχολεία, η άφιξη εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων στα νησιά μετά το 2015, είναι μερικές από τις στιγμές που άνοιξε η συζήτηση και δοκιμάστηκε στη ζωή η επιλογή της αλληλεγγύης κόντρα στους ρατσιστικούς αποκλεισμούς και την καταστολή.

Τα κινήματα αντίστασης που αναπτύχθηκαν τροφοδότησαν το ένα το άλλο και θα ήταν λάθος να τα δούμε ως αυθόρμητες και ασύνδετες αντιδράσεις. Η πολιτική ευαισθητοποίηση μιας ισχυρής κοινωνικής πλειοψηφίας και οι πρωτοβουλίες, κινήσεις και οργανώσεις που έχουν γεννηθεί εντωμεταξύ, όπως συμβαίνει και στο χώρο των ΛΟΑΤΚΙ, βρίσκονται στο υπόβαθρο της ενεργής κινητοποίησης χιλιάδων ανθρώπων και φορέων για να αποδοθεί «Δικαιοσύνη για τον Ζακ».

Όλες οι οργανώσεις της αριστεράς μαζί με συνδικάτα όπως των νοσοκομειακών γιατρών (ΟΕΝΓΕ), αντιρατσιστικές οργανώσεις, η ΕΣΗΕΑ, πανεπιστημιακοί και καλλιτέχνες, φορείς όπως η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), εκπροσωπούν τις κοινωνικές δυνάμεις που συνασπίστηκαν για να αποδομηθούν οι απόπειρες δραστών, αστυνομίας και ΜΜΕ να συκοφαντηθεί το θύμα και να παραδοθεί στη λήθη.

Με μια τέτοια στήριξη οι ΛΟΑΤΚΙ οργανώσεις είχαν όλη την αυτοπεποίθηση να αναλάβουν άμεσα πρωτοβουλίες για τιμωρία των δραστών και ανάδειξη των ευθυνών της αστυνομίας, ενώ ακτιβιστές έφτασαν με το πανό «Δικαιοσύνη στο Ζακ» στην συγκλονιστική αντιφασιστική-αντιρατσιστική διαδήλωση του Βερολίνου στις 13 Οκτώβρη.

Έτσι, αναγκάστηκε η υπουργός δημόσιας τάξης Όλγα Γεροβασίλη να σπεύσει να διατάξει ΕΔΕ για τις ευθύνες των αστυνομικών και το ΕΣΡ να καλεί σε απολογία το κανάλι ΑΡΤ του Γιώργου Καρατζαφέρη, για το κατάπτυστο γκάλοπ με το ερώτημα *«Είστε υπέρ της ηρωοποιήσεως του επίδοξου ληστή, ομοφυλόφιλου και οροθετικού;»*. Την καταδίκη της ΕΣΗΕΑ και τη μαζική κατακραυγή προκάλεσε και η ανάλογη απόπειρα της Τατιάνας Στεφανίδου στον ΣΚΑΪ. Ελέγχονται για παραβίαση της νομοθεσίας περί «σεβασμού μνήμης νεκρού», «απαγόρευσης δυσμενών διακρίσεων», «παρουσίασης των γεγονότων με αντικειμενικό τρόπο, με προσοχή και με αίσθημα ευθύνης».

Η μόνιμη υστερία των ΜΜΕ για ακόμη περισσότερη αστυνόμευση και καταστολή απονομιμοποιήθηκε τόσο γρήγορα, που μόνο ελάχιστοι φασίστες συγκεντρώθηκαν έξω από το κοσμηματοπωλείο για να στηρίξουν χωρίς καμιά ντροπή τους δράστες και συνδαιτυμόνες τους όπως αποκαλύφθηκε πολύ γρήγορα, ενώ ακόμη και οι της ΝΔ αναγκάστηκαν να μιλήσουν «για τραγικό θάνατο ενός νεαρού», αλλά για μια ακόμη φορά στη μόνη γλώσσα που γνωρίζουν σαν πιστοί υπηρέτες της κυρίαρχης τάξης, δηλαδή για να απαιτήσουν περισσότερη καταστολή: *«Το κατ' ευφημισμόν υπουργείο Προστασίας του Πολίτη έχει αφήσει χωρίς εμφανή αστυνόμευση ολόκληρες περιοχές, όπως το ευρύτερο κέντρο της Αθήνας, όπου η εγκληματικότητα έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο»*, δήλωσε ο αρμόδιος της ΝΔ για θέματα Προστασίας του Πολίτη, Μάξιμος Χαρακόπουλος.

Οι αστυνομικές και ανακριτικές αρχές βρίσκονται πλέον κάτω από ισχυρή πίεση να λογοδοτήσουν για το πώς και το γιατί της δολοφονίας και να αποδοθεί δικαιοσύνη στον αδικοχαμένο Ζακ, βάζοντας στην άκρη τις μισαλλόδοξες κραυγές ακροδεξιάς και ΝΔ. Είναι μια πρώτη σημαντική νίκη για την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα όλων μας και πάνω απ' όλα των πιο καταπιεσμένων και ευάλωτων συνανθρώπων μας, που μπορούμε χωρίς υπερβολή να πούμε ότι εξασφαλίστηκε μόνο χάρη στην ενεργή και συντονισμένη αντίδραση τόσων πολλών.

«Εκφασισμός» της κοινωνίας;

Μια τελείως διαφορετική ανάγνωση των γεγονότων, είδε στη δολοφονία του Ζακ μια από τις πιο ακραίες εκδηλώσεις ενός γενικότερου «εκφασισμού» της ελληνικής κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που παρακολουθεί αδιάφορα το λιντσάρισμα ενός αδύναμου ανθρώπου ή πολύ περισσότερο την επικροτεί για να εξασφαλίσει τα μικροκέρδη και την ησυχία της.

Πρόκειται για απόψεις, που ανθούν κυρίως στο χώρο της αναρχίας και της αυτονομίας και υποτιμούν χωρίς σοβαρή εξήγηση τα κινήματα αντίστασης και αλληλεγγύης που έχουν διατρέξει την ελληνική κοινωνία και την πολιτική ευαισθητοποίηση που έχουν παράξει ευρύτερα. Και την ίδια στιγμή, αποδεικνύεται στην πράξη ότι αδυνατούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες που να επικοινωνήσουν και να κινητοποιήσουν όλη αυτή την ευρύτερη πολιτικοποίηση και ευαισθητοποίηση, που εκδηλώθηκε και στην περίπτωση του Ζακ.

Η άποψη του «εκφασισμού» αν και ξεκινά με την πρόθεση να διατυπώσει μια ριζοσπαστική κριτική στη ρατσιστική και σεξιστική καταπίεση, φαίνεται με έναν τρόπο να δικαιώνει τη «θεωρία περί νοικοκυραίων», που μαζί με την άποψη περί «αξιοκρατίας», αποτελούν κλασικά προπαγανδιστικά όπλα των πολιτικών δυνάμεων της δεξιάς. Η «θεωρία των νοικοκυραίων» επιχειρεί να διαχωρίσει επιπλέον τις κατώτερες τάξεις σ' αυτούς που είναι νομοταγείς και προκόβουν στη ζωή και στους κάθε είδους απροσάρμοστους και επικίνδυνους (εξαρτημένους χρήστες, οροθετικούς, ομοφυλόφιλους, άνεργους, άστεγους, πόρνες κ.α.), που καταλήγουν στο «κοινωνικό περιθώριο». Το μήνυμα είναι ότι

η υπάρχουσα ανταγωνιστική κοινωνία, ο καπιταλισμός, είναι κατά βάση ορθολογική και δίκαιη και μένει στην προσωπική προσπάθεια καθενός και καθεμιάς να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που του/της δίνονται.

Η συντηρητική ηθικολογία περί των «νομοταγών και άξιων» πολιτών δεν έχει σκοπό να παράξει οποιαδήποτε κοινωνική ανάλυση και αντιμετώπιση των φαινομένων ανισότητας, καταπίεσης και βίας που γεννάει η ταξική διαίρεση της κοινωνίας. Οι κοινωνικές αιτίες συσκοτίζονται συστηματικά και ο φόβος, ο λόγος του μίσους και της καταστολής των αποκλινόντων, των «επικίνδυνων» λαϊκών τάξεων, δηλαδή των πιο φτωχών και αποκλεισμένων είναι η λύση που απομένει. Είναι ο πολιτικός λόγος του αστικού κράτους και κυρίως των μηχανισμών καταστολής, όπως με ωμό κυνισμό τον εξέφρασε ο συνδικαλιστής εκπρόσωπος των αστυνομικών, *«έτσι ενεργεί η Ελληνική Αστυνομία και σε όποιον αρέσει»*!

Όμως, σχεδόν αμέσως με τις φρικιαστικές εικόνες της δολοφονίας και κάτω από την πίεση για ουσιαστική διερεύνηση και απόδοση ευθυνών, άρχισε να έρχεται στο φως η πραγματικότητα της σκληρής εκμετάλλευσης κάτω από τα μάτια, αν όχι με την ανοχή και συνέργεια, των κρατικών αρχών.

Οι εργαζόμενοι της μονάδας απεξάρτησης 18 Άνω – ΨΝΑ, στην σχετική ανακοίνωσή τους, δίνουν την πραγματική εικόνα για τους θύτες και τα θύματα: *«Η δολοφονία του Ζακ Κωστόπουλου δεν είναι ένα μεμονωμένο τραγικό συμβάν στο κέντρο της πόλης, αλλά έρχεται σε συνέχεια μιας σειράς βίαιων, και κάποιες φορές μαφιόζικων πρακτικών, από θεσμικά όργανα, κυκλώματα της αστυνομίας και συχνά από «κανονικούς» πολίτες, ενάντια σε ευάλωτες ή/και διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (πρόσφυγες, άστεγους, τοξικομανείς, ομοφυλόφιλους, ψυχικά πάσχοντες κ.λ.π).*

Εκφράζουμε την οργή μας για τους κλεπταποδόχους και τους ενεχυροδανειστές, τους υποτιθέμενους μεσίτες και μεσάζοντες, τα κυκλώματα της αστυνομίας που προστατεύουν ή/και οργανώνουν τη διακίνηση ναρκωτικών και την εξαναγκαστική πορνεία, τις φαρμακευτικές εταιρείες που πριμοδοτούν πάνω στην τοξικοεξάρτηση».[1]

Ακολούθησαν οι καταγγελίες μέσα από τις ίδιες τις τάξεις των κοσμηματοπωλών, που ήρθαν να επιβεβαιώσουν το γεγονός ότι συγκεκριμένα και γνωστά μαγαζιά στο κέντρο της Αθήνας οργανώνουν από την διακίνηση ναρκωτικών μέχρι την αγορά από εξαρτημένους χρήστες κλοπιμαίων τιμαλφή σε τιμές ευκαιρίας.

Είναι στα αλήθεια πολύ δύσκολο να πιστέψει κανείς, ότι η ΕΛΑΣ, οι εισαγγελικές και ανακριτικές αρχές, οι ιατρικές υπηρεσίες που διαχειρίζονται εν πολλοίς τις ζωές αυτών των ανθρώπων είναι ανίδεες για τα κυκλώματα που λυμαίνονται τις ανάγκες τους.

Την κοινωνική περιθωριοποίηση των πιο φτωχών και στερημένων κοινωνικών στρωμάτων δεν την παράγουν και δεν την επιβάλλουν κάποιοι μικροαστοί «νοικοκυραίοι», αλλά η ίδια η καπιταλιστική κοινωνία μέσα από την οργάνωση και τους θεσμούς της. Στην εκπαίδευση και το στρατό και αργότερα στην εργασία, αλλά και στην ίδια την οικογένεια, η ανισότητα και ο ανταγωνισμός, οι διακρίσεις, η υποβάθμιση και οι αποκλεισμοί των αδύναμων και «ελαττωματικών» αποτελούν τις σταθερές της λειτουργίας τους, που ενσωματώνουν το αξιοποιήσιμο εργατικό δυναμικό και εξοβελίζουν το «σκάρτο». Σ' όλες αυτές τις διαδικασίες, ό,τι χαρακτηρίζει την ανθρώπινη υπόστασή μας, η συλλογική εργασία, η αλληλεγγύη, η κοινωνική στήριξη στους πιο αδύναμους θεωρούνται σαν βαρίδια για την επίτευξη της μέγιστης παραγωγικότητας και κερδοφορίας.

Το «κοινωνικό περιθώριο» παράγεται και διευρύνεται επιπλέον, μέσα και από τις ταξικές και ρατσιστικές πολιτικές που εφαρμόζουν οι κυρίαρχες τάξεις και τα κράτη τους, για να απαντήσουν στην οικονομική και πολιτική κρίση που αντιμετωπίζουν. Χωρίς να αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές συνέπειες που αυτή προκαλεί, πολλαπλασιάζουν τις διακρίσεις, τους αποκλεισμούς και τον πόνο όσων ήδη υποφέρουν.

Αποδεικνύεται τελικά ότι ο καπιταλισμός έχει ανάγκη για την σταθεροποίησή του και την πολιτική διαχείριση των εκρηκτικών κοινωνικών αντιθέσεων και ανταγωνισμών, εκτός από ένα μόνιμο εφεδρικό στρατό εργασίας, και από έναν στρατό κοινωνικά περιθωριοποιημένων, αποδιοπομπαίων τράγων, που «ευθύνονται» για την ανασφάλεια, τη φτώχεια, την συνολική υποβάθμιση της ζωής, που ο ίδιος προκαλεί. Από αυτή την άποψη, όλες οι μορφές διακρίσεων και καταπίεσης είναι δεμένες με την οργάνωση και νομιμοποίηση της εκμετάλλευσης της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Γι' αυτό και δεν πρέπει να μας εκπλήσσει η διαχρονική πολιτική κάλυψη που απολαμβάνει η ΕΛΑΣ, ακόμη και για τα πιο ακραία φαινόμενα ωμής, ή και απρόκλητης, αστυνομικής βίας, όπως καταγγέλλει και από την πλευρά της η ΕΕΔΑ: *«η τοποθέτηση του προέδρου της Ένωσης Αστυνομικών Υπαλλήλων Αττικής ότι "αυτή είναι η πρακτική και σε όποιον αρέσει, γιατί σε εμένα δεν αρέσει κάτι άλλο"(!) προδίδει ότι το αίσθημα ατιμωρησίας και έλλειψης λογοδοσίας εξακολουθεί να είναι κυρίαρχο στην Αστυνομία».*

Χαρακτηριστικές για την διασύνδεση της εκμετάλλευσης με τις κάθε είδους διακρίσεις και την καταπίεση είναι επίσης και οι συχνές αποκαλύψεις υποθέσεων διαφθοράς, όπως αποκαλείται η εμπλοκή εν ενεργεία ακόμη και υψηλόβαθμων αστυνομικών σε κυκλώματα σωματεμπορίας, εμπορίας ναρκωτικών, πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων κτλ.

Η κοινωνική περιθωριοποίηση, η συνειδητή συρρίκνωση και αποδιοργάνωση των όποιων δημόσιων δομών περίθαλψης και πρόνοιας και η

Διαδήλωση μετά τη δολοφονία του Ζακ.

ασύμμετρη βία κατά των πιο ευάλωτων κοινωνικά ομάδων δεν πρέπει να μας οδηγήσει στο λάθος συμπέρασμα ότι υπάρχει δήθεν μια κοινωνική πλειοψηφία που έχοντας εξασφαλιστεί μέσα στην υπάρχουσα κοινωνική κατάσταση, αδιαφορεί ή χειρότερα τσαλαπατάει τους «χαμένους του παιχνιδιού».

Η ελληνική κοινωνία μετά τη σκληρή εμπειρία δέκα χρόνων μαζικής φτωχοποίησης μέσω των μνημονίων και συστηματικής καλλιέργειας και συγκάλυψης της ρατσιστικής και φασιστικής βίας δεν είναι «εκφασισμένη», αλλά έντονα πολωμένη, ταξικά και πολιτικά, με συσσωρευμένες αγωνιστικές εμπειρίες και ισχυρά κινήματα αντίστασης και αλληλεγγύης.

Αντίσταση στην ταξική κανονικότητα

Σε ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο με τίτλο «Για σένανε πέθανε», που δημοσιεύτηκε στην ΕφΣυν και αναδημοσιεύτηκε στο TVXS.gr την 1 Οκτώβρη, ο Δημήτρης Παπανικολάου περιέγραψε με ευαισθησία και οξυδέρκεια την κατάσταση: *«Ο Ζακ Κωστόπουλος ήταν γκέι, οροθετικός, δικαιωματικός ακτιβιστής, αντιφασίστας, γιος μεταναστών, αλληλέγγυος στους μετανάστες, ντραγκ περφόρμερ, ανασφάλιστος καλλιτέχνης, νέος σε πολλαπλή επισφάλεια. Και οι «κουίρ συλλογικότητες», στις οποίες και ο ίδιος ανήκε, επιμένουν πλέον δυναμικά στο πόσο η καταπίεση και ο αποκλεισμός δεν έρχονται μόνο από μια μεριά, και άρα και η απαίτηση και η διεκδίκηση πρέπει να είναι συντονισμένες, συνδυασμένες και πολυσυμμετοχικές...*

Ας ξανασκεφτούμε λίγο πόσο ουσιαστικό, πολυδύναμο, πολύμορφο και βαθιά διαθεματικό είναι πλέον το κίνημα φύλου και σεξουαλικότητας στην Ελλάδα. Το έδειξε ο τρόπος με τον οποίο η ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα θρήνησε αλλά και αντέδρασε. Αλλά και το πώς διαμορφώθηκε τόσο γρήγορα μια τέτοια, τόσο ευρεία, κινηματική συμπαράσταση και ειλικρινής συγκίνηση για τον θάνατό του....

Κι έτσι κάπως όλη η χώρα έμαθε στην πράξη τι σημαίνει διαθεματικότητα. Διαθεματικότητα, λοιπόν, είναι αυτή η τάση μας να είμαστε πολλά πράγματα ταυτοχρόνως, να έχουμε πολλές ταυτότητες, ελαττώματα, προβλήματα, αιτήματα, κατακτήσεις. Διαθεματικότητα είναι η τρομερή στιγμή κατά την οποία συνειδητοποιείς από πόσες πολλές μπάντες είσαι ευάλωτος· αλλά και τ' αποτέλεσμά της, η δύναμη που μας πιάνει όλους, όταν κάτι συμβεί τρομερό, να ψάχνουμε, να ξεσκεπάζουμε, να συνδυάζουμε, να συμμαχούμε, να απαιτούμε».[2]

Η παρουσίαση αυτή αναδεικνύει από τη μια μεριά την πολιτική ριζοσπαστικοποίηση των κινημάτων που έχουν εξελιχθεί όλα τα τελευταία χρόνια προς μια συνολικοποίηση της μάχης, προς μια «συντονισμένη, πολυσυμμετοχική» αντίσταση που μας «ανθρωποποιεί».

Χρειάζεται, όμως, θαρρετά να εμβαθύνουμε και να πολιτικοποιήσουμε αυτή την αντίληψη στην κατεύθυνση ότι το «από πόσες πολλές μπάντες είμαστε ευάλωτοι», δεν έχει να κάνει με τις «ιδιαίτερες» ταυτότητες και ανάγκες που καβαλάει ο καθένας και η καθεμιά από μας, αλλά στο πώς ο καπιταλισμός υποτάσσει στην ανταγωνιστική λογική του κέρδους και εμπορευματοποιεί όλες τις πλευρές της ζωής μας, αξιοποιώντας ή υποδαυλίζοντας κάθε είδους ρατσιστικές προκαταλήψεις και διακρίσεις για να διαιρεί τους από κάτω και να σταθεροποιεί την κοινωνική του εξουσία.

Από μια τέτοια αφετηρία ανοίγει πολύ πιο ουσιαστικά η συζήτηση για το πώς και με ποιους μπορούμε να χτίσουμε ένα κίνημα ενάντια στις διακρίσεις, την καταπίεση και την εκμετάλλευση, που να μπορεί να υπερασπιστεί άμεσα τη ζωή και τις ανάγκες όλων μας και ταυτόχρονα ικανό να ανοίξει ευρύτερες προοπτικές για τη συνολική απελευθέρω-

Από το αντιφασιστικό συλλαλητήριο στις 15 Σεπτέμβρη στην Αθήνα.

ση από την ταξική κανονικότητα του καπιταλισμού.[3]

Η «διαθεματικότητα» σαν πολιτική «σύνδεσης των θεμάτων και των αντιστάσεων», μας φέρνει πολύ πιο μπροστά από την πολιτική των ταυτοτήτων, ακόμη και στην κουήρ εκδοχή της.[4]

Αμφισβητεί τον σεπαρατισμό και την ξέχωρη πορεία των επιμέρους καταπιεσμένων υποκειμένων, σε μια ιδιαίτερη και βιωματική ανακάλυψη των δρόμων αντίστασης. Ενώνει και δυναμώνει τις αντιστάσεις.

Η συνειδητοποίηση, όμως, ότι η «διαθεματικότα» πατάει πάνω στη σύνδεση των κάθε είδους διακρίσεων και της καταπίεσης με τη σταθεροποίηση και διαιώνιση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, ανοίγει τη συζήτηση πάνω στα πιο καίρια ζητήματα.

Στην αναγκαία συνειδητοποίηση ότι κοινός αντίπαλος των κατώτερων τάξεων, με όλες τις διαφοροποιήσεις στις μορφές που βιώνουν την εκμετάλλευση και την καταπίεση, είναι το σύστημα της αγοράς, του ατομικιστικού ανταγωνισμού, των ρατσιστικών και σεξιστικών διαχωρισμών, της ιδιωτικοποίησης των κοινωνικών αγαθών, της καταστροφής του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος στο βωμό του κέρδους, είναι ο ίδιος ο καπιταλισμός.

Και ότι, όσο πιο συνολική και γενικευμένη γίνεται η αντίσταση, τόσο πιο κεντρικό αναδεικνύεται το ερώτημα του κοινωνικών δυνάμεων, του υποκειμένου, που μπορεί να επιβάλλει μια αλλαγή πορείας, άλλες προτεραιότητες, αξιοποίηση του παραγόμενου πλούτου για τις ανάγκες των πολλών και των πιο αδύναμων.

Απ' αυτή την άποψη η «διαθεματικότητα» θα ήταν λάθος να απονευρωθεί σε «διαταξικότητα», σε μια αντίληψη δηλαδή που εστιάζει κυρίως στα θύματα και στις συνέπειες και λιγότερο στις υλικές αιτίες της καταπίεσης. Ούτε και μπορεί να συρρικνωθεί σε μια εκλογική πολιτική υποστήριξης κάποιων «κοινωνικά ευαίσθητων» κυβερνήσεων.

Οι ανατροπές που έχουμε ανάγκη για να υπάρξει αξιοπρεπής ζωή για όλους χωρίς διαχωρισμούς, είναι κολοσσιαίες. Και μόνο αν χρησιμοποιήσουμε την δύναμη που διαθέτουμε στους χώρους δουλειάς, τη δύναμη δηλαδή να κινούμε τον ίδιο τον καπιταλισμό, μπορούμε να καταφέρουμε πραγματικές αλλαγές.

Η εργατική τάξη παραμένει η πιο οργανωμένη και δυνατή κοινωνική τάξη στην καρδιά όλων των κεντρικών μηχανισμών του καπιταλισμού και του κράτους. Οι οργανώσεις της στην εκπαίδευση, την υγεία, στους δήμους, στα μέσα μεταφοράς, στις μεγάλες επιχειρήσεις και τα υπουργεία μπορούν να παίξουν τον καθοριστικό ρόλο. Είναι οι πραγματικά αρμόδιοι και έχουν τη δύναμη να επιβάλουν τις λύσεις που χρειαζόμαστε.

Αυτός ο προσανατολισμός απαιτεί πρωτοβουλίες σύνδεσης και συντονισμού με τους υπαρκτούς εργατικούς αγώνες. Για παράδειγμα, η εξελισσόμενη μάχη των εργαζόμενων στη δημόσια υγεία για μαζικές προσλήψεις μόνιμου προσωπικού δεν είναι απλά μια μάχη ενάντια στην επισφάλεια και την ανεργία. Η άλλη όψη της είναι η διεκδίκηση να δοθεί η προτεραιότητα στις ανάγκες των πιο αδύναμων, όπως για παράδειγμα, να δοθεί η δυνατότητα για δωρεάν διανομή ναρκωτικών ουσιών και συμβουλευτική από τις δομές δημόσιας υγείας, να εξασφαλιστεί δωρεάν και αξιοπρεπής περίθαλψη για όλους τους οροθετικούς, να αναπτυχθεί σε όλες τις γειτονιές η πρωτοβάθμια υγεία, να οργανωθούν ανοιχτές δημοτικές υπηρεσίες στέγασης και περίθαλψης για άστεγους, πρόσφυγες, κακοποιημένες γυναίκες και ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Ανάλογες μάχες είναι σε εξέλιξη στον ΕΟΠΠΥ, στους χώρους της εκπαίδευσης, στους δήμους.

Η ευθύνη πέφτει σε όλα τα κομμάτια της αριστεράς να αγκαλιάσουν, να στηρίξουν και να οργανώσουν ενωτικά αυτές τις πρωτοβουλίες, μέσα και έξω από τα συνδικάτα. Το να χτίσουμε ένα πολιτικοποιημένο εργατικό κίνημα, εξοπλισμένο με τις ιδέες της απελευθέρωσης, πρωταγωνιστικό στις μάχες ενάντια σε κάθε είδους ρατσιστικές, σεξιστικές, εθνικιστικές διακρίσεις είναι το ανοιχτό στοίχημα που έχουμε μπροστά μας. Για να εξασφαλίσουμε «δικαιοσύνη για τον Ζακ» και για όλους τους Ζακ αυτού του κόσμου.

Σημειώσεις

1. https://left.gr/news/ergazomenoi-sto-18-ano-milisoyme-loipon-gia-tin-astheneia-ton-kanonikon
2. https://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/mori-he-died-you-5-1-simeioseis-gia-ton-zak
3. Βλ. και Κώστα Τορπουζίδη, Ομοφυλοφιλία, Σεξουαλικότητα και η πάλη για την απελευθέρωση, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2012, κεφ: Για ένα κίνημα απελευθέρωσης.
4. Για μια ενδιαφέρουσα σύνοψη και κριτική αποτίμηση της πολιτικής των ταυτοτήτων, τόσο από ψυχαναλυτική όσο και πολιτική σκοπιά, Χλόη Κολύρη, Το φύλο σαν δόλωμα, Πατάκης 2017.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ 1918
Η πιο κρίσιμη επανάσταση

Ο Πάνος Γκαργκάνας στέκεται στα μηνύματα της Επανάστασης που σταμάτησε τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Τιμούμε αυτόν το Νοέμβρη τα 100χρονα της επανάστασης στη Γερμανία που τερμάτισε τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Είναι μια επέτειος φορτωμένη μηνύματα καθώς σε όλη την Ευρώπη και όχι μόνο, ζούμε μια περίοδο κοινωνικής και πολιτικής πόλωσης που ακόμη και οι πιο συντηρητικοί σχολιαστές αναρρωτιούνται πού οδηγεί. Στο Βερολίνο, την πόλη όπου πριν από έναν αιώνα έκαναν την πρώτη εμφάνισή τους οι πρόδρομοι των ναζιστικών ταγμάτων εφόδου, τα Freikorps, χιλιάδες βγήκαν στους δρόμους πρόσφατα στη μεγαλύτερη αντιφασιστική διαδήλωση των ημερών μας.

Στην Ελλάδα, ο Γερμανικός Νοέμβρης πάντα συμπίπτει με την επέτειο της ίδρυσης του ΣΕΚΕ τις ίδιες μέρες που έπεφτε ο Κάιζερ. Η εμφάνιση της Αριστεράς εδώ στο προσκήνιο είναι άρρηκτα δεμένη με την ώθηση που έδωσαν οι εξεγερμένοι ναύτες στο Κίελο και οι εργάτες στους δρόμους του Βερολίνου. Εκεί βρίσκονται οι επαναστατικές ρίζες της Αριστεράς και τα διδάγματα της Γερμανικής επανάστασης παραμένουν πολύτιμα: ποιος πρέπει να είναι ο στρατηγικός φάρος της Αριστεράς, η «ομαλή» κοινοβουλευτική πορεία της σοσιαλδημοκρατίας ή οι επιλογές της Λούξεμπουργκ και του Λήμπνεχτ, του Λεβινέ και της Τσέτκιν;

Στα εκατό χρόνια που πέρασαν από τότε, ορισμένα ζητήματα έρχονται και ξανάρχονται σε αυτή τη συζήτηση και αξίζει τον κόπο να ανατρέξουμε στην εμπειρία της Γερμανικής επανάστασης για να τα αντιμετωπίσουμε.

Είναι οι επαναστάσεις επίκαιρες στον πιο αναπτυγμένο καπιταλισμό ή πρέπει να τις προσδοκούμε μακριά του, στην υπανάπτυκτη περιφέρεια και στο κοινωνικό περιθώριο;

Μπορεί μια εργατική τάξη που ζει και δουλεύει στις πιο προχωρημένες συνθήκες και απολαμβάνει κατακτήσεις να γίνεται επαναστατική ή έχει να χάσει τόσα πολλά ώστε ξεχνάει την προτροπή του Μαρξ ότι δεν έχει να χάσει παρά μόνο τις αλυσίδες της;

Πόσο καθοριστικός είναι ο ρόλος της Αριστεράς στην έκβαση των επαναστατικών γεγονότων; Μπορεί να κάνει διαφορά ή αποτελεί έναν παράγοντα που εξαρτιέται παθητικά από την ωριμότητα των συνθηκών;

Ας δούμε τι απαντάει η ιστορία της Γερμανικής επανάστασης.

Ναύτες του στόλου στο Κίελο. Από την ανταρσία τους ξεκίνησε η επανάσταση.

Οι αντιφάσεις του ανερχόμενου καπιταλισμού

Η επανάσταση του 1918 συγκλόνισε την ανερχόμενη δύναμη του παγκόσμιου καπιταλισμού της εποχής της. Αν στις μέρες μας τα μάτια είναι στραμμένα στην Κίνα, στην επέκταση της οικονομίας της που φτάνει να διεκδικεί την πρώτη θέση από τις ΗΠΑ και στις γεωστρατηγικές εντάσεις που προκύπτουν από αυτό, πριν από έναν αιώνα το επίκεντρο ήταν η ανάδυση της Γερμανίας.

Ο Γερμανικός καπιταλισμός ερχόταν στο προσκήνιο με καθυστέρηση. Η Βρετανία, η Γαλλία, οι ΗΠΑ κατείχαν ήδη κορυφαίες θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη των Μεγάλων Δυνάμεων, όχι μόνο οικονομικά αλλά και γεωπολιτικά. Στην Αμερική υπήρχε ήδη το «δόγμα Μονρόε» που είχε βαφτίσει τη Λατινική Αμερική ως αυλή των ΗΠΑ. Στην Αφρική και στην Ασία, Βρετανοί και Γάλλοι αποικιοκράτες είχαν αρπάξει τη μερίδα του λέοντα. Σε έναν τέτοιο κόσμο το Γερμανικό κεφάλαιο προχωρούσε με άλματα αλλά ταυτόχρονα συναντούσε διεθνείς ανταγωνιστές που του έκλειναν το δρόμο όχι μόνο με οικονομικά αλλά και με διπλωματικά και στρατιωτικά μέσα.

Αρχικά όλα αυτά έμοιαζαν δευτερεύοντα μέσα στην ευφορία της «Μπελ Επόκ». Η Γερμανία έμπαινε στα προνόμια της λέσχης των πλουσίων και επιφανειακά άφηνε πίσω της την εποχή του Γαλλογερμανικού πολέμου του 1871 και της Παρισινής Κομμούνας. Το 1918 είχαν περάσει 47 ολόκληρα χρόνια, σχεδόν μισός αιώνας από τότε που υπήρχαν επαναστατημένοι εργάτες σε οδοφράγματα στην καρδιά της Ευρώπης. Η Ρωσία του 1905 και του 1917 υποτίθεται ότι ήταν αποτέλεσμα της καπιταλιστικής υπανάπτυξής της και ότι δεν αφορούσε κοινωνίες όπου ο καπιταλισμός είχε ανθίσει.

Η άνθιση του καπιταλισμού στη Γερμανία ήταν εντυπωσιακή. Μια συνοπτική περιγραφή δίνει την εξής εικόνα:

«Τα νούμερα του εξωτερικού εμπορίου αντανακλούσαν την τεράστια επέκταση της Γερμανικής οικονομίας. Η αξία των εξαγωγών αυξήθηκε από 173.230.000 στερλίνες το 1872 σε 538.515.000 στερλίνες το 1914. Σημειώθηκε μια σημαντική αλλαγή στον χαρακτήρα αυτού του εμπορίου. Το 1873 μόνο το 38% του εξωτερικού εμπορίου ήταν τελικά βιομηχανικά προϊόντα. Το 1913 το μερίδιό τους είχε ανεβεί στο 63%. Στη δεκαετία του 1880 η Γερμανία ήταν ακόμη καθαρός εισαγωγέας κεφαλαίων. Το 1914 είχε γίνει καθαρός εξαγωγέας με επενδύσεις στην Αμερική (βόρεια και Λατινική), την Εγγύς και την Άπω Ανατολή που έφταναν συνολικά τα 1.250 εκατομμύρια στερλίνες. (...) Το 1913 το Γερμανικό μερίδιο στο παγκόσμιο εμπόριο είχε σχεδόν φτάσει στο ύψος του Βρετανικού και ήταν ήδη διπλάσιο του Γαλλικού. Η Γερμανία είχε εξελιχθεί στον πιο σοβαρό ανταγωνιστή της Βρετανίας και το Μάρκο ανταγωνιζόταν την Στερλίνα».[1]

Σε πείσμα των αντιλήψεων που φαντάζονται ότι η καπιταλιστική ανάπτυξη φέρνει έναν καλύτερο κόσμο επειδή με αυτόν τον τρόπο «θα γίνουμε ευρωπαίοι» και θα ζούμε σε ένα «περιβάλλον ειρήνης και σταθερότητας» (για να θυμηθούμε κάποια κλισέ της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας), οι πιο αναπτυγμένες κοινωνίες μέσα στον καπιταλισμό αντιμετωπίζουν και τις πιο άγριες αντιφάσεις. Στις αρχές του εικοστού αιώνα αυτό σήμαινε μια κούρσα που οδηγούσε στο σφαγείο του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου.

«Ο πραγματικός ανταγωνιστής της Βρετανίας ήταν η Γερμανία. Η Γερ-

Συναδέλφωση Γερμανών και Ρώσων φαντάρων στο Ανατολικό Μέτωπο.

μανική βιομηχανία είχε ξεπεράσει τη Βρετανική ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα κιόλας. Στον τομέα των χημικών (λιπάσματα, χρώματα, φαρμακευτικά κλπ) δυο γερμανικά μεγαθήρια, η Basf και η Bayer είχαν μονοπωλήσει, ουσιαστικά, την παγκόσμια αγορά. Στην παραγωγή χάλυβα η πρωτοκαθεδρία ανήκε και πάλι σε μια γερμανική εταιρεία, την Hoesch-Krupp AG. Ακόμα και στην παραγωγή άνθρακα η Γερμανία απειλούσε τη βρετανική πρωτιά: το 1900 η Γερμανία παρήγαγε 60 εκατομμύρια τόνους άνθρακα. Το 1913, στις παραμονές του πολέμου, είχε φτάσει στα 114 εκατομμύρια τόνους – στο 50% σχεδόν της Βρετανικής παραγωγής δηλαδή. Το ίδιο συνέβη και στον τομέα των συγκοινωνιών: το 1888 μια θυγατρική της γερμανικής Deutsche Bank υπέγραψε συμφωνία με τον Σουλτάνο για την κατασκευή της πρώτης σιδηροδρομικής γραμμής στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μέσα στα επόμενα χρόνια γερμανικές, γαλλικές και βρετανικές εταιρείες άρχισαν έναν άγριο αγώνα δρόμου για την «σιδηροδρομική κατάκτηση» της Οθωμανικής Μέσης Ανατολής».[2]

Οι πιέσεις για μετατροπή του οικονομικού ανταγωνισμού σε στρατιωτικό κλιμακώνονταν από την ίδια την πρόοδο της τεχνολογίας μέσα στον καλπασμό της οικονομίας. Όπως παρατηρεί ο Σωτήρης Κοντογιάννης στο ίδιο άρθρο του *«το πετρέλαιο από τα τέλη του 19ου αιώνα είχε αρχίσει να εκτοπίζει τον άνθρακα σαν πηγή ενέργειας. Αυτή η αλλαγή, όμως, στην τεχνολογία έβαζε τεράστιες πιέσεις στα στρατιωτικά επιτελεία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα το είχε η Βρετανία – η κυριότερη ναυτική δύναμη της εποχής της. Το 1911 το βρετανικό πολεμικό ναυτικό χρησιμοποιούσε ακόμα κάρβουνο για να κινεί τα πλοία του – παρά τα προφανή πλεονεκτήματα του πετρελαίου (ήθελε πολύ λιγότερο χώρο, η καύση του ήταν πιο καθαρή και η απόδοσή του πολύ μεγαλύτερη). Υπήρχε όμως και ένα σοβαρό μειονέκτημα: η Βρετανία είχε ανθρακωρυχεία. Αλλά δεν είχε πετρελαιοπηγές. Στροφή στο πετρέλαιο θα σήμαινε εξάρτηση από τις εισαγωγές – πράγμα που θεωρούσαν απαράδεκτο οι αξιωματικοί. Ούτε μπορούσαν, όμως, να μείνουν πίσω, αφού αυτό θα έφερνε τον στόλο της σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της – με πρώτη και κύρια τη Γερμανία που είχε αρχίσει ήδη από το 1897 να χτίζει έναν σύγχρονο στόλο στη Βόρεια Θάλασσα».*[3]

Ο Λήμπνεχτ μιλάει στο πλήθος μετά την ανατροπή του Κάιζερ.

Εκείνη την εποχή οι στόλοι ήταν το καμάρι της πολεμικής βιομηχανίας και των στρατιωτικών επιτελείων. Η άλλη όψη αυτού του νομίσματος, όμως, ήταν ο ρόλος των ναυτών στις επαναστάσεις της εποχής. Η ανταρσία στο Θωρηκτό Ποτέμκιν έχει γίνει θρύλος χάρη στην ομώνυμη ταινία του Σεργκέι Άιζενστάιν. Οι ναύτες του Γερμανικού στόλου στο Κίελο έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στο ξεκίνημα της επανάστασης το φθινόπωρο του 1918.

Η δύναμη της πιο «προνομιούχας» εργατικής τάξης

«Στις 24 Οκτώβρη του 1918 ο Λούντεντορφ, ο αρχηγός του γερμανικού στρατού έδωσε εντολή στο γερμανικό ναυτικό να βγει στη Βαλτική, να αναμετρηθεί με τον βρετανικό στόλο ώστε να αποκαταστήσει την "τιμή του".

Οι ναύτες στο ναύσταθμο του Κιέλου, στη βορειοανατολική Γερμανία, στασίασαν. Συνέλαβαν τους αξιωματικούς τους, ύψωσαν κόκκινες σημαίες στα πλοία και κέρδισαν στο πλευρό τους τη φρουρά της πόλης. Έστειλαν αποσπάσματα σε όλη την ακτή για να κερδίσουν και τις άλλες φρουρές.

Δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ένα χρόνο πριν, το 1917, οι ναύτες –πολλοί ήταν επιστρατευμένοι εργάτες- είχαν κατέβει σε "απεργία" και είχαν γνωρίσει σκληρή καταστολή. Η κινητοποίησή τους είχε μείνει απομονωμένη. Τον Μάρτη του 1918, το Βερολίνο και άλλες πόλεις συγκλονίστηκαν από απεργίες με κέντρο τη βαριά βιομηχανία πυρομαχικών. Στις αρχές του Νοέμβρη, όμως, η ανταρσία των ναυτών συντονίστηκε με τον ξεσηκωμό των εργατών. Όταν η κυβέρνηση βρέθηκε μπροστά στην γενική απεργία στο Βερολίνο ύψωσε λευκή σημαία.

Οι στρατηγοί έλπιζαν να συνεχίσουν τον πόλεμο για μερικούς μήνες. Οι μονάδες του στρατού υποχωρούσαν συντεταγμένα. Αλλά μόλις περνούσαν τα γερμανικά σύνορα, η πειθαρχία γινόταν καπνός. Οι στρατιώτες εκλέγανε επιτροπές και οι αξιωματικοί ήταν ανίσχυροι να επιβληθούν. Η κυβέρνηση έλπιζε ότι έλεγχε τουλάχιστον τις "ελίτ" μονάδες του στρατού στην πόλη.

Διαψεύστηκε οικτρά. Ένας δημοσιογράφος ανέφερε ότι:

"Το σύνταγμα Κάιζερ Αλεξάντερ πέρασε στην επανάσταση: οι στρατιώτες ξεχύθηκαν από τις πύλες του στρατοπέδου και συναδελφώθηκαν με το πλήθος που κραύγαζε απ' έξω. Οι φαντάροι χειρονομούσαν εκφράζοντας έντονα συναισθήματα κι οι κοπέλες τούς αγκάλιαζαν και έβαζαν λουλούδια στις στολές τους. Κάποιοι από το προσωπικό μού ανέφεραν ότι οι φαντάροι ξήλωναν τα διακριτικά και τις χρυσές επωμίδες από τους αξιωματικούς".

Στις 11 Νοέμβρη οι στρατηγοί αναγκάζονται να υπογράψουν ανακωχή. Ο πόλεμος είχε τελειώσει κι αυτό ήταν έργο των "ανώνυμων" ανθρώπων, των εργατών, των ναυτών, των φαντάρων που ξεσηκώθηκαν».[4]

Δεν θα μπορούσε να υπάρχει πιο συγκλονιστική αντίθεση με την εικόνα που επικρατούσε τον Αύγουστο του 1914, όταν ξεκινούσε ο Πόλεμος. Τότε επικρατούσε πατριωτικός ενθουσιασμός και οι αυταπάτες ότι ο πόλεμος θα ήταν περίπατος γιατί σε λίγους μήνες ο γερμανικός στρατός θα έμπαινε νικητής στο Παρίσι. Οι κορυφαίες εκπρόσωποι της αντιπολεμικής αριστεράς, η Ρόζα Λούξεμπουργκ και η Κλάρα Τσέτκιν βρίσκονταν στα πρόθυρα της κατάθλιψης. Αντίθετα, οι ηγέτες της σοσιαλδημοκρατίας που στήριξε τον πόλεμο μπορούσαν να αισθάνονται δικαιωμένοι: το γερμανικό προλεταριάτο είχε να υπερασπίσει πλούσιες κατακτήσεις, οικονομικές και πολιτικές. Κι όμως, η πορεία των γεγονότων δικαίωνε τη Ρόζα.

Πραγματικά η εργατική τάξη στη Γερμανία στις αρχές του εικοστού αιώνα είχε μεγάλες κατακτήσεις, ήταν η αιχμή του δόρατος για το διεθνές εργατικό κίνημα. *«Μετά την ίδρυση του SPD το 1875, ακολούθησαν τα επόμενα 25 χρόνια όλες οι ευρωπαϊκές χώρες. Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία συνδικάτων. (...) Από την ίδρυση της ισπανικής ΓΣΕΕ το 1888 και της γερμανικής το 1891 μέχρι την ιταλική το 1906, οι εργάτες απέκτησαν την δυνατότητα πανεθνικού συντονισμού και οργάνωσης: η γενική απεργία ήταν πλέον κάτι εφικτό. (...) Η μαζικοποίηση των συνδικάτων και η δημιουργία σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων έφερε με τη σειρά της σημαντικές επιτυχίες και κατακτήσεις. Στα 20 χρόνια μέχρι το 1914, στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης οι εργάτες κατάφεραν να κερδίσουν το δικαίωμα στην ψήφο, την αναγνώριση των συνδικάτων και του δικαιώματος στην απεργία, και μια σειρά από πολιτικές και κοινωνικές ελευθερίες. Η κατάκτηση της ψήφου είχε άμεση αντανάκλαση στα ποσοστά των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Το SPD από 9% στις εκλογές του 1877, εκτοξεύτηκε στο 20% το 1890, το 31.7% το 1903, ενώ στις εκλογές του 1912 πήρε 35% και αναδείχτηκε πρώτο κόμμα στο κοινοβούλιο. Η σταθερή αύξηση των μελών των σωματείων και των κομμάτων και η ραγδαία εκλογική άνοδος δημιουργούσαν την πεποίθηση ότι ήταν απλά θέμα χρόνου μέχρι οι σοσιαλιστές να κατακτήσουν την πλειοψηφία στην κοινωνία».*[5]

Η εργατική τάξη στη Γερμανία του 1914 με τα μαζικά συνδικάτα και το SPD είχε αποκτήσει όχι μόνο οικονομικά επιδόματα αλλά και δικές της εφημερίδες, λέσχες, αθλητικά σωματεία ακόμη και «σοσιαλιστικά» γραφεία κηδειών. Θα μπορούσε να θεωρηθεί πρότυπο «ενσωματωμένης» εργατικής τάξης. Κι όμως αυτοί οι «προνομιούχοι» εργάτες έγιναν φλογεροί επαναστάτες που έδωσαν ξανά και ξανά μάχες μέχρι την τελική ήττα της επανάστασης το 1923.

Οι «Μέρες του Σπάρτακου» στο Βερολίνο τον Γενάρη του 1919 είναι ίσως η πιο γνωστή στιγμή όπου τα πιο ανυπόμονα τμήματα της επαναστατημένης εργατικής τάξης προχώρησαν σε μια πρόωρη εξέγερση που στοίχισε τη ζωή της Ρόζας. Λιγότερο γνωστές είναι οι μέρες όπου τον Απρίλη του 1919 στους δρόμους του Μονάχου επικρατούσαν τα εργατικά συμβούλια μέχρι να τα πνίξουν στο αίμα τα Freikorps.[6] Παρά τις αντεπαναστατικές εξορμήσεις, το πραξικόπημα με επικεφαλής τον εκπρόσωπο των αριστοκρατών γεωκτημόνων Γιούνκερ Wolfgang Kapp την επόμενη χρονιά αποκρούστηκε χάρη στην εργατική αντίσταση. Ενώ η επίσημη κυβέρνηση εγκαταλείπει τα υπουργεία στα χέρια των πραξικοπηματιών, μια γενική απεργία τους φράζει το δρόμο.[7] Και μια νέα επαναστατική κατάσταση ξεπρόβαλε το 1923 μέσα από τη ραγδαία επιδείνωση της κρίσης που προκαλούσε η επιβολή αποζημιώσεων στη Γερμανία από τους νικητές του Α' Παγκόσμιου Πολέμου.[8]

Οι επαναστατικές ανατάσεις της εργατικής τάξης ήταν αλλεπάλληλες. Η διαδικασία που ξεκίνησε με την ανατροπή του Κάιζερ τον Νοέμβρη του 1918 και έκλεισε με την ήττα του Γερμανικού Οκτώβρη το 1923 είναι αποκαλυπτική για τον καθοριστικό ρόλο που παίζουν οι επιλογές της Αριστεράς για την έκβαση των επαναστατικών εξάρσεων της εργατικής τάξης.

Η οργάνωση της εργατικής πρωτοπορίας

Μια επαναστατική πτέρυγα της Αριστεράς άρχισε να διαμορφώνεται νωρίς στη Γερμανία σε αντιπαράθεση με τις ρεφορμιστικές στρατηγικές που οδήγησαν τη σοσιαλδημοκρατία στο συμβιβασμό με τον πόλεμο. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραψε το περιβόητο βιβλίο της με

Ευγένιος Λεβινέ, ο ηγέτης της Σοβιετικής Δημοκρατίας του Μονάχου.

Εργατική "Κόκκινη Φρουρά" στο Μόναχο, Απρίλης 1919.

τίτλο «Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση» ήδη το 1898 σαν απάντηση στις αναθεωρητικές («ρεβιζιονιστικές») απόψεις του Έντουαρντ Μπέρνστάιν.

Οι θεωρίες ότι η επέκταση των τραπεζών απομάκρυνε τον κίνδυνο των οικονομικών κρίσεων και ότι η εμφάνιση πολυμετοχικών επιχειρήσεων άνοιγε περιθώρια για εκδημοκρατισμό του καπιταλισμού έκαναν θραύση. Άλλωστε, τέτοιες αντιλήψεις θα έρχονταν ξανά και ξανά στη διάρκεια του εικοστού αιώνα και μέχρι και τις μέρες μας, άλλοτε σαν «επανάσταση των μάνατζερ» και άλλοτε σαν «μαγικά του Γκρίνσπαν», δηλαδή σαν ικανότητα των κεντρικών τραπεζών να κάνουν τις κρίσεις «παρελθόν». Σήμερα, δέκα χρόνια μετά το κραχ που ξεκίνησε η χρεοκοπία της Λήμαν Μπράδερς, αυτά μπορεί να ηχούν γελοία, αλλά αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι μέσα στα τελευταία εκατό χρόνια αποτέλεσαν μοτίβα που ενίσχυαν τις ρεφορμιστικές τάσεις. Η συμβολή της Ρόζας στην απόρριψή τους ήταν πρωτοπόρα και παραμένει πολύτιμη.

Το ίδιο πρέπει να πούμε για το άλλο κλασικό έργο της με τίτλο «Μαζική απεργία, κόμμα και συνδικάτα». Γραμμένο μετά την πρώτη επανάσταση στη Ρωσία το 1905, συνοψίζει την εμπειρία της σε μια φράση: επιτέλους ανακαλύφθηκε ο τρόπος κίνησης της εργατικής τάξης. Από την οικονομική πάλη στην πολιτική, από το επιμέρους στο γενικό, από το αυθόρμητο στην οργανωμένη εξέγερση. Η Ρόζα ήταν η αιχμή της κριτικής στον συντηρητισμό της συνδικαλιστικής και της κομματικής ηγεσίας πολύ πριν αυτές οι ηγεσίες φτάσουν να συνταχθούν με τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο το 1914.

Ωστόσο, υπάρχει μια καθοριστική διαφορά της Ρόζας με τον Λένιν, ο οποίος μπορεί να έτρεφε εκτίμηση για τον Κάουτσκι μέχρι αρκετά αργά, αλλά εργαζόταν συστηματικά για την κομματική οικοδόμηση των Μπολσεβίκων. Η Ρόζα προηγήθηκε στην κριτική των ρεφορμιστικών τάσεων του SPD, αλλά καθυστέρησε στην οικοδόμηση ανεξάρτητου επαναστατικού κόμματος. Ο Σπάρτακος ιδρύθηκε σαν επαναστατική οργάνωση το 1915 και μπήκε στη φωτιά της επανάστασης του 1918 με μόλις 4.000 μέλη.

Το αριθμητικό σκέλος δεν ήταν η καθοριστική πλευρά της υστέρησης. Η ραγδαία ριζοσπαστικοποίηση της εργατικής τάξης βοήθησε το Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας KPD που προήλθε από τον Σπάρτακο και ιδρύθηκε την πρωτοχρονιά του 1919 να μεγαλώσει γρήγορα. Το SPD είχε ήδη διασπαστεί πάνω στο ζήτημα του πολέμου και το Ανεξάρτητο SPD (USPD) είχε συσπειρώσει μεγάλο τμήμα της βάσης. Το 1920 το συνέδριο του USPD αποφάσισε την προσχώρηση στην Τρίτη Διεθνή και η πλειοψηφία ενώθηκε με το KPD, δημιουργώντας ένα κόμμα με 400.000 μέλη. Το άλμα από τις τέσσερις στις τετρακόσιες χιλιάδες μέλη μιλάει από μόνο του για τις διεργασίες μέσα στην εργατική πρωτοπορία σε επαναστατικές συνθήκες.

Υπάρχει, όμως, μια άλλη πλευρά. Η ικανότητα ενός κόμματος πρωτοπόρων εργατών να χειριστεί πολιτικά τις καμπές της επαναστατικής διαδικασίας. Η εργατική επανάσταση δεν είναι ένα στιγμιαίο γεγονός. Περνάει μέσα από στροφές και γυρίσματα, επιθέσεις της αντεπανάστασης που πρέπει να αποκρουστούν και νέα προχωρήματα της τάξης που πρέπει να τραβήξουν την πλειοψηφία των εργατών με το μέρος τους μέχρι να φτάσει στην κορύφωση και την κατάκτηση της εξουσίας.

Η ικανότητα ενός επαναστατικού κόμματος να στηρίζει τους πρωτοπόρους εργάτες στο χειρισμό τέτοιων δύσκολων επιλογών δεν πέφτει από τον ουρανό. Κερδίζεται μέσα από τα χρόνια της κομματικής οικοδόμησης πριν από την επανάσταση που συσσωρεύουν εμπειρία και εκπαίδευση και στα μέλη και στην ηγεσία. Οι Μπολσεβίκοι είχαν τέτοιες κατακτήσεις περνώντας μέσα από την εμπειρία της «γενικής δοκιμής» του 1905, διατηρώντας την ανεξαρτησία τους και χτίζοντας ένα δίκτυο πρωτοπόρων εργατών στους χώρους δουλειάς με τη βοήθεια της Πράβδα. Οι Σπαρτακιστές υστερούσαν σε αυτόν τον τομέα και έχασαν πολλά από τα καλύτερα στελέχη τους νωρίς μαζί με τη Ρόζα και τον Λήμπνεχτ που δολοφονήθηκαν τον Γενάρη του 1919.

Οι δύσκολες επιλογές

Οι πολιτικές δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν τα μέλη του KPD συνοψίστηκαν επιγραμματικά από τον Ευγένιο Λεβινέ ήδη από την άνοιξη του 1919.

«Οι Σοσιαλδημοκράτες ξεκινάνε, μετά το βάζουν στα πόδια και μας προδίδουν. Οι Ανεξάρτητοι καταπίνουν το δόλωμα, έρχονται μαζί μας,

Γαλλικά στρατεύματα στο Ρουρ.

μετά μας εγκαταλείπουν και εμείς οι κομμουνιστές στηνόμαστε στον τοίχο. Οι κομμουνιστές είμαστε νεκροί με αναστολή. Αυτό το γνωρίζω πολύ καλά».[9]

Πραγματικά, οι λεγόμενες «Μέρες του Σπάρτακου» το Γενάρη του 1919 είχαν ξεκινήσει με μια προδοσία του SPD όταν η κυβέρνησή του απομάκρυνε τον αρχηγό της Αστυνομίας επειδή ήταν πολύ αριστερός για τα μέτρα της. Οι ηγέτες των Ανεξάρτητων μπήκαν στο κάλεσμα για απεργία και διαδηλώσεις ενάντια σε αυτή την πρόκληση, αλλά στη συνέχεια παρέλυσαν. Η περιγραφή της εργατικής συγκέντρωσης εκείνη τη μέρα είναι συγκλονιστική:

«Αυτό που έγινε τη Δευτέρα στο Βερολίνο ήταν ίσως η μεγαλύτερη προλεταριακή διαδήλωση στην ιστορία. Από το άγαλμα του Ρολάντ (μπροστά από το Δημαρχείο) μέχρι το Άγαλμα της Νίκης (στην Κένιγκπλατς) οι προλετάριοι στέκονταν σε σφιχτές γραμμές. Είχαν φέρει τα όπλα και τις κόκκινες σημαίες τους. Ήταν έτοιμοι να κάνουν τα πάντα. (...) Και μετά συνέβη το αδιανόητο. Από τις 9 το πρωί οι μάζες στέκονταν μέσα στο κρύο και την ομίχλη. Οι ηγέτες τους κάπου συνεδρίαζαν. Η ομίχλη σηκώθηκε και οιο μάζες στέκονταν ακόμη εκεί. Οι ηγέτες τους συνεδρίαζαν. Σήμανε μεσημέρι και στο κρύο προστέθηκε η πείνα. Και οι ηγέτες συνεδρίαζαν. (...) Πέρασαν όλο το απόγευμα και το βράδυ συνεδριάζοντας κι όταν ήρθε η αυγή συνέχιζαν τη συνεδρίαση».[10]

Οι Σπαρτακιστές είχαν ξεκαθαρίσει ότι στόχος της κινητοποίησης δεν ήταν μια πρόωρη εξέγερση για την κατάληψη της εξουσίας, αλλά η ανάκληση της απόλυσης του αρχηγού της αστυνομίας, ο αφοπλισμός των αντεπαναστατικών στρατευμάτων και ο εξοπλισμός του προλεταριάτου. Δεν είχαν όμως τη δύναμη να οργανώσουν μια συνταγμένη πορεία των κινητοποιήσεων που να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της κυβέρνησης και να ξεπερνάει τις ταλαντεύσεις των κεντριστικών ρευμάτων. Η καταστολή που ακολούθησε στράφηκε κατά κύριο λόγο εναντίον τους. Η Ρόζα και ο Λήμπνεχτ πλήρωσαν με τη ζωή τους για τις «Μέρες του Σπάρτακου».

Το σενάριο επαναλήφθηκε λίγους μήνες αργότερα στη Βαυαρία. Το KPD βρέθηκε στην ανάγκη να υπερασπιστεί μια Δημοκρατία των Συμβουλίων που είχε προκηρυχθεί από στοιχεία που δεν ήξεραν (και εν μέρει δεν ήθελαν) να οργανώσουν το προλεταριάτο του Μονάχου να πάρει τον έλεγχο. Με τη βοήθεια των Σπαρτακιστών οι εργάτες άλλαξαν την κατάσταση και πρόλαβαν να δώσουν δείγματα πραγματικής εργατικής εξουσίας, αλλά δεν είχαν τα περιθώρια να σπάσουν την απομόνωση του Μονάχου. Έμειναν στην ιστορία σαν μια απόπειρα αντάξια της Παρισινής Κομμούνας που σφαγιάστηκε. Ο Λεβινέ εκτελέστηκε, όπως πλήθος προλετάριοι και Σπαρτακιστές της Βαυαρίας.

Η σφαγή των εργατικών συμβουλίων του Μονάχου δεν ήταν το τέλος της επανάστασης. Η μετατόπιση των εργατών προς τα αριστερά συνεχίστηκε και δυνάμωσε. Το Δεκέμβρη του 1919 ο αριθμός των συνδικαλισμένων εργατών σκαρφάλωσε στα 7,3 εκατομμύρια από τα 2,2 εκατομμύρια που ήταν το Δεκέμβρη του 1918. Στις εκλογές τον Ιούνη του 1920 το SPD έπεσε στα 5,5 εκατομμύρια ψήφους από τα 11,5 εκατομμύρια που είχε πάρει στις εκλογές του Γενάρη 1919, ενώ οι Ανεξάρτητοι ανέβηκαν από τα 2,3 στα 4,9 εκατομμύρια ψηφοφόρων.

Το KPD είχε δυσκολία να μεγαλώσει μέσα από αυτή τη στροφή αριστερά. Σίγουρα αυτό είχε να κάνει με την καταστολή που αντιμετώπιζε και η οποία ήταν πολύ σκληρή. Παρόλα αυτά το κόμμα μεγάλωνε αλλά όχι με τους ρυθμούς των Ανεξάρτητων. Μια εξήγηση γι' αυτό δόθηκε από την εισήγηση για το οργανωτικό στο Δεύτερο Συνέδριο του KPD. Η αρχική σύνθεση των μελών *«αποτελούνταν κυρίως από νέους ανθρώπους που τους είχε ριζοσπαστικοποιήσει ο πόλεμος. Για πολλούς απ' αυτούς η διαδρομή ήταν από το σχολείο κατευθείαν στο μέτωπο και μετά στην ανεργία. Τέτοια μέλη έδιναν πολύ λίγη σημασία στην τακτική, στην καθημερινή δράση στα εργοστάσια και τα συνδικάτα, στους φαινομενικά κουραστικούς γύρους συνεδριάσεων και εκπαιδευτικών συζητήσεων, στη συστηματική εργασία για το κέρδισμα νέων μελών και το χτίσιμο οργανωτικών δομών. Ήθελαν οδομαχίες, όχι βαρετές συνεδριάσεις».*[11]

Το KPD χρειάστηκε να δώσει μάχες στο εσωτερικό του ενάντια στην ανυπομονησία και στον αριστερισμό. Κάποιες φορές αυτό έγινε με λάθος τρόπο, με διαγραφές. Σε άλλες στιγμές έγιναν ακόμη χειρότερα λάθη. Την άνοιξη του 1920, η ηγεσία για να «προστατέψει» τα μέλη και την τάξη από τον κίνδυνο τυχοδιωκτικών ενεργειών αρνήθηκε τη συμμετοχή στην απεργία που σταμάτησε το πραξικόπημα του Kapp! Το σεχταριστικό επιχείρημα ήταν ότι:

«το επαναστατικό προλεταριάτο δεν θα σηκώσει ούτε το δαχτυλάκι

του για την κυβέρνηση που δολοφόνησε τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και τον Καρλ Λήμπνεχτ. Δεν θα σηκώσει το δαχτυλάκι του για την κοινοβουλευτική δημοκρατία που αποτελεί μια μάσκα για τη δικτατορία της αστικής τάξης».[12]

Χρειάστηκε η βοήθεια της Τρίτης Διεθνούς για να φτάσει το KPD να κερδίσει στις γραμμές του την πλειοψηφία των μελών των Ανεξάρτητων που εμπνεύστηκε από τη Ρώσικη επανάσταση. Η σύνθεση των μελών άλλαξε, το κόμμα απόκτησε ρίζες πιο βαθιά μέσα στην τάξη. Αλλά η συγκρότηση μιας ηγετικής ομάδας ικανής να αποφεύγει και τον αριστερισμό και τα δεξιά λάθη αποδείχθηκε πιο δύσκολη υπόθεση.

Η κρίσιμη δοκιμασία ήρθε το 1923. Η οικονομική κατάσταση ξέφυγε από κάθε έλεγχο με τον υπερπληθωρισμό που προκαλούσε η επιβολή πολεμικών αποζημιώσεων από τους αγγλογάλλους νικητές με τη Συνθήκη των Βερσαλιών. Η οργή της εργατικής τάξης έφερε μια νέα στροφή προς τα αριστερά που σε μεγάλο βαθμό είχε αποδέκτη αυτή τη φορά το KPD. Τον Αύγουστο ένα απεργιακό κύμα συγκλόνισε τη χώρα και είχε επικεφαλής Επιτροπές των εργοστασιακών συμβουλίων. Το κόμμα είχε τη δυνατότητα να οργανώνει «Προλεταριακές Εκατονταρχίες».

Στη Σαξονία και στη Θουριγγία σχηματίστηκαν τοπικές αριστερές κυβερνήσεις στις οποίες μπήκε και το KPD με στόχο όχι τη διαχείριση της κρίσης αλλά τον εξοπλισμό των εργατών για να πάρουν την εξουσία αποκρούοντας μια στρατιωτική επέμβαση από το Βερολίνο. Στις 21 Οκτώβρη ο στρατηγός Μίλερ προχώρησε να στείλει στρατεύματα στη Σαξονία, αλλά η κήρυξη της Γενικής Απεργίας που θα σηματοδοτούσε την εργατική εξέγερση ακυρώθηκε από τον ίδιο τον ηγέτη του KPD, τον Μπράντλερ. Το μόνο που ξεσηκώθηκε ήταν το Αμβούργο, αλλά ηττήθηκε απομονωμένο. Αντί για μια νικηφόρα Γερμανική Οκτωβριανή επανάσταση φτάσαμε σε μια τραγική ήττα που σηματοδότησε το τέλος του επαναστατικού κύματος.

Το κόστος

Οι συνέπειες αυτής της αποτυχίας ήταν διπλές. Στην ίδια τη Γερμανία, η Δημοκρατία της Βαϊμάρης που αναδείχθηκε πάνω στην ήττα της εργατικής επανάστασης μέσα σε δέκα χρόνια θα αυτοκτονούσε παραδίνοντας την εξουσία στους Ναζί του Χίτλερ. Σε διεθνές επίπεδο, η εργατική εξουσία των Σοβιέτ στη Ρωσία βρέθηκε απομονωμένη, αντιμέτωπη με τις πιέσεις που θα οδηγούσαν στον εκφυλισμό της.

Πολύ συχνά, ιστορικοί ακόμη και από τους κόλπους της αριστεράς χρεώνουν την πορεία της Ρωσίας προς το σταλινικό καθεστώς που επικράτησε στη δεκαετία του 1930 στην επιμονή των Μπολσεβίκων να διαλύσουν την Εθνοσυνέλευση και να αναδείξουν τα εργατικά συμβούλια σαν φορέα της σοσιαλιστικής εξουσίας. Αν, λένε, ο Λένιν είχε αφήσει τον κοινοβουλευτισμό να πάρει το δρόμο του μετά την ανατροπή του Τσάρου, τα πράγματα θα ήταν καλύτερα.

Η εμπειρία της Γερμανίας δείχνει πόσο λαθεμένες είναι αυτές οι θεωρίες. Η Βαϊμάρη αντιπροσώπευε αυτήν ακριβώς την επιλογή, η οποία επιβλήθηκε αιματηρά πνίγοντας τις ελπίδες για μια δημοκρατία των εργατικών συμβουλίων στο Βερολίνο δίπλα στη Μόσχα. Αντί για άνθιση της δημοκρατίας, αυτό που ακολούθησε ήταν μια συνεχής μάχη για να αποκρουστεί η δυναμική της αντεπανάστασης με τη μορφή των ναζιστικών ταγμάτων εφόδου και της εξόρμησης προς τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Χωρίς την ανατροπή του γερμανικού καπιταλισμού, τα συμφέροντα που ήθελαν πολεμική ρεβάνς παρέμειναν ζωντανά. Και οι σκοτεινές δυνάμεις που ενεργοποιήθηκαν για την επικράτηση της αντεπανάστασης βρήκαν γήπεδο για να δράσουν.

Οι επαναστατημένοι εργάτες της Ρωσίας αποτέλεσαν αναμφισβήτητα πηγή έμπνευσης για τις εξάρσεις των εργατών στη Γερμανία εκείνα τα χρόνια. Αλλά ταυτόχρονα η σχέση ήταν αμφίδρομη. Οι ηγέτες της Ρώσικης επανάστασης είχαν επίγνωση ότι χωρίς την εξάπλωση της επανάστασης στη Γερμανία, η οικοδόμηση του σοσιαλισμού σε μια απομονωμένη Ρωσία ήταν αδύνατη. Όλα τα εκβιαστικά διλήμματα που αντιμετώπισε διαδοχικά ο Πολεμικός Κομμουνισμός και η Νέα Οικονομική Πολιτική θα ήταν πολύ μικρότερα αν οι εργάτες των δυο χωρών είχαν στη διάθεσή τους τις υλικές δυνατότητες που πρόσφερε η αναπτυγμένη γερμανική βιομηχανία. Χωρίς αυτούς τους πόρους η έφοδος στους ουρανούς έγινε πολύ πιο δύσκολη.

Σε πείσμα των θεωριών που ρίχνουν το φταίξιμο στον Λένιν και τους Μπολσεβίκους, η γερμανική εμπειρία επιβεβαιώνει ότι αυτό που χρειαζόταν και χρειάζεται η ανθρωπότητα για να προχωρήσει είναι επαναστατικά κόμματα ικανά να οδηγούν τις εργατικές επαναστάσεις στη νίκη. Ας κρατήσουμε αυτό που έγραψε η Ρόζα:

«Στη Ρωσία το πρόβλημα μπορούσε μόνο να τεθεί. Δεν μπορούσε να λυθεί στη Ρωσία. Και με αυτή την έννοια, το μέλλον ανήκει στον "μπολσεβικισμό"».[13]

Σημειώσεις

1. Από τον πρόλογο στη δεύτερη έκδοση στα ελληνικά του βιβλίου του Κρις Χάρμαν «Η χαμένη επανάσταση, Γερμανία 1918-1923»
2. Σ. Κοντογιάννης, «1914: Α Παγκόσμιος Πόλεμος», Σοσιαλισμός από τα κάτω, 104, 2014, http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=139.
3. Στο ίδιο.
4. Λ. Μπόλαρης, «Γερμανία 1918: Η επανάσταση που σταμάτησε τον πόλεμο», http://ergatiki.gr/article.php?id=8952&issue=1097
5. Κ. Βλασόπουλος, «Η σοσιαλδημοκρατία πριν από το 1914», Σοσιαλισμός από τα κάτω, 106, 2014, http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=398
6. Rosa Levine-Meyer, Levine the Spartacist, Gordon and Cremonesi, London and New York 1978, σελ. 77-125
7. Pierre Broue, Revolution en Allemagne 1917-1923, Les editions de minuit, Paris 1971, σελ.342-348.
8. Στο ίδιο, σελ. 653 και πέρα.
9. Κρις Χάρμαν, Η χαμένη επανάσταση Γερμανία 1918-1923, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο 2008, σελ. 220
10. Στο ίδιο σελ. 127. Το απόσπασμα είναι από τις αναμνήσεις του Ράντεκ στο Βερολίνο.
11. Στο ίδιο σελ. 237-8.
12. Στο ίδιο, σελ. 297-8
13. www.marxists.org/archive/luxemburg/russian-revolution/ch08.htm

"Ο αποχωρισμός είναι οδυνηρός"

Τζωρτζ Γκρος Η Επανάσταση εικονογραφημένη

Η Αλεξάνδρα Μαρτίνη γράφει για τη συμβολή του Γκρος στο καλλιτεχνικό κύμα που εμπνεύστηκε από την επανάσταση.

«Να δείξω στους καταπιεσμένους το πραγματικό πρόσωπο των αφεντικών τους, αυτός είναι ο σκοπός των έργων μου». Τζωρτζ Γκρος (George Grosz Drawings, 1944)

Ο Τζωρτζ Γκρος είναι ένας από τους μεγαλύτερους επαναστάτες νεωτεριστές καλλιτέχνες των αρχών του 20ου αιώνα. Το 1914 όπως και πολλοί άλλοι καλλιτέχνες, σαν τον φίλο και συνάδελφό του Όττο Ντιξ , κατατάσσεται στον γερμανικό στρατό βιώνοντας πολύ γρήγορα την φρίκη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Η Γερμανική επανάσταση τον Νοέμβρη του 1918 που ανέτρεψε τον Κάιζερ ήρθε να βάλει φρένο στο σφαγείο του πολέμου. Όπως συμβαίνει με κάθε μεγάλη επανάσταση στην Ιστορία, η επανάσταση στη Γερμανία έκανε πάρα πολλούς ανθρώπους να ασχοληθούν με την πολιτική. Η εξέγερση των ναυτών του Κιέλου που αφόπλισαν τους αξιωματικούς τους και δημιούργησαν συμβούλιο στρατιωτών, οι τεράστιες διαδηλώσεις εργατών και στρατιωτών που αποκτούσαν τον έλεγχο ολόκληρων πόλεων, η κατάληψη του βασιλικού ανακτόρου στο Μόναχο, επηρέασαν εκατομμύρια εργάτες και εργάτριες και ο κόσμος της τέχνης δεν μπορούσε να μείνει έξω από αυτό.

Τα έργα του Τζωρτζ Γκρος αποτελούν μία συναρπαστική εικονογράφηση της επανάστασης στη Γερμανία. Μαζί με ένα ολόκληρο ρεύμα καλλιτεχνών, ανάμεσά τους η Hannah Hoch, ο John Heartfield, ο August Sander, βάδισαν πλάι στην εξεγερμένη εργατική τάξη τόσο με τις δημιουργίες τους όσο και με τη φυσική τους παρουσία. Ο Γκρος έγινε μέλος του νεαρού KPD το 1919 ενώ συμμετείχε και συνελήφθη στην εξέγερση του Γενάρη. Το 1921 κατηγορήθηκε ότι πρόσβαλλε με τα έργα τον γερμανικό στρατό, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να του επιβληθεί πρόστιμο τριακοσίων μάρκων, καθώς και να καταστραφεί από τις αρχές η συλλογή έργων Gott mit uns (Ο Θεός μεθ' ημών, το σύνθημα που έφεραν στη ζώνη τους οι στρατιώτες της Ράιχσβερ).

Στην συλλογή αυτή που αποτελείται από εννιά λιθογραφίες ο Γκρος στοχεύει και καυτηριάζει με αιχμηρό τρόπο την κτηνωδία του γερμανικού στρατού. Οι καρικατούρες του εστιάζουν στους πομπώδεις, αυτάρεσκους, χορτάτους αξιωματικούς και στρατηγούς που έσυραν την Γερμανία στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και ακόμα ήταν βασικοί πυλώνες του κρατικού μηχανισμού της Δημο-

κρατίας της Βαϊμάρης. Ταυτόχρονα δίνει μία δυνατή εικόνα της καταπίεσης της εργατικής τάξης από τους από πάνω και της αντίστασης απέναντι σε αυτήν. Στο σκίτσο με τίτλο «Die Kommunisten fallen—und die Devisen steigen» ("Οι κομμουνιστές πέφτουν – το νόμισμα ανεβαίνει") βλέπουμε στρατιώτες να χτυπούν άοπλους διαδηλωτές την ώρα που ένας αξιωματικός και ένας κερδοσκόπος απολαμβάνουν το γεύμα τους. Αίσθηση προκαλεί και ο ίδιος ο τίτλος αυτού του έργου, καθότι είναι εμφανής η ομοιότητα με την αναφορά της Ρόζα Λούξεμπουργκ *«Οι προλετάριοι πέφτουν, οι μετοχές ανεβαίνουν»* στην μπροσούρα του Γιούνιους το 1916. Σε ένα άλλο σκίτσο βλέπουμε έναν στρατιώτη να κάνει αμέριμνος το τσιγάρο του χωρίς να τον επηρεάζει το πτώμα ενός ανθρώπου που το έχει ξεβράσει το ποτάμι.

Η φρίκη του πολέμου όπως αυτήν την βίωσαν τα εκατομμύρια των φτωχών στη Γερμανία αλλά και οι εικόνες της αντίστασης μίας εργατικής τάξης που έδινε την μάχη για μία άλλη κοινωνία είναι ξεκάθαρα αποτυπωμένες στα έργα του Γκρος. Ο Kurt Tucholsky ένας από τους πιο γνωστούς σατυρικούς σκιτσογράφους της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης έγραψε για την συλλογή αυτή: *«Αν οι ζωγραφιές μπορούσαν να σκοτώσουν, τότε ο Πρωσικός στρατός θα ήταν σίγουρα νεκρός»*.

Δεν είναι τυχαίο πως η ομάδα των Νταντaϊστών του Βερολίνου, στην οποία ο Γκρος ήταν μέλος, ήταν η πιο πολιτική από όλες τις άλλες ομάδες Νταντaϊστών που είχαν κάνει την εμφάνισή τους στην Ευρώπη και την Αμερική ήδη από το 1916. Οι Βερολινέζοι χρησιμοποίησαν τις νέες μεθόδους όχι αποκλειστικά στην τεχνική που αποτυπωνόταν στα έργα τους αλλά και ως όπλο.

Είναι χαρακτηριστικό το σκίτσο του Γκρος με τίτλο Επανάσταση 1917. Στο έργο απεικονίζεται ένας εργάτης να χαιρετάει την αυγή που αντί για τον ήλιο βλέπουμε το έτος 1917 να ξεπροβάλλει από τον ορίζοντα. Ο αέρας της νικηφόρας επανάστασης στη Ρωσία ένα χρόνο πριν έδινε έμπνευση τόσο στην επαναστατημένη εργατική τάξη της Γερμανίας όσο και στα έργα του Γκρος, που ο στόχος της εργατικής επανάστασης δεσπόζει σε πολλά από αυτά.

"Οι πυλώνες της κοινωνίας"

Καταφέρνοντας να συνδυάσει με μοναδικό τρόπο την τεχνική του σατυρικού σκίτσου και του καρτούν με την ρεαλιστική απεικόνιση της κοινωνίας ο Γκρος αποτυπώνει τους εμβληματικούς αγώνες της εργατικής τάξης που είχαν ταράξει την Γερμανία ήδη από το 1917. Το έργο του με τίτλο «Germany: A Winter´s Tale» (1917-1919) (Γερμανία: Μία χειμωνιάτικη ιστορία) έχει πολύ ενδιαφέρον από αυτήν την άποψη. Χρησιμοποιώντας στοιχεία κυβισμού και φουτουρισμού απεικονίζει στο κέντρο του πίνακα ένα εκπρόσωπο της αστικής τάξης έτοιμο να ξεκινήσει το γεύμα του ενώ περιτριγυρίζεται από κορμιά εξεγερμένων, πιο μπροστά βλέπουμε τρεις φιγούρες που συμβολίζουν το κράτος, την εκκλησία και την εκπαίδευση, μοτίβο που επαναλαμβάνεται σε πολλά έργα του. Αξίζει να σημειώσουμε πως μία από τις φιγούρες των διαδηλωτών είναι ένας ναύτης, σύμβολο της επανάστασης της Γερμανίας με τον ξεχωριστό ρόλο που έπαιξαν οι ναύτες του Κιέλου στο ξέσπασμα της επανάστασης.

Τα χρόνια που ακολούθησαν το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου η Γερμανία ήταν μία κοινωνία βυθισμένη στην κρίση. Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1919-1933) συγκλονιζόταν από την μία πλευρά από τεράστια χρέη, οικονομική κρίση, δραματική αύξηση της ανεργίας και από την άλλη πλευρά την άνοδο του κινήματος, το μεγάλωμα της Αριστεράς αλλά και τον κίνδυνο της φασιστικής απειλής.

Όλη αυτή η πραγματικότητα ζωντανεύει στα έργα του Γκρος. Στις αρχές της δεκαετίας του '20 έπαιξε βασικό ρόλο μαζί με τον Όττο Ντιξ, τον Ρούντολφ Σλίχτερ και πολλούς άλλους καλλιτέχνες στην συγκρότηση του ρεύματος της Νέας Αντικειμενικότητας, μιας καλλιτεχνικής προσέγγισης που ένωνε την πολιτική και κοινωνική κριτική με τον ρεαλισμό στην τέχνη. Το νέο αυτό ρεύμα, αν και προερχόμενο από τον εξπρεσιονισμό, κράτησε αποστάσεις από αυτόν επιστρέφοντας στο ρεαλισμό. Η ομάδα των Βεριστών στην οποία συγκαταλεγόταν ο

"Οι κομμουνιστές πέφτουν – ττο νόμισμα ανεβαίνει"

Γκρος, ήταν η πιο ριζοσπαστική της Νέας Αντικειμενικότητας, τόσο σε εκφραστικό επίπεδο, όπου διατήρησε αρκετά εξπρεσιονιστικά και νταναϊστικά στοιχεία, όσο και στη θεματολογία, που πολύ συχνά ήταν όχι μόνο η πολιτική και κοινωνική κριτική της περιόδου της Βαϊμάρης αλλά και η δυναμική του κινήματος.

Όπως πολλοί δήλωναν, τα έργα του Γκρος πέρα από την σάτιρα θύμιζαν ένα ρεαλιστικό ρεπορτάζ. Οι χαρακτήρες των έργων του είναι η καθημερινότητα των φτωχών ανθρώπων στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Καλοζωισμένα κυνικά αφεντικά και γραφειοκράτες, τραυματίες πολέμου, εργάτες, διαδηλωτές. Αυτές οι εικόνες είναι πολύ ζωντανές στις συλλογές του όπως «Το πρόσωπο της άρχουσας τάξης» και στις δουλειές του για εφημερίδες και περιοδικά. Η συλλογή αυτή εκδόθηκε από τον Wieland Herzfelde, που διατηρούσε έναν αντιπολεμικό και επαναστατικό εκδοτικό οίκο και φιλοξένησε πολλούς Ντανταϊστές του ρεύματος του Γκρος στα περιοδικά του. Σε αυτά τα σκίτσα ο Γκρος χρησιμοποιεί την πένα του για να αποκαλύψει τον πραγματικό ρόλο των πλουσίων, που εκμεταλλεύονται τους εργάτες και σπαταλάνε τα λεφτά τους σε πορνεία και καμπαρέ.

"Επιχειρηματική πρωτοβουλία"

Ένας ευτραφής καπιταλιστής κάθεται πάνω σε έναν σορό από κόκκαλα νεκρών φαντάρων, αξιωματικοί και αφεντικά με πρόσωπα ζώων φωνάζουν πάνω σε ένα τραπέζι διαπραγματεύσεων. Από την συλλογή αυτή δεν θα μπορούσε να λείπει και η δράση των Φράικορπς, των παραστρατιωτικών οργανώσεων που λειτούργησαν στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Ο Γκρος τους απεικονίζει να εκτελούν δημόσιες δολοφονίες στους δρόμους ενώ για άλλη μία φορά οι επαναστατημένοι εργάτες έχουν την τιμητική τους.

Στα έργα του προεξέχοντα ρόλο έχει ο κίνδυνος της ανόδου του Ναζισμού στην Γερμανία. Ένας από τους πιο γνωστούς του πίνακες «Οι πυλώνες τις κοινωνίας» (ολοκληρώθηκε το 1926) αναπαριστά την γερμανική άρχουσα τάξη που στηρίζει τους Ναζί.

Ένας ξεπεσμένος αριστοκράτης με την σβάστικα ζωγραφισμένη στην γραβάτα, μέσα από το κεφάλι

του βγαίνει ένα πολεμικό άλογο και στο χέρι κρατάει ένα ξίφος ενώ ταυτόχρονα πίνει μπίρα, αριστερά ο εκπρόσωπος των ΜΜΕ κρατώντας στο χέρι μία εφημερίδα και μία αιματοβαμμένη πένα ενώ στο κεφάλι φοράει μία χύτρα, συμβολισμός της κενότητάς του. Δεξιά βλέπουμε τον εκπρόσωπο των σοσιαλδημοκρατών, πολύ πιθανόν του προέδρου Φρίντριχ Έμπερτ, μέσα από το κεφάλι του οποίου βγαίνουν σκατά ενώ στο βάθος βλέπουμε τον παπά που με τα μάτια κλειστά κάνει κήρυγμα και αγνοεί τις κτηνωδίες του στρατού που φαίνεται από πίσω.

Ο Γκρος φανατικός αντιφασίστας μεταναστεύει στις ΗΠΑ το 1932, όταν ο Χίτλερ ανέλαβε την καγκελαρία. Μετά την άνοδο του φασισμού στη Γερμανία πολλά έργα του καταστράφηκαν από τους Ναζί ενώ ο ίδιος πήρε τον τίτλο του «νούμερο ένα πολιτιστικού μπολσεβίκου». Τα έργα του εκτέθηκαν στην έκθεση "Εκφυλισμένη Τέχνη" του Χίτλερ και απαγορεύτηκαν.

100 χρόνια από την επανάσταση που έβαλε τέλος στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η συζήτηση για την Γερμανία του 1918 είναι πιο χρήσιμη και επίκαιρη από ποτέ.

Ενδεικτικό είναι πως ένα από τα μεγαλύτερα μουσεία μοντέρνας τέχνης στον κόσμο, η Πινακοθήκη του Λονδίνου Τέιτ (Tate Modern) φιλοξενεί αυτούς τους μήνες έκθεση με θέμα «Μαγικός ρεαλισμός: Η τέχνη στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1919-1933)» με έργα ανάμεσα άλλων και του Τζωρτζ Γκρος.

Η οπτικοποίηση της γερμανικής κοινωνίας που μας προσφέρουν τα έργα του Γκρος είναι πολύ βοηθητική στην κατανόηση των συνθηκών που ζούσαν οι εργάτες και εργάτριες στην Δημοκρατία της Βαϊμάρης, στον ρόλο που έπαιζε η άρχουσα τάξη, την φρίκη του πολέμου. Ακόμα πιο σημαντικές είναι όμως οι εικόνες που μας δίνει για τους από τα κάτω, την εργατική τάξη, αυτήν την δύναμη που μπορούσε να βάλει φρένο στην άνοδο του Φασισμού και να ανοίξει τον δρόμο στην επαναστατική αλλαγή της κοινωνίας.

Αυτήν την δύναμη είχε καταλάβει και ο ίδιος ο Τζωρτζ Γκρος και αφιέρωσε την τέχνη του στην προσπάθεια της εργατικής τάξης να κάνει την έφοδο στον ουρανό. Όπως έλεγε και ο ίδιος:

«Η τέχνη μου θα γινόταν ένα όπλο κι ένα σπαθί. Οι πένες μου θα ήταν άδεια καλάμια εάν δεν συμμετείχαν στον αγώνα για την λευτεριά».

"Η μέρα που θα λογαριαστούμε έρχεται"

"Της γης οι κολασμένοι, ξυπνήστε!"

Ο Σωτήρης Κοντογιάννης αναλύει την πολιτική κρίση και εξηγεί την προοπτική για να φράξουμε το δρόμο στο φασιστικό AfD.

Η Γερμανία σε κρίση

Τα αποτελέσματα των βαυαρικών εκλογών της 14ης Οκτωβρίου δεν ήταν έκπληξη: οι προβλέψεις των προηγούμενων εβδομάδων και ημερών επιβεβαιώθηκαν, με μικρές μόνο αποκλίσεις. Αλλά αυτό δεν τα έκανε ούτε κατά ένα χιλιοστό λιγότερο σοκαριστικά.

Το CSU (Χριστιανοκοινωνική Ένωση), το κόμμα του Χορστ Ζέεχοφερ, το "αδελφό" κόμμα της Χριστιανοδημοκρατικής Ένωσης (CDU) της Άνγκελα Μέρκελ, κατάφερε μεν να παραμείνει πρώτο στο τοπικό κοινοβούλιο αλλά με τα ποσοστά του άγρια ψαλιδισμένα. Στις εκλογές του 2013 είχε πάρει το 47,7% των ψήφων. Τώρα έπεσε στο 37,2%, δέκα μονάδες χαμηλότερα. Με εξαίρεση τις (καταστροφικές για το ίδιο το CSU) εκλογές του 1950, ήταν το χειρότερο αποτέλεσμα σε ολόκληρη την ιστορία του.

Το CSU κυριαρχεί στην πολιτική σκηνή της Βαυαρίας σχεδόν χωρίς διακοπή από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι σήμερα: μόνο μια φορά (το 1954) έχει βρεθεί εκτός κυβέρνησης. Μέσα στα τελευταία πενήντα χρόνια έχει χάσει μόνο μια φορά την απόλυτη πλειοψηφία στη βαυαρική Βουλή. Τώρα πήρε τις 85 από τις 180 έδρες – δεκαέξι λιγότερες από το 2013.

Τα αποτελέσματα ήταν ακόμα πιο καταστροφικά για το βαυαρικό SPD (Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα): από τη δεύτερη θέση έπεσε τώρα στην πέμπτη, πίσω από τους "Πράσινους" (Die Grünen), τους "Φιλελεύθερους Δημοκράτες" (FDP) και την ρατσιστική, ακροδεξιά "Εναλλακτική για τη Γερμανία" (AfD). Στις εκλογές του 2013 το SPD είχε πάρει το 20,6%. Τώρα έπεσε στο 9,7%. Στην ουσία κατέρρευσε.

Ο Ζέεχοφερ ήταν μέχρι τον περασμένο Μάρτη πρωθυπουργός της Βαυαρίας. Και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να κατέχει τη θέση του υπουργού Εσωτερικών στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Μέρκελ. Τα καταστροφικά αποτελέσματα της 14ης Οκτωβρίου θα αλλάξουν, με βεβαιότητα, αυτό το πολιτικό σκηνικό. Πόσο βαθιά, αυτό κανένας δεν το ξέρει ακόμα. Τα σενάρια δίνουν και παίρνουν. Σενάρια όχι μόνο για τον Ζέεχοφερ και την τοπική κυβέρνηση του Μονάχου αλλά και για την ίδια την Μέρκελ και την κυβέρνηση του Βερολίνου. Η Γερμανία, η "καρδιά" της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται στο χείλος του γκρεμού, έτοιμη να βυθιστεί σε μια άγρια πολιτική κρίση.

Η κατάρρευση του "πολιτικού κέντρου"

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αποδίδουν, με έναν κατά κανόνα μηχανικό τρόπο, την πολιτική αυτή κρίση στις επιτυχίες της ακροδεξιάς. Ο συνδυασμός της οικονομικής ύφεσης από τη μια και της πίεσης από τις προσφυγικές ροές από την άλλη, γράφουν, ξαναφέρνει στο προσκήνιο τα φαντάσματα της δεκαετίας του 1930. Η ιστορία επαναλαμβάνεται.

Στην πραγματικότητα, όμως, δεν υπάρχει καμιά νομοτελειακή σύνδεση ανάμεσα στην οικονομική κρίση, τη μετανάστευση και την άνοδο της ακροδεξιάς. Αυτός που ευθύνεται για τις επιτυχίες των ναζιστικών κομμάτων είναι ο "επίσημος" ξενοφοβικός λόγος των κυβερνήσεων που προσπαθούν να μετατρέψουν τους πρόσφυγες σε αποδιοπομπαίους τράγους για την κατάσταση της οικονομίας. Η πρώτη και κύρια υπεύθυνη για την άνοδο του AfD είναι η κυβέρνηση της Μέρκελ -μια κυβέρνηση που παίζει συνειδητά το χαρτί του ρατσισμού με στόχο την διάσπαση της εργατικής τάξης και την αποδυνάμωση των αντιστάσεων ενάντια στην πολιτική της.

Το AfD ήταν πράγματι ένας από τους μεγάλους νικητές των εκλογών της Βαυαρίας. Κατέβηκε για πρώτη φορά (το 2013 δεν είχε συμμετάσχει) και πήρε το 10,2% των ψήφων και 22 έδρες στην βουλή του κρατιδίου. Αλλά δεν ήταν ο μόνος "μεγάλος νικητής": οι Πράσινοι υπερδιπλασίασαν τα ποσοστά τους -από το 8,6% που είχαν πάρει το 2013 βρέθηκαν τώρα στο 17,5%. Οι Πράσινοι είναι σήμερα μετά το CSU το δεύτερο ισχυρότερο κόμμα στη Βουλή της Βαυαρίας.

Η άνοδος της ακροδεξιάς είναι

μια από τις συνέπειες της διάλυσης του "πολιτικού κέντρου", των παλιών παραδοσιακών κομμάτων του "δικομματισμού" και όχι η αιτία της. Στις ομοσπονδιακές εκλογές του 2009 τα δυο μεγάλα "μπλοκ" της Γερμανίας, η "κεντροδεξιά" (CDU/CSU) και η "κεντροαριστερά (SPD) είχαν πάρει, αθροιστικά, το 79,2% των ψήφων. Στις εκλογές του 2013 έπεσαν στο 67%. Στις τελευταίες εκλογές του 2017 στο 54%. Τώρα, ένα σχεδόν χρόνο αργότερα, τα ποσοστά τους βρίσκονται, σύμφωνα με το τελευταίο γκάλοπ του "Πολιτικού Βαρομέτρου" (Politbarometer) στο 41%.

Η οικονομική ύφεση έπαιξε (και παίζει) έναν βασικό ρόλο στη συρρίκνωση της εμβέλειας των κομμάτων της εξουσίας. Ο νεοφιλελευθερισμός -που έχει γίνει πλέον το επίσημο δόγμα τόσο της κεντροδεξιάς όσο και της κενταριστεράς- παίζει κατά πάσα πιθανότητα ακόμα μεγαλύτερο. Και το ίδιο ισχύει για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Κομισιόν και όλο αυτό το αντιδημοκρατικό, ανεξέλεγκτο και αυθαίρετο συνονθύλευμα που την περιβάλλει.

Η "δημοκρατία" στην οποία επιτίθεται η ακροδεξιά έχει εδώ και πολύ καιρό εκφυλιστεί, στα μάτια ενός μεγάλου κομματιού των ψηφοφόρων, σε μια σκέτη τυπικότητα. Όποιο και από τα δυο μεγάλα κόμματα και αν ψηφίσουν, το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο: περικοπές, επιθέσεις στο κοινωνικό κράτος, μεταρρυθμίσεις στο ασφαλιστικό, επιθέσεις στα εργατικά δικαιώματα. Ούτε οι Φιλελεύθεροι ή οι Πράσινοι έχουν να προσφέρουν κάτι ριζικά διαφορετικό: οι Φιλελεύθεροι είναι το παραδοσιακό δεκανίκι της κεντροδεξιάς. Οι Πράσινοι της κεντροαριστεράς. Διόλου παράξενο τα ποσοστά συμμετοχής στις εκλογές μειώνονται σταθερά: στις ομοσπονδιακές εκλογές του 1972 η αποχή ήταν κάτω από 10%. Σήμερα βρίσκεται κοντά στο 25%. Πολλοί ψηφοφόροι δεν πάνε καθόλου να ψηφίσουν. Άλλοι επιλέγουν απλά τους δηλωμένους, αυθεντικούς εχθρούς της δημοκρατίας.

Αυτή η συρρίκνωση του "πολιτικού κέντρου" δεν είναι γερμανικό φαινόμενο. Κάθε άλλο: είναι ένα φαινόμενο που έχουμε ήδη δει, σε πολλές περιπτώσεις με δραματικές συνέπειες, σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Στη Γαλλία το "κενό" καλύφθηκε (προς το παρόν) από το "Εμπρός!" του Εμμανουέλ Μακρόν και όχι από το ακροδεξιό "Εθνικό Μέτωπο" της Μαρίν Λεπέν. Στην Ιταλία κατέληξε στην συγκυβέρνηση του "λαϊκιστικού" Κινήματος των Πέντε Αστέρων του Λουίτζι ντι Μάιο και της φασιστικής Λέγκας του Ματέο Σαλβίνι. Στην Αυστρία στην συγκυβέρνηση του "κεντροδεξιού" Λαϊκού Κόμματος του Σεμπάστιαν Κουρτς με το νεοναζιστικό Κόμμα Ελευθερίας (FPÖ) του Χάιντς-Κρίστιαν Στράχε. Είναι η δεύτερη φορά στην μεταπολεμική ιστορία της Αυστρίας όπου το FPÖ, ένα κόμμα που δύσκολα μπορεί να κρύψει τις σχέσεις του με τον εθνικοσοσιαλισμό, μπαίνει στην κυβέρνηση. Την πρώτη φορά, το 1999, η Κομισιόν τιμώρησε την Αυστρία με απομόνωση. Τώρα, όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά: αντιμέτωπες με την κατάρρευση του "πολιτικού κέντρου" οι άρχουσες τάξεις της Ευρώπης είναι διατεθειμένες να συνεργαστούν ακόμα και με τον διάβολο.

AfD: Ένα φασιστικό κόμμα

Η Μέρκελ απορρίπτει μέχρι τώρα κατηγορηματικά οποιαδήποτε συνεργασία "με τα άκρα" -το AfD και την Die Linke, την Αριστερά. Αυτό, όμως, τώρα μπροστά στην απειλή της ακυβερνησίας έχει αρχίσει να αλλάζει: ο Κρίστιαν Χάρτμαν, ο νέος επικεφαλής του CDU στη Σαξονία άφησε, σε μια τηλεοπτική συνέντευξη στις αρχές του φθινοπώρου το ενδεχόμενο μιας εκλογικής συνεργασίας με το AfD ανοιχτό. Η Σαξονία, ένα κρατίδιο της ανατολικής Γερμανίας στα σύνορα με την Πολωνία και την Τσεχία, είναι ένα από τα "κάστρα" της ακροδεξιάς. Το ρατσιστικό, αντιμεταναστευτικό, ισλαμοφοβικό PEGIDA (Πατριώτες Ευρωπαίοι ενάντια στον εξισλαμισμό της δύσης) ιδρύθηκε πριν από τέσσερα ακριβώς χρόνια στην Δρέσδη, την πρωτεύουσα της Σαξονίας. Και το Κέμνιτς βρίσκεται στη Σαξονία. Το Κέμνιτς ήρθε στη δημοσιότητα στα τέλη Αυγούστου όταν 6000 ρατσιστές, νεοναζί και χούλιγκανς έκαναν μια προκλητική παρέλαση μέσα από τους κεντρικούς δρόμους της πόλης, με συνθήματα ενάντια στους πρόσφυγες, ναζιστικούς χαιρετισμούς και απειλές ενάντια σε όποιον δεν έμοιαζε "άριος". Ανάμεσα στους διαδηλωτές ήταν και πολλά από τα ηγετικά στελέχη του AfD.

Το AfD ιδρύθηκε τον Απρίλη του 2013 με μια ευρωσκεπτικιστική ατζέντα. Μέσα στα χρόνια που ακολούθησαν, μετατράπηκε σε μαγνήτη για τους κάθε λογής ακροδεξιούς και φασίστες. Η ηγεσία του βρίσκεται σήμερα, ύστερα από μια σειρά εσωτερικών αντιπαραθέσεων που εξανάγκασε πολλά από τα ιδρυτικά του στελέχη σε αποχώρηση, στα χέρια ενός σκληρού, νεοναζιστικού πυρήνα. Η κίνηση Marx21, (μια αντικαπιταλιστική πτέρυγα μέσα στην Die Linke) θεωρεί ότι θα πρέπει να το αντιμετωπίζουμε πλέον σαν ένα φασιστικό κόμμα. Καθόλου άδικα.

Τα κεντρικά πρόσωπα του νεοναζιστικού πυρήνα μέσα στο AfD, που αυτονομάζεται "η Πτέρυγα", είναι ο Μπγερν Χέκε (Björn Höcke) και ο Αντρέ Πόγκενμπουργκ (Andre Poggenburg), οι επικεφαλής των κοινοβουλευτικών ομάδων του κόμματος στην Θουριγγία και τη Σαξονία.

Ο Χέκε έχει ένα πλούσιο ναζιστικό παρελθόν πίσω του. Το 2012 αρθρογραφούσε, με το ψευδώνυμο Λάντολφ Λάντιχ, σε διάφορα έντυπα του εκτός νόμου Εθνικοδημοκρατικού Κόμματος της Γερμανίας (NPD) – κάτι που ο ίδιος φυσικά σήμερα αρνείται. Τον Νοέμβρη του 2015, τη χρονιά του πρώτου μεγάλου προσφυγικού κύματος, υποστήριξε σε μια δημόσια ομιλία ότι οι

Αφρικανοί είναι γενετικά κατώτεροι από τους Ευρωπαίους – για αυτό η Γερμανία θα έπρεπε να σφραγίσει τα σύνορά της για να προστατεύσει την ανωτερότητα της φυλής της. Τον Νοέμβρη του 2016, υπερασπίστηκε δημόσια την Ούρσουλα Χάβερμπεκ, μια αθεράπευτη 90χρονη απολογήτρια του ναζισμού που βρίσκεται στις φυλακές καταδικασμένη για την παραβίαση του νόμου "περί της άρνησης του Ολοκαυτώματος". Τον Γενάρη του 2017, αποκάλεσε ο ίδιος το μνημείο των θυμάτων του Ολοκαυτώματος του Βερολίνου "μνημείο ντροπής".

Και ο Πόγκενμπουργκ είναι σκληροπυρηνικός ναζί. Το καλοκαίρι του 2015 δέκα στελέχη του AfD της Σαξονίας αποχώρησαν από το κόμμα με μια δημόσια επιστολή με την οποία δήλωναν ότι τους ήταν αδύνατο να συνεργαστούν με έναν τέτοιο φασίστα. Σε μια ομιλία του - που θύμισε τις σκοτεινές ημέρες της εποχής του Χίτλερ- ο Πόγκενμπουργκ αποκάλεσε τους αριστερούς φοιτητές "σκουπίδια" και ζήτησε να διωχθούν από τα πανεπιστήμια και να *"σταλούν να κάνουν κάποια πρακτική δουλειά"* - σε κάποιο στρατόπεδο με την επιγραφή στην πόρτα "Arbeit macht frei" υπονοούσε, αλλά δεν τόλμησε να το πει.

Ο Χέκε και ο Πόγκενμπουργκ έγραψαν (με τη βοήθεια ενός ακόμα διαβόητου αρχιναζί, του Γκέτς Κούμπιτσεκ) ένα κείμενο αρχών, την επονομαζόμενη Διακήρυξη της Ερφούρτης, η οποία έγινε στη συνέχεια το μανιφέστο της "Πτέρυγας". Το κεντρικό σημείο της διακήρυξης αφορούσε τις σχέσεις του AfD με το "πεζοδρόμιο": το κόμμα δεν θα έπρεπε να περιοριστεί στην κοινοβουλευτική δράση αλλά να συνδεθεί με τα αντιδραστικά, ρατσιστικά κινήματα στο δρόμο -όχι μόνο το PEGIDA αλλά και τις ναζιστικές συμμορίες "με τις αρβύλες".

Τυπικά, η ηγεσία του AfD βρίσκεται σήμερα στα χέρια δυο "μη εξτρεμιστικών" πολιτικών -του Γεργκ Μόιτεν και του Αλεξάντερ Γκάουλαντ. Ο Μόιτεν υποτίθεται ότι ανήκει στην νεοφιλελεύθερη, φιλοεπιχειρηματική πτέρυγα του κόμματος. Ο ίδιος διαδίδει ότι ήταν ψηφοφόρος του FDP μέχρι την ίδρυση του AfD. Πρόκειται για ψέμα: στις αρχές του 2017 συντάχθηκε ανοιχτά με τον Χέκε ενάντια στην παλιά ηγεσία -κάτι που είχε σαν αποτέλεσμα την αποχώρηση της Φράουκε Πέτρι, του πιο διάσημου μέχρι τότε στελέχους του AfD από το κόμμα.

Ο Γκάουλαντ ήταν μέχρι το 2013 στέλεχος του CDU – μάλλον γιατί δεν υπήρχε ένα σοβαρό ναζιστικό κόμμα μέχρι τότε για να ενταχθεί. *"Δεν θα ήθελα να μένω δίπλα του"* δήλωσε για τον διάσημο αφρο-γερμανό ποδοσφαιριστή Ζερόμ Μποατένγκ. *"Αντιμετωπίζω το Ισλάμ σαν ξένο σώμα το οποίο, μέσω του ρυθμού των γεννήσεων θα κατακτήσει αυτή τη χώρα"* λέει για τους πρόσφυγες από τις εμπόλεμες ζώνες της Ασίας. Τον Γενάρη του 2017, πολλά στελέχη του AfD ζήτησαν την διαγραφή του Χέκε από το κόμμα, μετά τις εμπρηστικές του δηλώσεις για το μνημείο του Ολοκαυτώματος. Αυτός που τον έσωσε ήταν ο Γκάουλαντ.

Η πάλη ενάντια στο φασισμό και τον ρατσισμό

Η έξαρση του ρατσισμού και οι επιτυχίες του AfD, τόσο στο κοινοβούλιο όσο και στο δρόμο, έχουν ξεσηκώσει ένα τεράστιο κύμα αντίστασης από το ένα ως το άλλο άκρο της Γερμανίας. Το συλλαλητήριο που οργανώθηκε από τις αντιρατσιστικές και αντιφασιστικές κινήσεις στο Βερολίνο το Σάββατο 13 Οκτώβρη συγκέντρωσε πάνω από 240 χιλιάδες ανθρώπους -ένα νούμερο που ξεπέρασε κατά πολύ τις καλύτερες προσδοκίες των διοργανωτών. Πάνω από 50 χιλιάδες διαδηλωτές έφτασαν στο Κέμνιτς στις 3 Σεπτέμβρη, λίγες μέρες μετά την παρέλαση των νεοναζί, για να πάρουν μέρος στη μεγάλη αντιφασιστική συναυλία που οργανώθηκε σε "αλληλεγγύη με τους κατοίκους της πόλης που αντιστέκονται". Το σύνθημα της συναυλίας ήταν "είμαστε περισσότεροι".

Η πλειοψηφία του πληθυσμού της Γερμανίας μισεί το AfD. Στο Μόναχο, η "μεγάλη" προεκλογική συγκέντρωση του AfD εξελίχθηκε σε ένα μεγάλο φιάσκο: οι λιγοστοί οπαδοί του βρέθηκαν περικυκλωμένοι από μια τεράστια αντισυγκέντρωση χιλιάδων αντιφασιστών που δεν άφησαν, με τα σφυρίγματα τους, να ακουστεί ούτε μια λέξη από αυτά τα οποία έλεγε η ομιλήτρια. Στο Αμβούργο, 180 νεοναζί βρέθηκαν περικυκλωμένοι από δέκα χιλιάδες αντιφασίστες. Στο Ρόστοκ, 4.000 αντιφασίστες εμπόδισαν τον περασμένο Σεπτέμβρη μια παρέλαση 700 περίπου νεοναζί που είχε οργανωθεί από τον Χέκε.

Οι φασίστες έχουν κάνει πάμπολλες προσπάθειες μέσα στις δεκαετίες που έχουν μεσολαβήσει από το τέλος του πολέμου μέχρι σήμερα για να ανασυνταχθούν. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, λίγους μήνες μετά την "επανένωση", ένα κύμα ρατσιστικών επιθέσεων ενάντια σε άσυλα προσφύγων στο Ρόστοκ (Μεκλεμβούργο-Άνω Πομερανία) και την Χόιερσβέρντα (Σαξονία) συγκλόνισε τον κόσμο ολόκληρο. Όπως και σήμερα, έτσι και τότε το κράτος είχε αφήσει για πολλές μέρες τις νεοναζιστικές συμμορίες να σκορπούν τον τρόμο ανενόχλητες. Όπως και σήμερα, έτσι και τότε μεγάλα τμήματα του τοπικού πληθυσμού παρακολούθησαν τα πογκρόμ χωρίς να αντιδράσουν.

Οι νεοναζί, όμως, τελικά νικήθηκαν από τις μαζικές κινητοποιήσεις του αντιφασιστικού κινήματος. Η κορύφωσή του ήταν μια τεράστια σιωπηλή βραδινή ανθρώπινη αλυσίδα υπό το φως των κεριών -μια αλυσίδα κεριών (Lichterkette) όπως έμεινε στην ιστορία- 400 χιλιάδων αντιφασιστών στις 6 Δεκέμβρη του 1992 στο Μόναχο.

Το 2018 όμως δεν είναι 1992. Και η κρίσιμη διαφορά είναι η ύπαρξη του AfD, ενός κόμματος με πανεθνική εμβέλεια, παρουσία στο ομοσπονδιακό και τα τοπικά κοινοβούλια, κάλυψη από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και χρήματα. Το "Μανιφέστο της Ερφούρτης" είναι σα-

Βερολίνο 13 Οκτώβρη, 240.000 στο δρόμο ενάντια στον φασισμό.

φές: το AfD θα πρέπει να συνδεθεί με τα "κινήματα στο πεζοδρόμιο". Το όραμα του Χέκε και του Πόγκενμπουργκ δεν περιορίζεται απλά στη σύνδεση: ονειρεύονται ένα κόμμα που θα μπορεί να οργανώσει τις συμμορίες αυτές σε κανονικά τάγματα εφόδου. Όπως έκανε ο Χίτλερ τις δεκαετίες του 1920 και του 1930, πριν του παραδώσει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας την εξουσία.

Η αριστερά

Ο συνδυασμός της κατάρρευσης του "πολιτικού κέντρου" από τη μια και της ανόδου της φασιστικής ακροδεξιάς από την άλλη έχει προκαλέσει μεγάλες αντιδράσεις μέσα στα πολιτικά κόμματα της Γερμανίας. Το βαυαρικό CSU προσπάθησε να ανακόψει τις εκλογικές διαρροές του προς το AfD υιοθετώντας τη ρατσιστική του ατζέντα. Ο Ζέεχοφερ απείλησε τον περασμένο Ιούνιο να ρίξει την κυβέρνηση της Μέρκελ απαιτώντας το μονομερές κλείσιμο των συνόρων ανάμεσα στη Βαυαρία και την Αυστρία για τους πρόσφυγες. Η κυβερνητική κρίση αποφεύχθηκε τελικά ύστερα από μια υποχώρηση της Μέρκελ, που προβλέπει τη δημιουργία "hot spots" στα σύνορα όπου θα κρατούνται οι πρόσφυγες έως ότου εξεταστεί η "υπόθεσή" τους.

Ο Ζέεχοφερ έχει συμμαχήσει ανοιχτά με τις κυβερνήσεις της Αυστρίας και της Ιταλίας επιδιώκοντας ένα κοινό σχέδιο για την "αντιμετώπιση των προσφύγων". Η ρατσιστική απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 28ης Ιούνη για την σκλήρυνση της αντιπροσφυγικής πολιτικής επιβλήθηκε κάτω από την πίεση όχι μόνο του Σαλβίνι και του Στράχε αλλά και του Ζέεχοφερ. Η γραμμή του αυτή, όμως, απέτυχε: σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις το CSU έχασε περισσότερους ψηφοφόρους προς τους Πράσινους στις βαυαρικές εκλογές απ' ότι προς το AfD.

Δυστυχώς δεν είναι μόνο η δεξιά αυτή που προσαρμόζεται στον ρατσισμό. Το κόμμα της Αριστεράς συμμετέχει μέχρι τώρα ενεργά σε όλες τις αντιφασιστικές και αντιρατσιστικές κινητοποιήσεις που γίνονται στη Γερμανία. Η Die Linke έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην διοργάνωση της μεγάλης αντιφασιστικής συγκέντρωσης στο Κέμνιτς και της τεράστιας διαδήλωσης στο Βερολίνο. Ένα τμήμα της ηγεσίας, όμως, διαφωνεί ανοιχτά με αυτή τη γραμμή. Η Σάρα Βάγκενκνεχτ, ίσως το πιο διάσημο στέλεχος της Die Linke, κόντραρε στο τελευταίο συνέδριο του κόμματος τον Ιούνιο την γραμμή των "ανοιχτών συνόρων" και τάχθηκε υπέρ μιας πιο σκληρής αντιμετώπισης απέναντι στους "οικονομικούς μετανάστες". Η Αριστερά, λέει η Βάγκενκνεχτ, έχει αυτοεγκλωβιστεί μέσα από την πολιτική "των δικαιωμάτων" σε έναν μικρόκοσμο. Το βασικό πρόβλημα της γερμανικής κοινωνίας, λέει, είναι η φτώχεια. Αυτό που χρειάζεται η κοινωνία είναι μια αριστερά που θα εστιάζει στα δικά της προβλήματα και δεν θα ασχολείται με την "διασπαστική" μάχη ενάντια στον ρατσισμό ή το AfD. Η Βάγκενκνεχτ δήλωσε ότι η μεγάλη πορεία στο Βερολίνο ήταν λάθος. Και δεν πήγε. Αλλά αυτή η στάση της την αποξένωσε από ένα μεγάλο κομμάτι των οπαδών της κίνησης που έχει δημιουργήσει για να προωθήσει το σχέδιό της. Πολλά στελέχη της κίνησης καλούσαν, παρά τη γραμμή της "αρχηγού" στην αντιφασιστική πορεία.

"Για να σταματήσουμε την ακροδεξιά στροφή και να στρέψουμε την δυσαρέσκεια απέναντι στην κυρίαρχη πολιτική προς τα αριστερά", γράφει η κίνηση Marx21, *"θα πρέπει η Die Linke να γίνει η κινητήρια δύναμη της οικοδόμησης μιας πλατιάς και αποφασισμένης αντιρατσιστικής κίνησης και ταυτόχρονα η αιχμή του δόρατος της αντίστασης ενάντια στον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό και τα κόμματα που τον στηρίζουν".*

Η Marx21 συμμετέχει μαζί με άλλες δυνάμεις της Die Linke, το Κεντρικό Συμβούλιο των Μουσουλμάνων, τη νεολαία των Συνδικάτων, τη νεολαία του SPD κλπ στην κίνηση Aufstehen Gegen Rassismus (Ξεσηκωθείτε ενάντια στον ρατσισμό), μια αντιφασιστική και αντιρατσιστική πρωτοβουλία που συσπειρώνει σε τοπικό επίπεδο ένα ευρύ φάσμα -από πρωτοβουλίες προσφύγων μέχρι κομμάτια της εκκλησίας. Η Aufstehen Gegen Rassismus συμμετέχει ενεργά σε όλες τις μεγάλες κινητοποιήσεις ενάντια στον ρατσισμό και τους φασίστες.

Συλλαλητήριο που κάλεσε η ΚΕΕΡΦΑ στις 15 Σεπτέμβρη στο Σύνταγμα

Η Δίκη της Χρυσής Αυγής στην τελική ευθεία

Η Αφροδίτη Φράγκου παρουσιάζει τις συνθήκες μέσα στις οποίες προχωράει η δίκη των Νεοναζί και τα βήματα που χρειάζονται για να φτάσουμε στην καταδίκη.

Στις 13 Οκτώβρη, 240 χιλιάδες πλημμύρισαν το κέντρο του Βερολίνου, σε μια αντιρατσιστική και αντιφασιστική διαδήλωση που ξεπέρασε κάθε προσδοκία των διοργανωτών.

Την επόμενη ημέρα στις εκλογές της Βαυαρίας τα κυβερνητικά κόμματα δέχτηκαν ισχυρό πλήγμα, ενώ τα αποτελέσματα των ρατσιστικών πολιτικών που εφάρμοσαν το τελευταίο διάστημα τα καρπώθηκε το ακροδεξιό AfD που πήρε 10% και κέρδισε για πρώτη φορά 22 έδρες στο βαυαρικό κοινοβούλιο (ωστόσο στις περσινές ομοσπονδιακές εκλογές είχε πάρει 12.4% στο ίδιο κρατίδιο). Μεγάλοι νικητές αναδείχθηκαν οι Πράσινοι που είχαν κοντράρει την ακροδεξιά στροφή και είχαν στηρίξει τις αντιφασιστικές κινητοποιήσεις. Αύξησαν τα ποσοστά τους στο 17.5% από το 8.6% στις προηγούμενες εκλογές της Βαυαρίας, και από το 9.8% στη Βαυαρία στις ομοσπονδιακές εκλογές. Η επικεφαλής του Die Linke Σάρα Βάγκενκνεχτ είχε καλέσει σε μποϊκοτάζ της διαδήλωσης γιατί θεωρούσε τα συνθήματα "σύνορα ανοιχτά" και "κάτω η ΕΕ-Φρούριο" πολωτικά. Το πλήρωσε αμέσως, αποσπώντας μόλις ένα 3.2% μέσα από την πιο μεγάλη πολιτική κρίση των τελευταίων δεκαετιών.

Είναι πιο σαφές από ποτέ ότι το αντιφασιστικό κίνημα έχει να παίξει καθοριστικό ρόλο στο δρόμο προς τις ευρωεκλογές αλλά και συνολικότερα, για το πού θα πάνε τα πράγματα και αν θα μπορέσει η εργατική τάξη όλης της Ευρώπης να σταματήσει την άνοδο της ακροδεξιάς.

Την ίδια ώρα με το συλλαλητήριο στο Βερολίνο εξελισσόταν ένα ακόμη μεγάλο πολιτικό γεγονός στην Αθήνα: η διεθνής συνάντηση και πανελλαδική συνέλευση κατά του ρατσισμού και του φασισμού στο Ρουφ. Αντιφασιστικές οργανώσεις από 5 χώρες έστειλαν αντιπροσωπείες για να συζητήσουν και να επεξεργαστούν τη συνέχιση των δράσεων σε διεθνή συντονισμό.[1] Ταυτόχρονα κοινότητες μεταναστών, πρόσφυγες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, σωματεία, φοιτητικοί σύλλογοι, καλλιτέχνες, ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις και αντιφασιστικές πρωτοβουλίες γειτονιάς έφεραν εικόνες της αντιφασιστικής και αντιρατσιστικής μάχης από όλη την Ελλάδα και διαμόρφωσαν ένα πλούσιο πρόγραμμα δράσης για το επόμενο διάστημα.[2]

Η επιτυχία της διεθνούς συνάντησης στο Ρουφ είναι αποτέλεσμα τεράστιων προχωρημάτων και νικών που έγιναν όλο το προηγούμενο διάστημα πανευρωπαϊκά. Στην Ιταλία, μαζικές διαδηλώσεις αψήφισαν τον ακροδεξιό Σαλβίνι και ανάγκα-

σαν την δικαιοσύνη να αρχίσει έρευνα σε βάρος του για την προσπάθειά του να στείλει πρόσφυγες κυριολεκτικά στον θάνατο, μην αφήνοντας το πλοίο στο οποίο επέβαιναν να δέσει. Το κίνημα στην Ιταλία έχει αντισταθεί σε όλες τις ρατσιστικές πρακτικές του, από το κλείσιμο των συνόρων ως το φακέλωμα των Ρομά.

Στις 15 Σεπτέμβρη, την ίδια ώρα που στην Ελλάδα διαδήλωναν χιλιάδες σε όλες τις πόλεις διεκδικώντας σύνορα ανοιχτά και τους ναζί στη φυλακή, στο Πασάου, στα σύνορα της Γερμανίας με την Αυστρία, αντιφασίστες/τριες και αντιρατσιστές/τριες από τις δύο χώρες, ένωσαν τις φωνές τους ενάντια στην ακροδεξιά, το κλείσιμο των συνόρων και τη δημιουργία στρατοπέδων συγκέντρωσης για πρόσφυγες και μετανάστες. Στο Σάλτζμπουργκ της Αυστρίας έγινε διαδήλωση έξω από την Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ για το μεταναστευτικό.

Στις ΗΠΑ τα 2 πρώτα χρόνια της προεδρίας Τραμπ έχουν σημαδευτεί από συνεχείς αντιρατσιστικές συγκρούσεις, ανάμεσά τους οι καταλήψεις αεροδρομίων ενάντια στην προσπάθειά του να απελάσει μουσουλμάνους και οι διαδηλώσεις σε όλες τις πόλεις για να σταματήσει να χωρίζει οικογένειες μεταναστών. Στη Βρετανία κάθε προσπάθεια των φασιστών να εμφανιστούν με επιθέσεις έχει απαντηθεί άμεσα, ενώ πάνω από 200 χιλιάδες διαδήλωσαν ενάντια στην επίσκεψη Τραμπ. Ταυτόχρονα οργανώνεται μεγάλο πανεθνικό αντιφασιστικό συλλαλητήριο στο Λονδίνο στις 17 Νοέμβρη.

Η δίκη στην τελική ευθεία

Αυτές είναι οι συνθήκες μέσα στις οποίες η δίκη της Χρυσής Αυγής έχει μπει στην τελική της ευθεία. Η αποδεικτική διαδικασία έχει ουσιαστικά τελειώσει, παρά το ότι τον λόγο παίρνει η υπεράσπιση για να προσπαθήσει να αποδομήσει το κατηγορητήριο. Τόσο τα εντελώς άσχετα έγγραφα που φέρνει, όσο και οι μάρτυρες "χαρακτήρα" που έχει καλέσει, αποκαλύπτουν ότι ακόμη και η ίδια αναγνωρίζει ότι δεν έχει καμία ελπίδα να το καταφέρει αυτό. Αυτό που προσπαθεί αντιθέτως να κάνει είναι να κωλυσιεργήσει όσο το δυνατόν περισσότερο. Φέρνοντας για κάθε βουλευτή κυριολεκτικά εκατοντάδες κοινοβουλευτικές ερωτήσεις και δεκάδες ομιλίες μαζί με πρακτικά της Βουλής, η υπεράσπιση των ναζιστών έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να περάσει ένας ολόκληρος μήνας χωρίς να προστεθεί απολύτως τίποτα ουσιώδες στο υλικό της δίκης.

Στις 12 Οκτώβρη το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ έκανε συγκέντρωση έξω από τα δικαστήρια του Κορυδαλλού (278η συνεδρίαση) με μια αρκετά μεγάλη αντιπροσωπεία που περιλάμβανε μέχρι και πρώην Υπουργούς. Μαζί τους ήταν ο Γκρέγκορ Γκίζι, επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Κόμματος της Αριστεράς και στέλεχος του Die Linke. Η αντιπροσωπεία έκανε δηλώσεις στα κανάλια για την επιτάχυνση της δίκης. Είχε προηγηθεί το δημόσιο διάβημα της Πολιτικής Αγωγής στις 9/10/18 με το οποίο δήλωσε: *"Έχοντας επίγνωση της ιστορικής και κοινωνικής βαρύτητας της δίκης [...] επισημαίνουμε ότι το μόνο μέτρο που είναι δυνατό να συμβάλλει ουσιαστικά στην ταχύτερη εφεξής διεξαγωγή της δίκης μέχρι την ολοκλήρωσή της θα ήταν: Η επιτάχυνση στη διεξαγωγή – ακόμα και σε καθημερινή βάση – της δίκης με την αποκλειστική διάθεση της αίθουσας εκδηλώσεων του Εφετείου Αθηνών μέχρι τη λήξη της, η κατάργηση των συνεδριάσεων στον Κορυδαλλό και η εγκατάλειψη κάθε σκέψης για άλλον χώρο και με την απαλλαγή όλων των μελών της σύνθεσης του Δικαστηρίου από άλλα δικαστικά καθήκοντα".*

Δεν υπάρχει καλύτερη απόδειξη του τεράστιου ενδιαφέροντος της κοινωνίας για τη δίκη, από την προεκλογική αγωνία του ΣΥΡΙΖΑ να δείξει σημεία γραφής γι' αυτή την ιστορικής σημασίας διαδικασία. Τα μάτια της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης για τις εξελίξεις στο επόμενο διάστημα είναι στραμμένα προς τη δίκη της Χρυσής Αυγής, κι αυτό ανεβάζει τον πήχη των καθηκόντων για το αντιφασιστικό κίνημα πολύ ψηλά.

Το κίνημα πέτυχε τη δίωξη της ηγεσίας με τον ξεσηκωμό του το 2013. Πέτυχε να οριστεί η δίκη, με συνεχείς κινητοποιήσεις, και να ξεκινήσει τον Απρίλη του 2015. Κατάφερε να κερδίσει την μερική μεταφορά της δίκης στο Εφετείο, μεγαλώνοντας έτσι τη δημοσιότητά της. Ένα δίκτυο αντιφασιστικών κινήσεων δημιουργήθηκε πανελλαδικά, με στόχο το αίτημα "Δίκη-καταδίκη των νεοναζί" να απλωθεί παντού.

Επιτάχυνση της δίκης

Η Χρυσή Αυγή προσπαθεί να καθυστερήσει τη δίκη με κάθε τρόπο. Παλιότερα προκαλώντας επεισόδια με τα τάγματα εφόδου που έφερνε στο δικαστήριο. Σήμερα, η υπεράσπιση της Χρυσής Αυγής προσπαθεί να λυγίσει το δικαστήριο με έναν τεράστιο όγκο εγγράφων υπεράσπισης, στη συντριπτική τους πλειοψηφία άσχετα με το κατηγορητήριο. Πέρα από το να πνίξει τα αποδεικτικά στοιχεία σε έναν ωκεανό από άχρηστες πληροφορίες, η ναζιστική οργάνωση έχει και ένα άλλο πολύ συγκεκριμένο σχέδιο: προσπαθεί να καθυστερήσει όσο γίνεται την φάση των απολογιών για να προλάβει να κατέβει μια ακόμη φορά στις εκλογές. Η εικόνα τους στο εδώλιο του κατηγορούμενου κάθε άλλο παρά ιδανικό άνοιγμα προεκλογικής εκστρατείας θα είναι. Ακόμη περισσότερο, ελπίζουν με τη συμμετοχή στις εκλογές να πετύχουν μια νομιμοποίηση και να τη φέρουν στο δικαστήριο.

Το αντιφασιστικό κίνημα μπορεί να πιέσει και να κερδίσει την επιτάχυνση της δίκης. Η πίεση που μπορεί να βάλει το κίνημα είναι κρίσιμη. Η αντιπροσωπεία του ΣΥΡΙΖΑ στη δίκη δήλωσε ότι πρέπει "να μεριμνήσει η πολιτεία" ώστε να επιταχυνθεί η δίκη. Από ποιον το ζητάει αυτό; Το αντιφασιστικό κίνημα θα απαντήσει ότι δεν αρκούν οι συμβολικές κινήσεις και τα μεγάλα λόγια, που σε ένα βαθμό υπαγορεύονται από προεκλογικές αναγκαιότητες. Χρειάζονται συγκεκριμένες πράξεις, τις οποίες έχει προτείνει η Πολιτική

Ρουφ 13 Οκτώβρη: Πανελλαδική συνέλευση της ΚΕΕΡΦΑ και Διεθνής Συνάντηση Κατά του Ρατσισμού και του Φασισμού.

Αγωγή. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, όσο δεξιά κι αν έχει κατρακυλήσει, δεν έχει πάψει να χρειάζεται τη στήριξη της βάσης του κόμματος -και ιδιαίτερα της νεολαίας, που συμμετέχει στις διάφορες αντιφασιστικές πρωτοβουλίες γειτονιάς και που δεν δέχεται τις πολιτικές που νομιμοποιούν τους ναζί. Με την κοινή δράση και με αιχμή τα αιτήματα της Πολιτικής Αγωγής το κίνημα μπορεί να κερδίσει από την αντίφαση μεταξύ κυβέρνησης και κόμματος ΣΥΡΙΖΑ την επιτάχυνση της δίκης.

Το αντιφασιστικό κίνημα μέσα στο δικαστήριο

Οι αντιφασίστριες και οι αντιφασίστες που έδωσαν σθεναρά το παρών όσο κατέθεταν οι μάρτυρες κατηγορίας, καθόρισαν τους όρους με τους οποίους προχώρησε αυτή η διαδικασία. Η τρομοκρατία των χρυσαυγιτών, αν και ξέσπασε σε πολλά κύματα, ούτε εμπόδισε τους μάρτυρες από το να έρθουν και να μιλήσουν, ούτε καθόρισε τι θα γράφεται για τη δίκη. Τα δυο περίπου χρόνια που διάρκεσαν οι καταθέσεις έχουν κατοχυρωθεί σαν η μεγαλύτερη περίοδος που τόσοι πολλοί μίλησαν τόσο καθαρά και συνολικά για την οργανωμένη εγκληματική δράση της Χρυσής Αυγής. Οι μάρτυρες αυτοί έφεραν μέσα στο δικαστήριο τις γειτονιές τους, τους εργατικούς τους χώρους, τις αντιφασιστικές ή πολιτιστικές συλλογικότητές τους, τις μεταναστευτικές κοινότητές τους. Με κάθε κατάθεση μέσα στην αίθουσα, το στίγμα τους έδιναν και όλες οι μάχες που οδήγησαν στη δυνατότητα να υπάρχει αυτή η κατάθεση.

Και αντιστρόφως, η εμπειρία της δίκης, η συμπαράσταση των αντιφασιστών στους μάρτυρες, η ύπαρξη της Πολιτικής Αγωγής ήταν πολύτιμα κρατούμενα που βγήκαν προς τα έξω και τροφοδότησαν τη συζήτηση αφού γύρισαν στις γειτονιές και τους χώρους αυτούς. Οι πρωτοβουλίες των μαρτύρων κατηγορίας, αλλά και των αντιφασιστών που βρέθηκαν στο ακροατήριο, να μιλήσουν για τη συγκλονιστική εμπειρία τους και να κερδίσουν και τον περίγυρό τους σε αυτή τη μάχη δεν έχουν τέλος.

Με έμπνευση από αυτή τη συλλογική εμπειρία του 2015-2017, η συζήτηση στην πανελλαδική συνέλευση της ΚΕΕΡΦΑ κινήθηκε και γύρω από το πώς θα οργανώσει το κίνημα την παρουσία του στη δίκη, εν όψει των μαρτύρων υπεράσπισης και των απολογιών. Κάθε αντιφασίστρια και αντιφασίστας αντιλαμβάνεται την προσπάθεια της ναζιστικής οργάνωσης να διεξάγεται η δίκη στην αφάνεια και δεν θέλει οι καταθέσεις και οι απολογίες να γίνουν σε κλίμα απλής αναμονής της απόφασης, αλλά μέσα σε ένα έντονο αντιφασιστικό κλίμα. Ένα κλίμα ικανό να εντείνει την κρίση της Χρυσής Αυγής, να επιταχύνει τα αλληλομαχαιρώματα των στελεχών της στο δρόμο για την απόφαση, να κάνει μάρτυρες να δυσκολευτούν να καταθέσουν υπέρ μιας οργάνωσης που όλη η κοινωνία γύρω τους τη θέλει στη φυλακή. Πρώτο βήμα είναι η αντιφασιστική συγκέντρωση στο Εφετείο στην δικάσιμο της 13/11.[3]

Η πολιτική αγωγή στις γειτονιές

"Καθήκον του κινήματος είναι να μην μείνει η δίκη εκτός επικαιρότητας και εκτός δημοσιότητας. Εάν έχει μια αξία η παρουσία των συνηγόρων Πολιτικής Αγωγής στο δικαστήριο, ακόμα μεγαλύτερη αξία έχει η παρουσία τους σε εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα. Είναι συγκλονιστικό και συγκινητικό το μήνυμα που παίρνουμε από κάθε γωνιά της χώρας. Έρχομαι από μια εκδήλωση στην Ορεστιάδα με 100 άτομα την προηγούμενη βδομάδα. Παντού υπάρχει ενδιαφέρον και πρέπει να το συντηρούμε. Μαθαίνει ο κόσμος για τη δίκη και τον κερδίζουμε μαζί μας", τόνισε στην συζήτηση για τη δίκη της ΧΑ, που έγινε στα πλαίσια

της συνέλευσης της ΚΕΕΡΦΑ, ο Κώστας Παπαδάκης, συνήγορος Πολιτικής Αγωγής.

Πράγματι το ενδιαφέρον αυτό με τη βοήθεια του αντιφασιστικού κινήματος πήρε συγκεκριμένη μορφή. Το κίνημα έχει ήδη ανταποκριθεί σε μια σειρά τεράστια καθήκοντα όσον αφορά στη δημοσιότητα της δίκης. Να στρέψει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης προς αυτή όταν κατέθεταν οι μάρτυρες κατηγορίας, να δημιουργήσει μια πανελλαδική ενημέρωση που επιμένει στην ουσία της δίκης, στις καταθέσεις και στο περιεχόμενο των εγγράφων, σε κόντρα με τα μεγάλα ΜΜΕ που περίμεναν κάποιο επεισόδιο για να βγαίνει τίτλος ή πρωτοσέλιδο, να κάνει κτήμα ενός μεγάλου κομματιού κόσμου που δεν έχει καταφέρει να παρακολουθήσει από κοντά τη δίκη το τι συμβαίνει μέσα στην αίθουσα του δικαστηρίου.

Τα νέα, αναβαθμισμένα συμπεράσματα στα οποία οδήγησε η ακροαματική διαδικασία με τα τελευταία έγγραφα του κατηγορητηρίου και τα έγγραφα της Πολιτικής Αγωγής, η σημασία της δίκης και του χρονοδιαγράμματός της μέσα στις συνθήκες πόλωσης που εξελίσσονται σε όλη την Ευρώπη, είναι το μήνυμα που πρέπει τώρα να απλωθεί σε όλη τη χώρα. Σε αυτή την κατεύθυνση οι τοπικές επιτροπές της ΚΕΕΡΦΑ οργανώνουν εκδηλώσεις τοπικά και στις σχολές.

Όλοι μαζί

Η ιστορία της Χρυσής Αυγής στην Ελλάδα, η ιστορική εμπειρία γενικότερα, αλλά και η ίδια η ακροαματική διαδικασία της δίκης έχουν δείξει τους δεσμούς των ναζί με το κράτος και την αστυνομία. Η αποδεικτική διαδικασία έκανε απόλυτα ξεκάθαρο ότι πρόκειται για μια εγκληματική οργάνωση. Αλλά μόνο το μαζικό αντιφασιστικό κίνημα μπορεί να εξασφαλίσει την καταδίκη των ναζί. Το δικαστήριο και κατ' επέκταση το κράτος θα πρέπει να γνωρίζουν ότι τα μάτια και τα αυτιά της κοινωνίας είναι αμείλικτα πάνω από τα λεγόμενα των κατηγορούμενων ναζιστών: δεν υπάρχουν εξηγήσεις που να μπορούν να δοθούν. Το εδώλιο είναι το μόνο βήμα από το οποίο μπορούν να μιλάνε. Αλλά ό,τι και να πουν, πρέπει να καταλήξουν στη φυλακή.

Η ενωτική δράση της Αριστεράς, το μαζικό αντιφασιστικό κίνημα και η κίνηση της εργατικής τάξης είναι τα κλειδιά. Η μάχη ενάντια στους φασίστες και τον ρατσισμό έχει πολλές φορές στο παρελθόν υπερβεί τις διαφωνίες στο εσωτερικό της Αριστεράς και του κινήματος και έχει βγάλει όλο τον κόσμο στους δρόμους σε κοινό σκοπό. Η στήριξη των μαρτύρων κατηγορίας στη δίκη είναι ένα κορυφαίο παράδειγμα. Υπάρχουν πολλά ακόμη, όπως η υποδοχή των προσφυγόπουλων που ανάγκασε τον Λαγό και τους υπόλοιπους ναζί να ξαναγυρίσουν στις τρύπες τους, η άμεση απάντηση σε επιθέσεις και προκλήσεις. Οι κοινές μάχες με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες δεν επέτρεψε στη ΧΑ να κερδίσει από το προσφυγικό και τις ρατσιστικές πολιτικές της ΕΕ. Η πίεση που ασκήθηκε σε μια σειρά Δήμους να βγάλουν ψηφίσματα ενάντια στην ύπαρξη "γραφείων" στις περιοχές τους.

Αντιφασιστικές πρωτοβουλίες στις γειτονιές, όπως αυτή της 20/10 στο Πέραμα, σαν απάντηση στην επίθεση στον Βαγγέλη Παπαμιχαήλ, μέλος της νεολαίας ΣΥΡΙΖΑ και με αίτημα να κλείσουν τα τοπικά γραφεία, συνεχίζονται και πρέπει να αποκτήσουν διαστάσεις πανελλαδικού ξεσηκωμού καθώς πλησιάζει η δίκη στο τέλος της. Απεργιακές μάχες μπορούν να καθορίσουν ότι οι φασίστες δεν θα καταφέρουν καν να διεξάγουν προεκλογική εκστρατεία: η απεργία της ΠΟΣΠΕΡΤ για να μην προβάλλεται από την ΕΡΤ η ναζιστική οργάνωση και η άρνηση των εργαζόμενων στα νοσοκομεία να επιτρέψουν τις ρατσιστικές αιμοδοσίες των χρυσαυγιτών δείχνουν το δρόμο.

"Μετά τις απολογίες έχουμε τις προτάσεις των εισαγγελέων. Εκείνο το σημείο θα είναι το κομβικό για το αντιφασιστικό κίνημα: τότε θα μιλήσει το κράτος", επισήμανε ο συνήγορος Πολιτικής Αγωγής Θανάσης Καμπαγιάννης, στη συζήτηση για τη δίκη της Χρυσής Αυγής στις 13/10. *"Αν το κράτος θα πάει στη γραμμή της επανανομιμοποίησης της ΧΑ καταδικάζοντας τους φυσικούς αυτουργούς και ρίχνοντας τους ηθικούς αυτουργούς στα μαλακά, ή αν θα πάει στη γραμμή της καταδίκης της εγκληματικής οργάνωσης. Θα πρέπει να ετοιμαζόμαστε για την καθοριστική παρέμβαση του αντιφασιστικού κινήματος. Θα πρέπει να ακουστεί η φωνή της κοινωνίας μέσα στο δικαστήριο και θα πρέπει να ληφθεί το μήνυμα. Οι άνθρωποι που ζούμε σε αυτή τη χώρα δεν πρόκειται να ζήσουμε με την επανανομιμοποίηση της Χρυσής Αυγής, με την επιστροφή του ρολογιού στον Σεπτέμβρη του 2013 και με κλιμάκωση της δολοφονικής δράσης των ταγμάτων εφόδου".*

Σταθμός σε αυτή τη μάχη θα είναι η διεθνής ημέρα δράσης κατά του ρατσισμού και του φασισμού στις 16 Μάρτη 2019. Σε δεκάδες πόλεις σε όλη την Ευρώπη το κίνημα θα κάνει βροντερή αυτή τη φωνή της κοινωνίας που λέει ότι είναι ανεπιθύμητοι οι ναζί. Τα προηγούμενα χρόνια η διεθνής ημέρα δράσης έβαλε τις βάσεις για έναν πανευρωπαϊκό συντονισμό και αποτέλεσε φάρο για τις πρωτοβουλίες που συγκρούστηκαν άμεσα με την πιο ακροδεξιά στροφή της ΕΕ. Έγιναν διεθνείς συνδιασκέψεις αντιφασιστών όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στη Γερμανία και στη Βρετανία. Η διεθνής ημέρα δράσης το 2019 θα είναι καθοριστική ώστε αντί να βγάλουν έδρες ευρωβουλευτών, οι φασίστες να μπούνε με ισόβια στη φυλακή.

Σημειώσεις

1. ergatiki.gr/article.php?id=19113&issue=1345 «Πανελλαδική Συνέλευση και Διεθνής Συνάντηση ΚΕΕΡΦΑ: Διεθνής του αντιφασισμού στην Αθήνα».
2. ergatiki.gr/article.php?id=19111&issue=1345 «Πανελλαδική Συνέλευση και Διεθνής Συνάντηση ΚΕΕΡΦΑ: Η Απόφαση της Συνέλευσης».
3. ergatiki.gr/article.php?id=19155&issue=1346 «Πρώτη συνεδρίαση Συντονιστικού ΚΕΕΡΦΑ 17/10».

Γάζα 2018: η "Πορεία της επιστροφής" των Παλαιστινίων.

Η Αντίσταση στο σιωνιστικό κράτος του Ισραήλ δεν είναι αντισημιτισμός

Ο Νίκος Λούντος εξηγεί γιατί το Ισραήλ είναι ένα ρατσιστικό κράτος και η πάλη ενάντιά του ενισχύει την αντίσταση στον αντισημιτισμό.

"[Οι πάνω από 100 νεκροί και πάνω από δέκα χιλιάδες τραυματίες είναι] όλοι τους άμαχοι διαδηλωτές, τους οποίους το Ισραήλ πυροβολούσε λες και ήτανε σπουργίτια, σημαδεύοντάς τους με πραγματικά πυρά από την άλλη μεριά του φράχτη, με τους στρατιώτες και τα θωρακισμένα οχήματα να χτυπάνε πίσω από τα τανκς. Τα ξημερώματα της Τρίτης 15 Μάη, η μικρή Λάιλα Νουρ Γαντούρ, οχτώ μηνών, έγινε το πιο μικρό και ανυπεράσπιστο θύμα της ισραηλινής θηριωδίας. Πέθανε από εισπνοή δακρυγόνου. Οι κάτοικοι της Γάζας κάνουν λόγο για μια νέα γενιά ανάπηρων, των ανάπηρων της Άνοιξης του 2018. Τα πυρά του Ισραήλ, όταν δεν σκότωναν, γάζωναν τα πόδια των διαδηλωτών [...] Έκαψαν και τις σκηνές των γιατρών και των νοσηλευτών που βρίσκονταν εκεί για να προσφέρουν πρώτες βοήθειες. Την ίδια στιγμή απαγόρευαν σε αντιπροσωπεία υγειονομικών που ερχόταν από τη Δυτική Όχθη να περάσει στη Γάζα".[1]

Τις ίδιες μέρες που εξελίσσονταν αυτά τα γεγονότα στην Παλαιστίνη, στη Βρετανία η δεξιά πτέρυγα του Εργατικού Κόμματος, σε συνεργασία με τον συντηρητικό Τύπο, εξαπέλυε μια καμπάνια κατά του ηγέτη του Κόμματος, Τζέρεμι Κόρμπιν, κατηγορώντας τον για αντισημίτη, επειδή υποστηρίζει την παλαιστινιακή αντίσταση. Θα μπορούσαμε να μείνουμε μόνο στο ζήτημα της υποκρισίας. Τα πολιτικά παιδιά του Τόνι Μπλερ, αφού στήριξαν τη μετατροπή του Εργατικού Κόμματος σε σκυλάκι συνοδείας του Τζορτζ Μπους στον πόλεμο του Ιράκ, και αφού δεν κατάφεραν να ρίξουν τον Κόρμπιν με αποστασίες, με εσωκομματικό πόλεμο χαρακωμάτων και με το Μπρέξιτ, ανακάλυψαν εντελώς εργαλειακά τον αντισημιτισμό. Δεν περιορίζεται στη Βρετανία η χρήση από πλευράς των κομμάτων του ευ-

ρωπαϊκού κατεστημένου της κατηγορίας περί αντισημιτισμού για να επιτεθούν στην Αριστερά. Κάποιες φορές έρχεται σαν κομμάτι της "μάχης ενάντια στον λαϊκισμό" που θέλει να βάλει στο ίδιο τσουβάλι τους φασίστες και τους αντιφασίστες, άλλες φορές σαν ξεκάθαρη επίθεση στο αντιπολεμικό και αντιμπεριαλιστικό κίνημα. Τα σκίτσα του Μ. Κουντούρη στην ΕφΣυν τον περασμένο Απρίλη καταγγέλθηκαν ως αντισημιτικά γιατί συγκρίνουν τους Παλαιστίνιους της Γάζας με τα θύματα του ναζισμού.[2]

Όμως, υπάρχουν κι άλλες εξελίξεις που φέρνουν στο προσκήνιο τη συζήτηση για τον αντισιωνισμό, τον αντισημιτισμό και τη σχέση αναμεταξύ τους. Η πρώτη είναι η ανοιχτή επανεμφάνιση του αντισημιτισμού στο πλαίσιο της ανόδου της άκρας δεξιάς σε μια σειρά χώρες της Ευρώπης. Είτε πρόκειται για την Ουγγαρία[3], όπου γίνεται επίσημη πολιτική η *"εβραϊκή συνωμοσία που εισάγει πρόσφυγες"*. Είτε για τους Χρυσαυγίτες που επειδή δεν τολμάνε να εμφανιστούν στο φως της μέρας, μαγαρίζουν εβραϊκά νεκροταφεία και μνημεία. Είτε για τους "εξευγενισμένους" φασίστες της Βόρειας Ευρώπης ή της Γαλλίας που δεν ξεχνάνε να υποσημειώνουν πως το Ολοκαύτωμα ήταν μια λεπτομέρεια της ιστορίας.[4]

Ο αντισημιτισμός ανήκει στο βασικό ρεπερτόριο μίσους των φασιστών και της ακροδεξιάς και επανέρχεται πάντα μαζί τους.

Η δεύτερη εξέλιξη είναι στην Παλαιστίνη. Οι νεκροί στις φετινές κινητοποιήσεις στη Γάζα πλέον είναι περισσότεροι από 150 και πάνω από 15 χιλιάδες οι τραυματίες. Θα μπορούσαν να θεωρηθούν ένα ακόμη έγκλημα του Ισραήλ. Όμως, η σφαγή έρχεται σε συνδυασμό με επιπλέον γεγονότα: το νέο ισραηλινό νόμο περί "εθνικού κράτους" και την απόφαση του Τραμπ να μεταφέρει την αμερικάνικη πρεσβεία στην Ιερουσαλήμ, που δείχνουν μια κατεύθυνση προς την ολοκληρωτική αποδέσμευση του Ισραήλ από οποιοδήποτε τυπικό περιορισμό για "αυτοσυγκράτηση" ή "ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις".

Η κατηγορία περί αντισημιτισμού δεν δίνει περιθώρια για αστεία. Οι διωγμοί και τα μαζικά εγκλήματα κατά του εβραϊκού πληθυσμού της Ευρώπης, φτάνοντας ως τη φρενίτιδα του Ολοκαυτώματος είναι το πιο σκοτεινό σημείο της ανθρωπότητας. Έξι εκατομμύρια Εβραίοι δολοφονήθηκαν μεταξύ 1941 και 1945. Το Ολοκαύτωμα δεν αφορούσε μόνο τους Εβραίους, όμως ο αφανισμός των Εβραίων ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της ναζιστικής πολιτικής, ήταν η "τελική λύση". Δεν δολοφονήθηκαν στα πλαίσια μιας πολεμικής εκστρατείας, του εδαφικού ελέγχου, της καθυπόταξης εξεγέρσεων. Δολοφονήθηκαν επειδή ήταν Εβραίοι και Εβραίες, χωρίς καμιά άλλη αιτιολόγηση, χωρίς ηλικιακές διακρίσεις, και μάλιστα με συστηματικό τρόπο, με την κινητοποίηση κρατικών μηχανισμών, ενός μεγάλου δικτύου μεταφορών, εργοστασίων και στρατοπέδων θανάτου που εξολόθρευε.[5] Το μίσος για την εθνική και θρησκευτική καταγωγή του άλλου αναβαθμίστηκε σε ανώτερη επιστήμη και τεχνική, έγινε κρατική πολιτική και γραφειοκρατική διαδικασία.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι φασίστες αντλούν από αυτή την εγκληματική εμπειρία το "ιδεολογικό" τους οπλοστάσιο. Δεν είναι νοσταλγοί του Χίτλερ μόνο για λόγους παράδοσης και ιστορίας. Το αντισημιτικό κρεσέντο της δεκαετίας του '30-'40 τούς προσφέρει την απόδειξη ότι η πολιτική του αίματος και της εξολόθρευσης δεν είναι φαντασίωση, αλλά μπορεί να γίνει πραγματικότητα και μάλιστα στο κέντρο του σύγχρονου και εκβιομηχανισμένου καπιταλισμού.

Όποιος χρησιμοποιεί την κατηγορία του αντισημιτισμού πρέπει να αντιληφθεί λοιπόν ότι σηκώνει μεγάλη πέτρα. Αντισημιτισμός σημαίνει συγχωροχάρτι απέναντι στο φρικιαστικό έγκλημα του Ολοκαυτώματος και συνενοχή στην επανάληψή του. Γι' αυτό και όποιος κατηγορεί την Αριστερά για αντισημιτισμό θα πρέπει να πάρει την απάντηση που του αξίζει.

Μάχη διαρκείας

Η Αριστερά είναι συνώνυμο της πάλης ενάντια στον αντισημιτισμό. Υπάρχει ένα κόκκινο νήμα υπεράσπισης των Εβραίων που ξεκινάει με τη Γαλλική Επανάσταση και περνάει από τις επαναστάσεις του 1848, τη Ρώσικη Επανάσταση, την Αντίσταση στο ναζισμό για να φτάσει στην αντιφασιστική πάλη σήμερα. Με τη Γαλλική Επανάσταση ο γαλλικός εβραϊκός πληθυσμός απελευθερώθηκε από τους μεσαιωνικούς περιορισμούς. Τα επακόλουθα της Επανάστασης και οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι επέκτειναν τα γεωγραφικά όρια αυτής της απελευθέρωσης. Οι Εβραίοι από ποίμνιο του ραββίνου και υποχείρια της θέλησης αρχόντων και βασιλιάδων γίνονταν πλέον πολίτες. Για όλες τις δυνάμεις της οπισθοδρόμησης, η απελευθέρωση των Εβραίων ήταν ένα από τα σύμβολα ότι ο κόσμος γύριζε ανάποδα, ότι ο καθιερωμένος τρόπος με τον οποίο ήταν δομημένη η κοινωνία γινόταν θρύψαλα.

Γι' αυτό και στις επαναστάσεις του 1848, η αντίδραση στην Επανάσταση πήγε χέρι χέρι με τις επιθέσεις κατά των Εβραίων. Και από την άλλη, μια γενιά νεαρών Εβραίων από το ένα ως το άλλο άκρο της Ευρώπης μπήκαν στην πρώτη γραμμή ενάντια στην απολυταρχία. Ο Καρλ Μαρξ που έγραψε μαζί με τον Ένγκελς το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος εκείνη την εποχή δεν ήταν εξαίρεση. Σε όλα τα οδοφράγματα οι Εβραίοι υπερεκπροσωπούνται. Στις οδομαχίες του Βερολίνου το Μάρτη του 1848, έπεσαν νεκροί 21 Εβραίοι, αν και ο εβραϊκός πληθυσμός δεν ήταν ούτε 2,5% της πόλης.[6] Για τους από πάνω οι έννοιες του Εβραίου και του εξεγερμένου κόκκινου όλο και ταυτίζονται.

Υποτίθεται ότι ο καπιταλισμός και η επέκταση των πολιτικών ελευ-

θεριών που έφερνε θα σάρωνε τα υπολείμματα των αντιεβραϊκών προκαταλήψεων. Έμοιαζε πως η μόνη δύναμη που στεκόταν απέναντι σε αυτή την προοδευτική πορεία ήταν η τσαρική Ρωσία, όπου τα αντιεβραϊκά πογκρόμ συνεχίζονταν αδιάκοπα, και λειτουργούσε σαν οργανωτής και χρηματοδότης της αντεπαναστατικής δράσης σε όλη την Ευρώπη. Όμως η ιστορία δεν κινήθηκε πάνω στις σιδερένιες ράγες της προόδου. *"Όταν ο καπιταλισμός γέρασε και ξέφτισε, ιδιαίτερα μετά τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του '30, στράφηκε ενάντια σε όλες τις δημοκρατικές κατακτήσεις της νιότης του. Τώρα οι Εβραίοι δεν στέλνονταν στο γκέτο, αλλά ακόμη παραπέρα, στους θαλάμους αερίων".*[7]

Ήταν ξανά η Αριστερά που έδωσε τη μάχη μαζί και υπέρ των Εβραίων στις πιο δύσκολες συνθήκες. Την ώρα που στη Θεσσαλονίκη τα τρένα γέμιζαν με Εβραίους για το ταξίδι χωρίς επιστροφή, τον Απρίλη του '43 το ΕΑΜ στην κατεχόμενη Αθήνα κυκλοφορούσε προκήρυξη: *"Τον πόνο της κατατρεγμένης φυλής τον νιώθουμε σαν πόνο δικό μας. Κάθε Έλληνας πρέπει να διαμαρτυρηθεί για τα μαρτύρια των Εβραίων γιατί είναι ένα μέρος από τα δεινά που σωρεύει ο κατακτητής σ'όλο το λαό που κατοικεί τη γη της Ελλάδας. Είναι ένα μέρος της φασιστικής κτηνωδίας που χτυπά τον ένα ή τον άλλο κι όλους μαζί"*. Και λίγους μήνες αργότερα η ΕΑΜική εφημερίδα Λαοκράτης στο Βόλο έγραφε:

> *"Κανένας εβραίος δεν πρέπει να πιαστεί. Πρέπει να τους παράσχουμε κάθε μέσο διαφυγής, κάθε μέσο απόκρυψής τους. Το ΕΑΜ δεν κάνει διάκριση μειονοτήτων στον αγώνα του. Πολεμούν το ναζισμό, άρα είναι αδερφοί μας. Δεν πρέπει να δώσουμε στους Γερμανούς λεία τους εβραίους. Οι εβραίοι πρέπει να φύγουν. Πρέπει να γλιτώσουν. Οι Γερμανοί τους κυνηγούν. Να τους βοηθήσουμε".*[8]

Την ώρα που η Αριστερά έδινε τη μάχη, και οι μαχητές της στέλνονταν μαζί με Εβραίους, ομοφυλόφιλους, Ρομά και άλλες μειονότητες στα στρατόπεδα των Ναζί, οι δυτικές δημοκρατίες έκαναν τα στραβά μάτια για τα εργοστάσια θανάτου και έκλειναν τα σύνορα στους Εβραίους που προσπαθούσαν να γλυτώσουν. Εκατοντάδες χιλιάδες Εβραίοι βρήκαν το θάνατο μπροστά στα κλειστά σύνορα προς κάθε κατεύθυνση, κάποιοι αυτοκτόνησαν μπροστά στην απόγνωση να συγκεντρώσουν τα χαρτιά που απαιτούσαν οι "Δημοκρατίες" για να τους δώσουν βίζα. Το 1939, το πλοίο Σεντ Λούις με 900 Εβραίους που είχαν φύγει από τη Γερμανία, δεν έβρισκε ανοιχτό λιμάνι, όπως το Ακουάριους στη Μεσόγειο πριν από μερικούς μήνες. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ το έστειλε πίσω στην Ευρώπη και 250 από τους επιβάτες του δολοφονήθηκαν από τους ναζί.

Η Αριστερά ήταν η δύναμη που αντιστάθηκε σε όλα αυτά, πάλεψε ενάντια στους ναζί και για ανοιχτά σύνορα, και Εβραίοι μαχητές και μαχήτριες βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή αυτής της κοινής μάχης. Οι πολιτικοί πρόγονοι των σημερινών δεξιών και φιλελεύθερων είτε βρίσκονταν σε συνεργασία είτε σε αντιπαράθεση με τους φασίστες, ήταν συνένοχοι στα αντισημιτικά εγκλήματα.

Το κράτος του Ισραήλ

Η συζήτηση για το Παλαιστινιακό και το Ισραήλ ορισμένες φορές θολώνει αυτή την καθαρή εικόνα. Όποιος δηλώνει αντίθετος στο Ισραήλ και υπέρ των Παλαιστίνιων εισπράττει τη ρετσινιά του αντισημίτη. Αυτή η λαθροχειρία πήρε και πιο επίσημη μορφή, μέσα από τα παραδείγματα σύγχρονου αντισημιτισμού που δίνει η Διεθνής Συμμαχία για τη Μνήμη του Ολοκαυτώματος. Ανάμεσα σε άλλα σωστά παραδείγματα λέει πως αντισημιτισμός είναι *"Να αρνείσαι το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση στο εβραϊκό έθνος, ισχυριζόμενος πχ πως η ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ είναι ένα ρατσιστικό εγχείρημα".*[9]

Κι όμως, η γέννηση του κράτους του Ισραήλ στηρίχθηκε σε μια ρατσιστική ιδεολογία. Το κράτος ήταν ρατσιστικό από τη γέννησή του και σήμερα είναι ακόμη πιο ρατσιστικό από ποτέ. Αυτή η αλήθεια δεν περιέχει τίποτα αντισημιτικό. Αντίθετα, είναι η βάση για να συνδέσουμε και για να παλέψουμε μαζί ενάντια σε κάθε είδους καταπίεση, είτε είναι η καταπίεση των Αράβων στην Παλαιστίνη, είτε η καταπίεση των Εβραίων σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου.

Ο σιωνισμός, η ιδεολογική βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε η δημιουργία του Ισραήλ είναι μια ρατσιστική ιδεολογία. Η Παλαιστίνη ήταν "μια γη χωρίς λαό για έναν λαό χωρίς γη". Ο Σιμόν Πέρες, πρωθυπουργός και πρόεδρος του Ισραήλ, που πήγε από την Πολωνία στην Παλαιστίνη με τις σιωνιστικές μετεγκαταστάσεις της δεκαετίας του '30 περιγράφει έτσι την κατάσταση:

> *"Η γη στην οποία ήρθαμε, τα Άγια Χώματα, ήταν έρημη και αφιλόξενη, μια γη χαραμισμένη, διψασμένη για νερό, γεμάτη βάλτους και μαλάρια [...]", όπου βέβαια "ζούσε ένας άλλος λαός, ο οποίος παραμελούσε τη γη, αλλά ζούσε πάνω της. Γι' αυτό και η επιστροφή στη Σιών συνοδεύτηκε από αδιάκοπες βίαιες συγκρούσεις με τον μικρό αραβικό πληθυσμό".*[10]

Γνωρίζουμε ότι αυτός είναι σιωνιστικός μύθος. Ο "μικρός αραβικός πληθυσμός", οι Παλαιστίνιοι, δεν ήταν τόσο μικρός, και γι'αυτό δεν κατάφεραν να τον καθυποτάξουν ούτε μετά από 80 χρόνια. Όμως, αυτό που είναι αποκαλυπτικό είναι πόσο παρόμοιες είναι οι σιωνιστικές περιγραφές της Παλαιστίνης και των Παλαιστίνιων με τις περιγραφές των ντόπιων σε όλη την ιστορία της αποικιοκρατίας, είτε πρόκειται για Ινδούς, είτε για Αφρικανούς, είτε για Αυστραλούς ιθαγενείς. Οι ντόπιοι είναι πάντα καθυστερημένοι, αμαθείς, ανίκανοι να δημιουρ-

Τα εγκλήματα του Ισραήλ σε βάρος των Παλαιστινίων δεν έχουν τέλος

γήσουν πλούτο, και οι Ευρωπαίοι είναι αυτοί που τους φέρνουν τα φώτα του πολιτισμού. Ο σιωνισμός ανήκει σε αυτή την κατηγορία ρατσιστικών ιδεολογιών, γιατί το Ισραήλ ήταν από την σύλληψή του ένα κράτος Ευρωπαίων εποίκων.

Η αλληλεγγύη στην Παλαιστίνη για την Αριστερά συνεχίζει μια περήφανη παράδοση αλληλεγγύης στους αγώνες των λαών της Ινδίας κατά της Βρετανίας, των Αλγερινών κατά της Γαλλίας, των λαών της Αφρικής κατά των αποικιοκρατών και του καθεστώτος απαρτχάιντ.

Ο σιωνισμός δεν είχε καμία σχέση με τον μειοψηφικό ντόπιο εβραϊκό πληθυσμό της Παλαιστίνης, αλλά με ένα τμήμα της εβραϊκής μεσαίας τάξης της Ευρώπης. Αυτό το τμήμα μπροστά στα εμπόδια που έβαζε ο νέος αντισημιτισμός είδε ως λύση να αντιγράψει τη μέθοδο που εφάρμοζαν και οι άλλες εθνικές αστικές τάξεις της Ευρώπης: την αποικιοκρατία και τον ρατσισμό.

Για τους περισσότερους Εβραίους της εποχής, αυτές οι ιδέες ήταν ανεφάρμοστες και αντιδραστικές. Αντί για αντίσταση και πάλη, οι σιωνιστές πρότειναν τη φυγή. Η Μπουντ (Ένωση Εβραίων Εργατών) για παράδειγμα, που έδρασε στη Λιθουανία, την Πολωνία και τη Ρωσία από το 1897, στο ιδρυτικό της συνέδριο

"απέρριψε τον Σιωνισμό ως 'αντιδραστική αστική' ιδεολογία. [...] Η διαφορά ήταν η κοινωνική τάξη. Οι Εβραίοι εργάτες της Ζώνης εβραϊκής εγκατάστασης έβλεπαν την απελευθέρωσή τους σε άμεση σύνδεση με τον αγώνα τους ενάντια στην εκμετάλλευση. Ήθελαν να τελειώνουν και με τα πογκρόμ και με τα αφεντικά ταυτόχρονα. Το σιωνιστικό κίνημα από την άλλη μεριά ήταν μια ένωση ενσωματωμένων Εβραίων της μεσαίας τάξης, που αγανακτούσαν με τα εμπόδια που τους έβαζε ο αντισημιτισμός στην κοινωνική τους άνοδο. Έβλεπαν τη λύση στη δημιουργία ενός κράτους μέσω του εποικισμού."[11]

Υπήρχαν δύο προϋποθέσεις για να γίνει πραγματικότητα το σιωνιστικό όνειρο. Η πρώτη ήταν ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις θα έδιναν το ΟΚ για να ιδρυθεί το εβραϊκό κράτος στην Παλαιστίνη. Η δεύτερη ότι θα έπρεπε να εξουδετερωθεί ο ντόπιος αραβικός πληθυσμός. Και τα δύο πήγαν χέρι χέρι στη διάρκεια αρκετών δεκαετιών ήδη από την εποχή που η Παλαιστίνη ήταν βρετανική αποικία. Η σιωνιστική αποικιοκρατική λογική ήταν ότι οι Παλαιστίνιοι δεν πρέπει να ενσωματωθούν στην αποικία, ούτε καν ως εκμεταλλευόμενη εργατική δύναμη. Έπρεπε να πεταχτούν απ' έξω. Οι ένοπλες σιωνιστικές συμμορίες αναλαμβάνουν να το κάνουν πράξη, χτυπώντας όχι μόνο Παλαιστίνιους αλλά σε πολλές περιπτώσεις Εβραίους που δεν τηρούν τους κανόνες.

Όμως όλα αυτά δεν θα είχαν οδηγήσει σε ένα κράτος αν δεν είχαν τη στήριξη των παλιών αποικιοκρατών, δηλαδή της Βρετανίας. Από το 1917 η διακήρυξη του Υπουργού Εξωτερικών Μπάλφουρ δηλώνει ότι η Βρετανία θα στηρίξει τη δημιουργία *"εθνικής εστίας για τον Εβραϊκό λαό στην Παλαιστίνη"*. Έτσι η σιωνιστική βία ένιωθε ότι δεν πατούσε στον αέρα, αλλά είχε μπροστά της την πραγματική προοπτική ενός κράτους.

Η μοιρασιά τελικά έγινε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο διαμοιρασμός του ΟΗΕ το 1947 έδωσε 55% της Παλαιστίνης στους σιωνιστές, ενώ ο εβραϊκός πληθυσμός ήταν 30% και δεν είχε ούτε το 6% της γης. Οι ΗΠΑ, η Σοβιετική Ένωση του Στάλιν και οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έδωσαν το πράσινο φως. Με τον αποικιακό μηχανισμό των Άγγλων να διαλύεται, πλέον δεν υπήρχε κανείς να φρενάρει τις σιωνιστικές επιδιώξεις. Έμειναν οι Παλαιστίνιοι να αντισταθούν μόνοι τους. Οι Ισραηλινοί πολιτικοί που θα έκαναν καριέρα τις επόμενες δεκαετίες ξεκίνησαν το '47 - '48 καίγοντας παλαιστινιακά χωριά, δολοφονώντας αμάχους κατά εκατοντάδες. Το 55% που είχε χαρίσει ο ΟΗΕ έγινε 80% με τη φωτιά και το σίδερο μέχρι το Γενάρη του '49 που έληξε επισήμως ο "πόλεμος". Η ίδρυση του Ισραήλ το Μάη του 1948 έγινε πάνω στο αίμα χιλιάδων, στα κλεμμένα σπίτια, χωράφια και περιβόλια, και σε 750 χιλιάδες Παλαιστίνιους που έφυγαν πρόσφυγες.

Το Ισραήλ κληρονόμησε την ρατσιστική πολιτική του σιωνιστικού κινήματος και την αναβάθμισε σε κράτος. Εβραίοι από όλο τον κόσμο μπορούσαν να συνεχίζουν τον εποικισμό, παίρνοντας αυτόματα δικαιώματα Ισραηλινού πολίτη, ενώ οι Παλαιστίνιοι που παρέμειναν εντός των ισραηλινών συνόρων ήταν άνθρωποι δεύτερης κατηγορίας, με περιορισμούς στη μετακίνηση και στη δουλειά, κάτω από διαρκή έλεγχο και καταδικασμένοι να επιβιώνουν σε μια παράλληλη φτωχότερη οικονομία. Παράλληλα το Ισραήλ συνέχιζε την ενίσχυση των δεσμών

Από την επίσημη επίσκεψη του Τσίπρα στον Νετανιάχου.

του με τον ιμπεριαλισμό, γνωρίζοντας πως μόνο πάνω σε αυτή τη βάση μπορούσε να εξασφαλίσει την επιβίωσή του. Στηρίζει τις αποικιακές δυνάμεις στις τελευταίες τους μάχες της δεκαετίας του '50 και του '60, δίνοντάς τα όλα για να σώσει τους Αγγλογάλλους στο Σουέζ το 1956.

Ο πόλεμος του 1967 είναι μια κρίσιμη στροφή, με επιπτώσεις μέχρι σήμερα. Δεν είναι σύμπτωση που τότε εμφανίζεται για πρώτη φορά έντονα η προπαγάνδα ότι οι υποστηρικτές των Παλαιστίνιων είναι αντισημίτες. Οι έξι μέρες του πολέμου κατά της Συρίας, της Ιορδανίας και της Αιγύπτου έστειλαν σε όλο τον κόσμο το μήνυμα ότι το Ισραήλ είχε έρθει για να μείνει, ότι είναι το πιο αξιόμαχο κράτος στη Μέση Ανατολή, και οι ΗΠΑ επιβεβαίωσαν πως το μαντρόσκυλο άξιζε τον κόπο μιας μεγάλης επένδυσης. Μέχρι σήμερα η στρατιωτική και οικονομική βοήθεια των ΗΠΑ προς το Ισραήλ είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από οποιοδήποτε άλλο κράτος.

Τελειώνουν οι αυταπάτες

Όμως ο πόλεμος του '67 ήταν και το τέλος της συζήτησης για όσους πίστευαν πως το Ισραήλ θα "κανονικοποιηθεί" και θα γινόταν "ένα κράτος όπως όλα τα άλλα" παρότι είχε γεννηθεί ως κράτος εποίκων. Με τον πόλεμο πήρε στον έλεγχό του τη Δυτική Όχθη, τη Λωρίδα της Γάζας και τα υψώματα του Γκολάν, φέρνοντας κάτω από ισραηλινή κατοχή μια νέα γενιά Παλαιστίνιων που είχε μεγαλώσει εκτός Ισραήλ. Είχε πλέον την ανάγκη να καθυποτάξει ακόμη περισσότερους Άραβες από ό,τι το 1948, και πλέον όχι στην πλειοψηφία τους χωρικούς αλλά και φοιτητές και εργάτες και άλλα στρώματα που ασφυκτιούσαν κάτω από το νέο απαρτχάιντ που τους επιβλήθηκε.

Ο πόλεμος του '67 έγινε αφορμή για ιδεολογικά προχωρήματα στα κινήματα ολόκληρου του κόσμου, ένα χρόνο πριν το παγκόσμιο 1968. Ως τότε η Αριστερά στο μεγαλύτερο μέρος της είχε συγχυσμένη άποψη για το παλαιστινιακό ζήτημα. Η υποστήριξη που είχε δώσει ο Στάλιν στην ίδρυση του Ισραήλ είχε παίξει σημαντικό ρόλο. Υπήρχε και μια ακόμη αιτία για σύγχυση. Το Ισραήλ ήταν ένα κοσμικό κράτος, πολλοί έποικοι ήταν νέοι Εβραίοι που είχαν περάσει στο σιωνισμό από την Αριστερά. Το κίνημα των κιμπουτζίμ (κοινότητες συλλογικής καλλιέργειας) είχε δανειστεί πολλά από το σοσιαλιστικό κίνημα και προβαλλόταν ως αυτοδιαχειριστική ουτοπία, ενώ απέναντι βρίσκονταν σάπια αραβικά βασιλικά καθεστώτα.

Το 1967 ωστόσο τα πράγματα είχαν γίνει πιο ξεκάθαρα. Είχαν προηγηθεί οι επαναστάσεις στο Ιράκ και την Αίγυπτο και το Ισραήλ είχε δείξει ότι ο βασικός του ρόλος σαν μαντρόσκυλο στην περιοχή είναι να φρενάρει την οποιαδήποτε αμφισβήτηση του στάτους κβο, οποιαδήποτε ελπίδα ότι οι λαοί της περιοχής θα πάρουν τον πλούτο και την εξουσία στα χέρια τους. Έτσι η Παλαιστίνη ενώθηκε με το Βιετνάμ, με την Αλγερία και τα γκέτο των μαύρων, και η νέα Αριστερά που βρισκόταν υπό διαμόρφωση στην Ευρώπη και την Αμερική μπόρεσε να κάνει τις συνδέσεις ανάμεσα στον καπιταλισμό και τον ιμπεριαλισμό, το αίμα και το πετρέλαιο, το ρατσισμό και την αποικιακή καταπίεση.[12] Αυτές τις συνδέσεις προσπαθούσε να εμποδίσει η θεωρία περί "νέου αντισημιτισμού". Οι από κάτω ταυτίζονταν με τους Παλαιστίνιους, την ώρα που οι από πάνω ταυτίζονταν με το Ισραήλ.

Αντιμέτωπο όμως με τη νέα δύναμη του παλαιστινιακού αντάρτικου, το Ισραήλ έγινε ακόμη πιο ασυγκράτητα δολοφονικό, και δεν άφηνε περιθώρια για τη φιλολογία περί αμυνόμενης δύναμης. Συνέχισε με τον πόλεμο του '73 κατά της Αιγύπτου και την αιματηρή εισβολή στο Λίβανο εννιά χρόνια αργότερα. Έχει έρθει στη δημοσιότητα πλέον στα αγγλικά το ραπόρτο της ίδιας της ισραηλινής επιτροπής για τη σφαγή στη Σάμπρα και τη Σατίλα το 1982.[13] Ο Αριέλ Σαρόν, στρατηγός τότε, συνεργάστηκε άμεσα με τους πραγματικούς αντισημίτες, τη φασιστική Φάλαγγα του Τζεμαγιέλ, για να σφαγιάσουν από κοινού πάνω από τρεις χιλιάδες Παλαιστίνιους μέσα στα προσφυγικά στρατόπεδα, μέσα σε τρεις μόλις μέρες. Την ώρα που το Ισραήλ βομβάρδιζε από αέρα, θάλασσα και ξηρά, καθοδηγούσε τις συμμορίες του Τζεμαγιέλ να μην αφήσουν "ούτε έναν τρομοκράτη ζωντανό", γυναίκες, άντρες, ηλικιωμένους, παιδιά και βρέφη.

Η επιστροφή της φιλολογίας περί "νέου αντισημιτισμού" ήρθε το 2001. Βασικό εργαλείο ήταν η ισλαμοφοβία. Η ισλαμοφοβία ήταν εργαλείο για να δικαιολογηθεί ο ίδιος ο πόλεμος, αλλά γινόταν και διασπαστικός πολιορκητικός κριός για να κατηγορήσει όσους αντιστέκο-

νταν ότι συντάσσονται με τον ισλαμισμό, και άρα με ό,τι πιο οπισθοδρομικό υπάρχει. Στην Ελλάδα όπου η παράδοση αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη είχε βαθιές ρίζες, η επίθεση ήταν πιο λυσσασμένη. Μέχρι και βιβλίο γράφτηκε όπου ταυτιζόταν η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο με την αλ-Κάιντα,[14] ενώ σε δύο "επιστημονικά κείμενα" γίνεται η τιμή στον συγγραφέα του άρθρου που κρατάτε στα χέρια σας να χρησιμοποιείται ως παράδειγμα με βάση μια ομιλία στο Μαρξισμό 2010:

> *"αποκάλεσε το Ισραήλ τελευταίο οχυρό της αποικιοκρατίας' στον κόσμο και απαίτησε το πάγωμα των σχέσεων μεταξύ Αθήνας και Τελ Αβίβ μέχρι να διαλυθεί η 'σιωνιστική οντότητα', μια φράση που χρησιμοποιούν πολλοί Ισλαμιστές ως υποτιμητικό χαρακτηρισμό του Ισραήλ".*[15]

Συνεργασία με την ακροδεξιά

Το πιο αποκρουστικό σε όλη αυτή την εκστρατεία είναι ότι οι κατηγορίες περί αντισημιτισμού έπεσαν βροχή, αλλά οι πραγματικοί και δηλωμένοι αντισημίτες, οι Χρυσαυγίτες όχι απλώς την έβγαζαν καθαρή, αλλά ψάρεψαν και κέρδισαν από το βούρκο της ισλαμοφοβίας. Για τους φασίστες, το μίσος απέναντι στους Εβραίους και το μίσος απέναντι στους μουσουλμάνους είναι εξίσου χρήσιμο. Οι αντισημιτικές επιθέσεις αυξήθηκαν τα χρόνια της ανόδου της Χρυσής Αυγής, και οι δυνάμεις που στηρίζουν την Παλαιστίνη βρέθηκαν στο κέντρο της αντίστασης και της υπεράσπισης των εβραϊκών κοινοτήτων και μνημείων.[16]

Όχι μόνο δεν υπάρχει συνεχές μεταξύ αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη και αντισημιτισμού, αντίθετα υπάρχει συνέχεια μεταξύ αντιιμπεριαλιστικού κινήματος και αντιφασισμού.[17]

Στο μεταξύ, το Ισραήλ έχει χάσει και το παραμικρό από τα χαρακτηριστικά που του έδιναν "κοσμικό" επίχρισμα. Από το 1948 και την εποχή του Μπεν Γκουριόν που δήλωνε άθεος, η πολιτική σκηνή του Ισραήλ δεν σταμάτησε ποτέ να μετατοπίζεται προς τα δεξιά, ενώ τα τελευταία χρόνια τα θρησκευτικά κόμματα έχουν γίνει ρυθμιστές. Ο Νετανιάχου κάνει επισκέψεις στον Όρμπαν και την ευρωπαϊκή άκρα δεξιά, δίνοντάς τους συγχωροχάρτια για τον αντισημιτισμό τους, ενώ οι περιφερειακοί σύμμαχοι πλέον είναι ο πρίγκιπας σφαγέας με πριόνι της Σαουδικής Αραβίας και ο δικτάτορας Σίσι.

Ένα από τα αποτελέσματα της στροφής της ισραηλινής πολιτικής προς την άκρα δεξιά είναι ότι έχει μεγαλώσει το πολιτικό ρήγμα μεταξύ του Ισραήλ και των Εβραίων στις ΗΠΑ. Η πλειοψηφία των Εβραίων στις ΗΠΑ μισούν τον Τραμπ, αλλά το Ισραήλ και οι Ισραηλινοί είναι ερωτευμένοι μαζί του. Το καλοκαίρι υπήρξε αντίσταση ακόμη και στη διάρκεια του προγράμματος Birthright (δικαίωμα εκ γενετής), με το οποίο όλοι οι νέοι Αμερικανοί Εβραίοι έχουν δικαίωμα μιας δωρεάν επίσκεψης στο Ισραήλ. *"Μια αμερικανική οργάνωση κατά της κατοχής οργάνωσε αποχές [...] η Μπέθανι Ζάιμαν από την Ουάσινγκτον σηκώθηκε μέσα στο λεωφορείο και ανακοίνωσε ότι μαζί με άλλους τέσσερις θα κατέβουν για 'να πληροφορηθούν για την κατοχή από τη σκοπιά των Παλαιστίνιων', και θα πήγαιναν στη Δυτική Όχθη".*[18] Είναι μια εξέλιξη που αντανακλάται ευρύτερα, με την επιτυχία που συναντάει το κίνημα BDS (Μποϊκοτάζ, Αποεπένδυση, Κυρώσεις) και τις αρνήσεις διάσημων καλλιτεχνών να παίξουν στο Ισραήλ,[19] μια καμπάνια που θα κορυφωθεί εν όψει της Γιουροβίζιον του ερχόμενου έτους.[20]

Το Ισραήλ είναι ένα ρατσιστικό κράτος και η ίδρυσή του ήταν ένα ρατσιστικό εγχείρημα. Αυτό το εγχείρημα συνεχίζει τη ρατσιστική του δράση εδώ και 70 χρόνια. Δεν πρέπει να το αποδεχτούμε αλλά να το σταματήσουμε, κι αυτό σημαίνει διάλυση του κράτους του Ισραήλ. Στη θέση του μπορούν να φτιάξουν το κράτος και την κοινωνία που θέλουν οι άνθρωποι που μένουν στην Παλαιστίνη, Άραβες και Εβραίοι, όσοι πραγματικά θελήσουν να παραμείνουν χωρίς να τους εξασφαλίζεται κανένα προνόμιο σε βάρος του γειτονά τους. Αυτή η μάχη δεν είναι αντιθετική αλλά συμπληρωματική στον αγώνα ενάντια στον αντισημιτισμό, την ισλαμοφοβία και τους φασίστες που προσπαθούν να σηκώσουν κεφάλι μέσα στην κρίση.

Σημειώσεις

1. "Να σταματήσουμε τη σφαγή", Εργατική Αλληλεγγύη 16 Μάη 2018.
2. "Η αντίσταση στα εγκλήματα του Ισραήλ δεν είναι 'αντισημιτισμός'", Εργατική Αλληλεγγύη 25 Απρίλη 2018.
3. Rob Ferguson, "Antisemitism and the far-right today", ISJ 154, Άνοιξη 2017.
4. "Λεπτομέρεια οι θάλαμοι αερίων, λέει ο Ζαν-Μαρί Λεπέν", Καθημερινή 3 Απρίλη
5. Γιώργος Πίττας, "Το Ολοκαύτωμα", ΣΑΚ 111, Ιούλης 2015.
6. Salo Baron, "The impact of the Revolution of 1848 on Jewish Emancipation", Jewish Studies 11(3), Ιούλιος 1949, σ. 214.
7. Tony Cliff, "The Jews, Israel and the Holocaust", Socialist Review 219, Μάης 1998.
8. "Εβραίοι μαχητές του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ", Εργατική Αλληλεγγύη 24 Απρίλη 2013.
9. https://www.holocaustremembrance.com/working-definition-antisemitism
10. Αναφέρεται στο John Rose, Myths of Zionism, Pluto Press, Λονδίνο και Αν Άρμπορ, 2004, σ. 80
11. Sai Englert, "The rise and fall of the Jewish Labour Bund", International Socialism 135, Καλοκαίρι 2012.
12. Οι συνδέσεις δεν έγιναν αυτόματα. Παρεμβάσεις όπως αυτή που έκανε ο Τόνι Κλιφ με το κείμενο "The struggle in the Middle East" από πλευράς των Διεθνών Σοσιαλιστών στη Βρετανία είχαν σημασία, ιδιαίτερα επειδή προέρχονταν από έναν επαναστάτη που είχε γεννηθεί και μεγαλώσει μέσα στο σιωνιστικό κίνημα στην Παλαιστίνη. tinyurl.com/y8f9febj
13. Seth Anziska, "Sabra and Shatila: New Revelations", The New York Review of Books daily 17 Σεπτέμβρη 2018.
14. Μανώλης Βασιλάκης, Καλά να πάθουν!, Γνώσεις, 2002.
15. E. Karagiannis, "Making new friends: explaining Greek radical Left's political support for Middle Easter Islamists", Dynamics of Asymmetric Conflict 5(3), Νοέμβρης 2012 και E. Karagiannis, C McCauley, "The emerging red-green alliance: Where political Islam meets the radical left", Terrorism and Politcal Violence 25(2), Απρίλης 2013.
16. Θανάσης Καμπαγιάννης, "Βασική υποχρέωση της Αριστεράς η πάλη ενάντια στον αντισημιτισμό", Εργατική Αλληλεγγύη 14 Ιούνη 2017, με αφορμή την έκθεση "Ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα σήμερα" του ιδρύματος Χάινριχ Μπελ.
17. Η ΚΕΕΡΦΑ πρωτοστατεί ενάντια στην ισλαμοφοβία μαζί με την πακιστανική κοινότητα, ενώ ταυτόχρονα δεν άφησε ούτε μια αντισημιτική πρόκληση χωρίς απάντηση.
18. NBC news 9 Σεπτέμβρη 2018, https://tinyurl.com/yb9v6pvq
19. "Απλώνεται η αλληλεγγύη στην Παλαιστίνη", Εργατική Αλληλεγγύη 10 Γενάρη 2018.
20. "Η Eurovision και το Ισραήλ: Βραβείο υποκρισίας", Εργατική Αλληλεγγύη 16 Μάη 2018.

10 χρόνια από την εξέγερση του Δεκέμβρη

Ο Λέανδρος Μπόλαρης θυμίζει την έκρηξη μετά τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου, εξηγεί τις ρίζες και επιμένει στην προοπτική της.

Δέκα χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την εξέγερση της νεολαίας τον Δεκέμβρη του 2008. Το γεγονός που την πυροδότησε ήταν η εν ψυχρώ δολοφονία του 15χρονου μαθητή Αλέξη Γρηγορόπουλου από τον αστυνομικό Κορκονέα το βράδυ της 6 Δεκέμβρη στα Εξάρχεια. Οι οργισμένες διαδηλώσεις και οι συγκρούσεις με την αστυνομία έγιναν ένα μαζικό, οργισμένο κίνημα που αγκάλιασε όλες τις γειτονιές του Λεκανοπέδιου και τις άλλες πόλεις, κέρδισε την συμπάθεια της εργατικής τάξης, βάθυνε την κρίση και επιτάχυνε την πτώση της κυβέρνηση του Καραμανλή της ΝΔ. Τον Γενάρη του 2009 τίποτα δεν ήταν το ίδιο.

Ο «Δεκέμβρης του '08», οι «μέρες του Αλέξη» ήταν ο προσεισμός για τους συγκλονιστικούς αγώνες και τη μαζική αριστερή ριζοσπαστικοποίηση της εργατικής τάξης και της νεολαίας στα χρόνια των μνημονίων. Δέκα χρόνια μετά, η Αριστερά αξίζει να ξαναγυρίσει στη συζήτηση για τις ρίζες της εξέγερσης, το πλαίσιο που την καθόρισε και τις συνέπειές της.

Η κρίση της ΝΔ

Το καλοκαίρι του 2007 ο Καραμανλής, ο πρωθυπουργός της ΝΔ, κήρυξε έκτακτες εκλογές για τον Σεπτέμβρη με πρόσχημα τα προβλήματα στην κατάρτιση του προϋπολογισμού. Η ερμηνεία αυτής της κίνησης από τους «έγκυρους αναλυτές» (τότε υπήρχαν κάμποσοι πχ στο συγκρότημα Λαμπράκη) ήταν ότι φανέρωνε τη δύναμη της ΝΔ και τον έλεγχό της.

Η κυβέρνηση είχε αντιμετωπίσει αντιστάσεις στην εφαρμογή των «μεταρρυθμίσεων», με τις πρώτες απεργίες ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και τις επιθέσεις στο ασφαλιστικό, ή με το μεγάλο φοιτητικό κίνημα ενάντια στην αναθεώρηση του Άρθρου 16 και το «νόμο-πλαίσιο» για τα ΑΕΙ. Όμως, σύμφωνα με τις κυρίαρχες αναλύσεις, αυτές ήταν αντιδράσεις μειοψηφιών των «αριστοκρατών του λιμανιού» όπως είχε αποκαλέσει ο Κεφαλογιάννης τους απεργούς λιμενεργάτες του ΟΛΠ ή των «αιωνίων φοιτητών». Η κυβέρνηση θα κέρδιζε τις εκλογές και θα προχωρούσε ακάθεκτη.

Ο Καραμανλής κέρδισε πράγματι τις έκτακτες εκλογές του Σεπτέμβρη, δίνοντας την αφορμή για ένα νέο μπαράζ αναλύσεων και εκτιμήσεων, μετά την πρώτη εκλογική του νίκη το 2004, για την συντηρητικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας. Αυτή ήταν η «κοινή λογική» ακόμα και για μεγάλα τμήματα της Αριστεράς που εξακολουθούσαν να διαπιστώνουν «συντηρητικούς κοινωνικοπολιτικούς συσχετισμούς» παρά τις όποιες «ρωγμές» είχαν φέρει οι αγώνες.

Στην πραγματικότητα, οι εκλογές εκείνου του Σεπτέμβρη ανέδειξαν ανάγλυφα το πολιτικό πρόβλημα της άρχουσας τάξης.

Το καλοκαίρι του 2007, η χρηματοπιστωτική κρίση άρχισε να ταρακουνάει το αμερικάνικο τραπεζικό σύστημα και όλος ο κόσμος κρατούσε την ανάσα

του για τη συνέχεια. Η άρχουσα τάξη χρειαζόταν να επιταχύνει τις «μεταρρυθμίσεις». Όμως, τα κόμματα που θα της εξασφάλιζαν αυτή τη δυνατότητα βρίσκονταν σε αδυναμία να τα καταφέρουν.

Η ΝΔ είχε χάσει 350 χιλιάδες ψήφους, και είχε βρεθεί με μια ισχνή κοινοβουλευτική πλειοψηφία 2 εδρών. Χρειάστηκε τις ψήφους του ΛΑΟΣ του Καρατζαφέρη (τότε ο Γεωργιάδης και ο Βορίδης ήταν υπαρχηγοί του Καρατζαφύρερ) για να εκλέξει πρόεδρο της Βουλής. Το καλοκαίρι του 2007, ο Καραμανλής είχε πάει με τυμπανοκρουσίες στον Αη-Στράτη για να εγκαινιάσει το μουσείο για τους κομμουνιστές εξόριστους στο νησί. Τρεις μήνες μετά, έπρεπε να στηρίζεται στις ψήφους των νοσταλγών του Μεταξά και της χούντας. Πρόβλημα για την παράταξη που πάσχιζε να αποδείξει ότι είναι η κεντρώα έκφραση της «σιωπηλής πλειοψηφίας».

Ένας «μεγάλο συνασπισμός» με το ΠΑΣΟΚ θα ήταν μια κάποια λύση. Όμως, το ΠΑΣΟΚ είχε κατορθώσει το ακατόρθωτο, να πέσει κι αυτό σε ποσοστά και ψήφους. Το σπορ στυλ και οι «κοινωνικές ευαισθησίες» του Γ. Παπανδρέου δεν αρκούσαν να καλύψουν το νεοφιλελεύθερο επί της ουσίας πρόγραμμά του. Για παράδειγμα είχε στηρίξει αρχικά την αναθεώρηση του Άρθρου 16 του Συντάγματος που θα άνοιγε το δρόμο για ιδιωτικά πανεπιστήμια, αλλά έκανε κωλοτούμπα όταν άρχισε να αντιμετωπίζει τις ανταρσίες του κόσμου του στις σχολές και τις γειτονιές.

Συνήθως, οι αναφορές για την εκλογική εκτίναξη της Αριστεράς παίρνουν σαν αφετηρία τον «διπλό εκλογικό σεισμό» του 2012. Αυτή η εικόνα δεν είναι σωστή. Το 2007, η Αριστερά κέρδισε από την πτώση του ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα στις εργατογειτονιές και βγήκε συνολικά ενισχυμένη. Τα κέρδη τα μοιράστηκαν το ΚΚΕ και ο ΣΥΡΙΖΑ. Η αριστερή στροφή στην εργατική τάξη και την νεολαία τα τελευταία χρόνια δεν ήταν μια αντανακλαστική αντίδραση στις θυσίες των μνημονίων. Χτίστηκε σε βάθος χρόνων τροφοδοτούμενη από τις αγωνιστικές και πολιτικές εμπειρίες τους.

Μια καυτή χρονιά

Το τελευταίο τεύχος του περιοδικού Σοσιαλισμός από τα Κάτω για το 2008 (κυκλοφόρησε στα μέσα Νοέμβρη εκείνης της χρονιάς) περιλάμβανε στην ύλη του ένα άρθρο με τίτλο «Ένα φθινόπωρο μαύρο σαν ράσο» (Νο 71). Ήταν ένα λογοπαίγνιο για το σκάνδαλο της μονής Βατοπεδίου με τους υπουργούς της ΝΔ να κάνουν «διευκολύνσεις» στις ιερές μπίζνες -κερδοσκοπία με τη γη- των παπάδων. Όμως, το φθινόπωρο ήταν πράγματι μαύρο για τη ΝΔ για πολλούς λόγους, εκτός των σκανδάλων.

Το 2007 είχε τελειώσει με μια συγκλονιστική Γενική Απεργία ενάντια στην επίθεση στις συντάξεις και τα ασφαλιστικά ταμεία που είχε εξαπολύσει η κυβέρνηση. Ο Μαγγίνας, υπουργός Εργασίας, παραιτήθηκε τον Γενάρη του 2008 και τη θέση του πήρε η Φάνη Πάλη Πετραλιά. Αλλά η επίθεση στο Ασφαλιστικό προκάλεσε έκρηξη. Οι Γενικές Απεργίες του Φλεβάρη και του Μάρτη ήταν κορυφώσεις σε ένα κύμα εργατικών αγώνων, με τις απεργίες διαρκείας στην ΔΕΗ, στους Δήμους και την Τράπεζα της Ελλάδας να δίνουν το τόνο με τις μαχητικές περιφρουρήσεις και τις μεγάλες διαδηλώσεις τους.

Δεν ήταν μόνο το ασφαλιστικό που μαύριζε τα πανιά της κυβέρνησης. Τον Οκτώβρη και τον Δεκέμβρη του 2008, δυο ακόμα Γενικές Απεργίες ένωσαν όλα τα ποτάμια της αντίστασης ενάντια στις επιθέσεις της κυβέρνησης Καραμανλή. Ήταν οι απεργίες ενάντια στην απόπειρα να ανοίξει ο δρόμος της ιδιωτικοποίησης για κάμποσες ΔΕΚΟ, ξεκινώντας από την προσπάθεια να ανοίξει ο δρόμος για απολύσεις σε συγκοινωνίες και αλλού. Ήταν οι αγώνες στο δημόσιο, με τους γιατρούς του ΕΣΥ, τους εκπαιδευτικούς να αποφασίζουν και να βγαίνουν σε απεργίες για αυξήσεις και προσλήψεις. Ήταν, επίσης, οι απεργίες που άρχισαν να ξεσπάνε σε διάφορα εργοστάσια σε όλη τη χώρα ενάντια στις απολύσεις και τα κλεισίματα, που είχαν αρχίσει να πυκνώνουν.

Τον Σεπτέμβρη του 2008, η πτώχευση της Lehman Brothers, του αμερικάνικου χρηματοπιστωτικού κολοσσού, προκάλεσε σεισμό παγκόσμια. Η κρίση που είχε ξεκινήσει ένα χρόνο νωρίτερα, περνούσε τώρα σε μια νέα φάση και πυροδοτούσε μια μεγάλη ύφεση και στην λεγόμενη «πραγματική οικονομία», τη μεγαλύτερη από τη δεκαετία του '30. Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις που πριν υποστήριζαν αυτάρεσκα ότι οι οικονομίες τους και οι τράπεζές τους δεν διέτρεχαν κίνδυνο, έτρεχαν να ρίξουν δισεκατομμύρια για την «στήριξη» των τραπεζών. Όμως, κανένα γιατροσόφι δεν λειτουργούσε.

Ο Αλογοσκούφης, ο υπουργός Οικονομίας της ΝΔ, είχε δηλώσει κι αυτός το καλοκαίρι του 2007 ότι η ελληνική οικονομία είναι «θωρακισμένη» απέναντι σε κάθε ενδεχόμενο. Τον Οκτώβρη, το τροπάρι είχε

Μαζική απεργιακή πορεία από το Μουσείο στο Σύνταγμα

αλλάξει. Τα περίφημα «σπρεντ» (η διαφορά στα επιτόκια ανάμεσα στα ελληνικά και γερμανικά ομόλογα) έπαιρναν την ανηφόρα και η εξυπηρέτηση του χρέους γινόταν βραχνάς. Κι ο Αλογοσκούφης ανακοίνωνε ένα «πακέτο στήριξης» των τραπεζών ύψους 28 δις ευρώ.

Όλα προμήνυαν ένα καυτό χειμώνα για την κυβέρνηση σε όλα τα μέτωπα. Όταν ήρθε η εξέγερση του Δεκέμβρη, το σύνθημα «στις τράπεζες λεφτά, στη νεολαία σφαίρες» συμπύκνωνε τη σύνδεση που έκαναν χιλιάδες νέοι και εργαζόμενοι ανάμεσα στις ωμές ταξικές πολιτικές της ΝΔ και την καταστολή.

Η έκρηξη

Οι πρώτες οργισμένες διαδηλώσεις ξέσπασαν σχεδόν αμέσως μετά την δολοφονία του Α. Γρηγορόπουλου το Σάββατο το βράδυ. Την επόμενη ημέρα, Κυριακή 7 Δεκέμβρη, χιλιάδες άνθρωποι κάθε ηλικίας συγκεντρώθηκαν στο Μουσείο για να συμμετάσχουν στο πρώτο οργανωμένο συλλαλητήριο. Βαδίζουν αποφασισμένοι, παρά τα δακρυγόνα των ΜΑΤ, με κατεύθυνση τη ΓΑΔΑ και από εκεί πίσω στη Βουλή.

Τη Δευτέρα 8 Δεκέμβρη το πρωί, χιλιάδες μαθητές σε όλη τη χώρα κλείνουν τα σχολεία τους και βγαίνουν στους δρόμους. Σε όλες τις γειτονιές μαθητικές πορείες καταλήγουν έξω από τα αστυνομικά τμήματα, ολόκληρα σχολεία συγκεντρώνονται έξω από τη ΓΑΔΑ και τη Βουλή. Μαζί τους ενώνονται φοιτητές από δεκάδες σχολές. Όλη την ημέρα οι μαθητές και οι φοιτητές είναι στους δρόμους. Ξεκινά μία συγκλονιστική εβδομάδα καθημερινών διαδηλώσεων και οργάνωσης του κινήματος που διεκδικεί ότι θα γίνει η ταφόπλακα της κυβέρνησης.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας, μετά από καλέσματα οργανώσεων και κομμάτων της Αριστεράς, συνδικάτων και φοιτητικών συλλόγων, δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι και νεολαίοι συγκεντρώνονται στα Προπύλαια για να βαδίσουν στη Βουλή. Τα δακρυγόνα των ΜΑΤ πέφτουν βροχή, πνίγουν στην κυριολεξία τη διαδήλωση, αλλά δεν καταφέρνουν να τη σταματήσουν.

Τα «επεισόδια» που σημειώνονται εκείνο το βράδυ σε όλη τη χώρα, αφήνουν άφωνους τους πολιτικούς και τους μεγαλοδημοσιογράφους στα τηλεοπτικά πάνελ, που ψελλίζουν καταδίκες «της βίας απ' όπου κι αν προέρχεται».

Η κυβέρνηση βρέθηκε σε κατάσταση πανικού. Εκείνο το βράδυ έγινε έκτακτη συνεδρίαση της Κυβερνητικής Επιτροπής και «διαρροές» μιλούσαν για ενεργοποίηση του άρθρου 48 του Συντάγματος για την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και τη χρησιμοποίηση του στρατού για να αποκαταστήσει την «τάξη». Τελικά, αναγκάστηκε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος να κάνει επίσημη διάψευση των φημών.

Η κυβέρνηση τελικά επέλεξε άλλη αντιμετώπιση. Κροκοδείλια δάκρυα για το «ατυχές συμβάν» και τα βάσανα της «γενιάς των 700 ευρώ», νουθετήσεις για την «αποκήρυξη της βίας», δηλώσεις ότι η αστυνομία είναι «αμυνόμενη» και θα παραμείνει έτσι. Αυτές οι προσπάθειες όμως δεν έπειθαν. Ο Πρ. Παυλόπουλος, υπουργός Εσωτερικών τότε και πρόεδρος της Δημοκρατίας σήμερα, αφού υπέβαλε για λόγους «ευθιξίας» την παραίτησή του που δεν έκανε δεκτή ο Καραμανλής, έδωσε μια δακρύβρεχτη συνέντευξη τύπου. Όμως, οι τεχνικοί του Μέγκα που την κάλυπταν κυκλοφόρησαν τα λίγα λεπτά πριν ξεκινήσει με τον «συντετριμμένο» υπουργό να χτενίζεται και να χαριεντίζεται μπροστά στις κάμερες κάνοντας αστειάκια. Ο Στυλιανίδης, υπουργός Παιδείας, το βράδυ της δολοφονίας τα έσπαγε στα μπουζούκια. Φωτογραφίες με μπάτσους των ΜΑΤ να έχουν τραβήξει τα πιστόλια τους και να σημαδεύουν διαδηλωτές έκαναν το γύρο των ΜΜΕ (παρά τις προσπάθειες να «πνιχτεί» η είδηση) και έσπαγαν την εικόνα της «αμυνόμενης» αστυνομίας.

Η κυβέρνηση καταλάβαινε ότι δεν την έπαιρνε να στέλνει τα ΜΑΤ να επιτίθενται σε μαθητές που πολιορκούσαν αστυνομικά τμήματα. Αυτό που προσπάθησαν οι κυβερνητικοί μηχανισμοί ήταν να εμποδίσουν τον αγώνα να γίνει συλλογικός και οργανωμένος, για να εμποδί-

σουν τα συνδικάτα και τους εργαζόμενους να μπουν στη μάχη. Οι πρυτάνεις έκλεισαν τις σχολές, το υπουργείο Παιδείας τα σχολεία, ο Καραμανλής ζήτησε από τους προέδρους της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ να αναβάλουν την Πανεργατική Απεργία της 10 Δεκέμβρη.

Τίποτα, όμως, δεν μπορεί να σταματήσει το κίνημα. Η ΠΟΣΔΕΠ έχει ήδη ανακοινώσει τριήμερη απεργία με κορύφωση την Πανεργατική, η ΟΛΜΕ και η ΔΟΕ κηρύσσουν 24ωρη απεργία την Τρίτη 9/12, οι μαθητές και οι φοιτητές ξεκινούν καταλήψεις στα σχολεία και τις σχολές. Μία ημέρα πριν την Πανεργατική, ένα τεράστιο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο συγκλονίζει το κέντρο της Αθήνας. Το ίδιο απόγευμα χιλιάδες συγκεντρώνονται στην κηδεία του Αλέξη και συγκρούονται με την αστυνομία που ρίχνει δακρυγόνα ακόμα και στο νεκροταφείο.

Την Τετάρτη 10 Δεκέμβρη, η Πανεργατική Απεργία κορυφώνεται με μια τεράστια πολιτική, αντικυβερνητική διαδήλωση. Παρόλο που οι ηγεσίες των συνδικάτων υποχωρούν στις πιέσεις της κυβέρνησης και ανακοινώνουν ότι για να αποφευχθούν τα «επεισόδια» δεν θα γίνει πορεία αλλά συγκέντρωση στο Σύνταγμα, μια σειρά ομοσπονδίες και συνδικάτα, όλοι οι φοιτητικοί σύλλογοι και μεγάλα κομμάτια μαθητών δεν υποκύπτουν στην κινδυνολογία. Η αποφασιστικότητα της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς που καλεί στο Μουσείο συσπειρώνει όλον αυτό τον κόσμο. Συγκεντρώνονται στο Μουσείο και βαδίζουν κατά χιλιάδες στη Βουλή πλημμυρίζοντας το κέντρο της Αθήνας. Σε όλες τις πόλεις οι απεργιακές συγκεντρώσεις είναι τεράστιες.

Η επιτυχία της Πανεργατικής ανοίγει το δρόμο για να πάρει το κίνημα οργανωμένο χαρακτήρα με κλιμάκωση των καταλήψεων και των απεργιών. Την επόμενη ημέρα, Πέμπτη 11 Δεκέμβρη, οι μαθητές και οι φοιτητές συνεχίζουν με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση τις κινητοποιήσεις τους. Οι καταλήψεις πολλαπλασιάζονται. Την Παρασκευή 12 Δεκέμβρη, τα νέα πανεκπαιδευτικά συλλαλητήρια βρίσκουν πάνω από 800 σχολεία και πάνω από 100 σχολές να είναι κατειλημμένες πανελλαδικά.

Στις 18 Δεκέμβρη, οι δύο συγκεντρώσεις, των εργαζόμενων στο δημόσιο και του εκπαιδευτικού κινήματος, ενώνονται σε μία. Η αστυνομία χτυπά τους διαδηλωτές με δακρυγόνα και συλλήψεις. Οι διαδηλώσεις και οι καταλήψεις παρόλα αυτά συνεχίζονται και στις παραμονές των Χριστουγέννων, με τις εικόνες των ΜΑΤ να έχουν περικυκλώσει το «δέντρο του Αβραμόπουλου» στο Σύνταγμα να κάνουν το γύρο του κόσμου.

Ιδέες

Τις ημέρες της εξέγερσης και στον απόηχό τους μια συνηθισμένη εξήγηση ήταν ότι επρόκειτο για το ξέσπασμα μιας απελπισμένης νεολαίας που καταφεύγει σε «τυφλή βία» και διακρίνεται από την «απουσία ιδεολογίας», όπως είχε δηλώσει ο τιτάνας της διανόησης Πρ. Παυλόπουλος.

Αυτή η ερμηνεία έβρισκε την άλλη όψη της σε απόψεις που άνθισαν τότε σε ένα μεγάλο τμήμα της Αριστεράς και στο χώρο της αυτονομίας. Κοινός παρονομαστής αυτών των αντιλήψεων ήταν η θέση ότι η εξέγερση ήταν του «πρεκαριάτου», της γενιάς της επισφαλούς απασχόλησης, που δεν είχε τίποτα κοινό με την «παραδοσιακή» εργατική τάξη, τις οργανώσεις και τους τρόπους πάλης της: από τη μια οι «ενσωματωμένοι», από την άλλη οι «εξεγερμένοι» που δεν «είχαν φωνή».

Αυτές οι αναλύσεις δεν πατούσαν στην πραγματικότητα σε πολλά επίπεδα. Το πρώτο και το προφανές, ακόμα και για τους «καθώς πρέπει» αναλυτές, ήταν το γεγονός ότι η εξέγερση του Δεκέμβρη «πάτησε» στις εμπειρίες και τα συνθήματα του μεγάλου φοιτητικού κινήματος του 2006-7 ενάντια στην ιδιωτικοποίηση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Το κίνημα των καταλήψεων είχε εξευτελίσει υπουργούς Παιδείας και Δημόσιας Τάξης, συγκρούστηκε με τα ΜΑΤ ξανά και ξανά, ριζοσπαστικοποίησε χιλιάδες φοιτητές, μαθητές και νεολαίους γενικότερα, και ετοίμασε τη μαγιά της έκρηξης. Χωρίς τα πανφοιτητικά συλλαλητήρια και τις καταλήψεις στις σχολές, οι «μέρες του Αλέξη» θα ήταν σίγουρα βραχύβιες.

Η νεολαϊίστικη έκρηξη του Δεκέμβρη είχε τροφοδοτηθεί και επικοινωνούσε με μια ολόκληρη πορεία αγώνων και ριζοσπαστικών ιδεών, που απλωνόταν σε μεγάλα τμήματα της εργατικής τάξης, «παλιάς» και «νέας». Όπως, έγραφε το άρθρο Οι Ρίζες της Εξέγερσης σε αυτό το περιοδικό (Νο 72):

«Η ριζοσπαστικοποίηση στις ιδέες των φοιτητών και της νεολαίας ξεκινάει από τους ίδιους τους δικούς τους αγώνες, στηρίζεται από τις παραδόσεις της εξέγερσης του Νοέμβρη 1973 που διατηρούνται ζωντανές, τροφοδοτείται από τα νέα κινήματα του Σιατλ, της Γένοβας, της αντιπολεμικής έκρηξης του 2003 και συναντιέται με την πολιτικοποίηση των προηγούμενων γενιών που διατηρεί τα ποσοστά της Αριστεράς σε υψηλά επίπεδα. Στο Λεκανοπέδιο, ακόμα και με στενά κριτήρια ένας στους τρεις βρίσκεται στο αριστερό άκρο του πολιτικού φάσματος. Η φοιτητική πολιτικοποίηση όχι μόνο δεν κλείνεται σε κάποια χωριστή κατηγορία, αλλά αλληλοεπηρεάζεται με τις μαζικές εργατικές κινητοποιήσεις που σημαδεύουν τη ζωή του Λεκανοπεδίου τα τελευταία χρόνια. Πριν από τη 'γενιά των 700 ευρώ' πέταγαν αυγά στα ΜΑΤ οι απεργοί της ΔΕΗ και σκουπίδια οι απεργοί των Δήμων».

Αυτή η πραγματικότητα αναδείχτηκε ακόμα και τις μέρες της εξέγερσης. Η προπαγάνδα για το «μεγαλύτερο κύμα βίας», για τους «κουκουλοφόρους που καίνε την Αθήνα» και άλλα πολλά, απέτυχε να απομονώσει τη νεολαία επειδή είχε την συμπαράσταση των εργατών. Οι εκπαιδευτικοί έκαναν κινητοποιήσεις πιο μαζικές στο πλευρό

Η αντικαπιταλιστική αριστερά μπήκε μπροστά.

των μαθητών και των φοιτητών απ' όσο έκαναν για δικά τους αιτήματα, όπως οι αυξήσεις και οι προσλήψεις. Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία, που είχαν πανελλαδική συγκέντρωση στο Υπουργείο Υγείας για δικά τους αιτήματα στις 18 Δεκέμβρη, ανέβηκαν με ενθουσιασμό μέσα στη βροχή στα Προπύλαια για να ενωθούν με το συλλαλητήριο των φοιτητών. Μπροστά-μπροστά ήταν το πανό των εργαζόμενων στο νοσοκομείο του Κιλκίς!

Η μαζική πορεία από το Μουσείο στο Σύνταγμα στις 10 Δεκέμβρη, τη μέρα της Πανεργατικής όταν οι ηγεσίες ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ υπέκυψαν στην κυβερνητική κινδυνολογία και ακύρωσαν τη διαδήλωση, ήταν η μαζικότερη ανταρσία ενάντια στην επίσημη ηγεσία από το 1985. Μπορεί οι οργανώσεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς να έπαιξαν βασικό ρόλο για να εκφραστεί αυτή η ανταρσία, αλλά δεν ήταν τα μέλη τους που την μαζικοποίησαν. Μεγάλα τμήματα απεργών έδωσαν το παρόν σαν μια δική τους συμβολή στην εξέγερση.

Η συνέχεια δεν ήταν η «συντηρητικοποίηση» αλλά η επιδείνωση της κρίσης της ΝΔ όσο κι αν παρίστανε την εγγυήτρια του νόμου και της τάξης. Σε λιγότερο από ένα χρόνο, ο Καραμανλής κήρυξε έκτακτες εκλογές, ομολογώντας δημόσια ότι δεν μπορεί να εφαρμόσει τις απαραίτητες «μεταρρυθμίσεις». Τις εκλογές τις έχασε πανηγυρικά και τις κέρδισε το ΠΑΣΟΚ του Γ. Παπανδρέου με μια πλειοψηφία που φαινόταν εντυπωσιακή (σχεδόν 44%) αλλά σύντομα αποδείχτηκε ότι ο κόσμος χρησιμοποίησε το ψηφοδέλτιό του για να ρίξει τη Δεξιά και όχι γιατί ελεγχόταν από τους μηχανισμούς της σοσιαλδημοκρατίας που μπήκε σε βαθιά κρίση.

Το ΚΚΕ και ο ΣΥΡΙΖΑ είχαν μια ελαφρά πτώση στα ποσοστά τους. Η στροφή στ' αριστερά συνεχιζόταν και βάθαινε, αλλά τα δυο κόμματα της ρεφορμιστικής Αριστεράς έδειχναν ήδη τα όριά τους. Η ηγεσία του ΚΚΕ είχε δώσει ρεσιτάλ «υπευθυνότητας» τον Δεκέμβρη με την περίφημη δήλωση της Παπαρήγα ότι στη «γνήσια λαϊκή εξέγερση δεν θα σπάσει ούτε ένα τζάμι» και στις επιθέσεις της στο ΣΥΡΙΖΑ ότι «χαϊδεύει τα αυτιά των κουκουλοφόρων». Ο ΣΥΡΙΖΑ κράτησε «ρεαλιστική στάση» στις μέρες του Δεκέμβρη. Και τα δυο κόμματα, εκτιμούσαν τον Οκτώβρη του 2009 ότι οι «αντικειμενικές συνθήκες» και το «επίπεδο συνείδησης» της εργατικής πλειοψηφίας έφταιγε για τις εκλογικές επιδόσεις τους και έβαζε τον πήχη για το που μπορούσαν να φτάσουν οι αγώνες.

Αντίθετα, η αντικαπιταλιστική Αριστερά ρίχτηκε στις μάχες της εξέγερσης και βγήκε δυναμωμένη. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ θα γιορτάσει σε λίγους μήνες τα δέκα χρόνια από την ίδρυσή της, στην πραγματικότητα «ιδρύθηκε» μέσα στην εξέγερση του Δεκέμβρη. Δέκα χρόνια μετά, οι εμπειρίες της εργατικής τάξης είναι πολύ πιο βαθιές και πλούσιες, η κατάντια της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ δείχνει τα όρια της κοινοβουλευτικής διαχείρισης του συστήματος. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά μπορεί να βάλει την σφραγίδα της για να βαδίσουμε στην προοπτική της εργατικής επανάστασης και του σοσιαλισμού.

Βιβλιοκριτική

Η αυτοκτονία του δήμου

Πολιτική κρίση και συνταγματικός λόγος στη Βαϊμάρη

Αλέξανδρος Κεσσόπουλος

Σελίδες 304, 21 ευρώ

Εκδόσεις Ευρασία

Όταν ξέσπασε το Νοέμβρη του 1918, ακριβώς πριν από 100 χρόνια, η επανάσταση που ανέτρεψε τον Κάιζερ στη Γερμανία, μέσα στις φλόγες του αγώνα η εργατική τάξη δημιούργησε όργανα πάλης και εξουσίας: τα συμβούλια των φαντάρων και των εργατών αντιπροσώπων. Μπορούσαν να πάρουν την εξουσία ακολουθώντας το παράδειγμα των Ρώσων συντρόφων τους ένα χρόνο πριν, ή υπήρχε –και ήταν προτιμότερη– μια άλλη "ρεαλιστικότερη" και "ομαλότερη" κοινοβουλευτική προοπτική; Η ηγεσία της Σοσιαλδημοκρατίας, του κόμματος με τη μεγαλύτερη επιρροή στην εργατική τάξη, αντιμέτωπη με την προοπτική της «Δημοκρατίας των Συμβουλίων», έριξε το βάρος της στην παγίωση μιας αστικής, κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Ως συνέπεια αυτής της πολιτικής, η Ρόζα Λούξεμπουργκ δολοφονήθηκε –μαζί με εκατοντάδες επαναστάτες– το Γενάρη του 1919 όταν η κυβέρνηση του SPD έστειλε τα Freikorps, σώματα εθελοντών αξιωματικών και στρατιωτών του παλιού στρατού, να καταστείλουν μια πρόωρη εξέγερση στο Βερολίνο. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες συνήλθε η Εθνοσυνέλευση που συνέταξε το Σύνταγμα, με το οποίο διαμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο του νέου καθεστώτος που έμεινε γνωστό ως η Δημοκρατία της Βαϊμάρης.

Εστιάζοντας σε αυτό το θεσμικό πλαίσιο και στο Σύνταγμα, το βιβλίο του Αλέξανδρου Κεσσόπουλου «Η αυτοκτονία του δήμου» αναλύει την ιστορική διαδρομή της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης –κυρίως στην περίοδο 1930-1933– *«από το θρίαμβο μέχρι την κατάλυσή της»*. Αναζητά τις αιτίες της κατάρρευσης της Δημοκρατίας και της ανόδου του Χίτλερ στην εξουσία και θέτει εξ αρχής το ερώτημα: *«Για ποιους λόγους διερράγη η σχέση αντιπροσώπευσης μεταξύ της κοινωνίας και των δημοκρατικών κομμάτων στις αρχές της δεκαετίας του '30, ενώ επί 11 χρόνια λειτουργούσαν σχετικά ομαλά;»*.

Στο βιβλίο αφήνεται να εννοηθεί ότι η Δημοκρατία της Βαϊμάρης ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να προκύψει από την επανάσταση που ανέτρεψε τον Κάιζερ το 1918 στη Γερμανία. *«Δεν θα ήταν υπερβολή»*, γράφει συμπερασματικά ο συγγραφέας, *«να υποστηριχθεί ότι η Δημοκρατία της Βαϊμάρης αποτέλεσε τη χαμένη άνοιξη της σύγχρονης ευρωπαϊκής πολιτικής ιστορίας... Παιδί όχι μόνο της επανάστασης του Νοέμβρη που ανέτρεψε τη μοναρχία, αλλά και της απόφασης των εργατικών συμβουλίων να εκχωρήσουν την εξουσία τους σε μια συντακτική Εθνοσυνέλευση... η ιστορική σύγκλιση των χώρων της μεταρρυθμιστικής αριστεράς και του φιλελεύθερου κέντρου έμελλε ν' αφήσει το αποτύπωμά της στην ίδια την πολιτική ζωή κατά τη σχετικά ομαλή δεκαετία του '20»*. Το Σύνταγμα, υποστηρίζει, ήταν το πιο δημοκρατικό που είχε αναδείξει η κοινοβουλευτική δημοκρατία (απλή αναλογική, καθολικό εκλογικό δικαίωμα, ψήφος στις γυναίκες, καθιέρωση κράτους πρόνοιας κλπ) που διευκόλυνε τη δυνατότητα κυβερνητικών συνασπισμών κομμάτων, αλλά ταυτόχρονα εξασφάλιζε και τη σταθερότητα του συστήματος απέναντι "στα άκρα" παραχωρώντας υπερεξουσίες (άρθρο 48) στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Μια πρώτη παρατήρηση που θα μπορούσαμε να κάνουμε είναι ότι δεν είναι αλήθεια πως η Βαϊμάρη «λειτουργούσε ομαλά» – τουλάχιστον μέχρι και το 1923. Τις "μέρες του Σπάρτακου" το Γενάρη, ακολούθησαν οι μήνες του εμφύλιου πόλεμου και η σύντομη εγκαθίδρυση της Σοβιετικής Δημοκρατίας στη Βαυαρία το 1919, η γενική απεργία και η μαζική εργατική αντίσταση που απέτρεψε το πραξικόπημα του Καπ το 1920, το καυτό καλοκαίρι και ο Γερμανικός Οκτώβρης το 1923.

Όμως, γενικότερα είναι λάθος αφετηρία μια εικόνα της Βαϊμά-

ρης σαν ένα καθεστώς που, μετά την εξουδετέρωση των "ακραίων" επαναστατικών δυνάμεων, διασφάλιζε τη δυνατότητα μιας αιώνιας σοσιαλδημοκρατικής ευδαιμονίας. Το νέο καθεστώς σημαδεύτηκε εξ αρχής από την αντεπανάσταση. Δεν ήταν γενικά "προϊόν ενός συμβιβασμού", αλλά ενός συμβιβασμού που αποκατέστησε την κυριαρχία αυτών που είχαν πάρει το φιλί της ζωής από τους Σοσιαλδημοκράτες το Νοέμβρη-Δεκέμβρη 1918: τους μεγάλους βιομήχανους, τους γαιοκτήμονες, τους στρατηγούς, την ανώτερη κρατική γραφειοκρατία. Τα κόμματα που εκπροσωπούσαν ανοικτά αυτές τις δυνάμεις κυριάρχησαν σε όλες τις κυβερνήσεις από το 1923 μέχρι το 1933, με εξαίρεση ένα σύντομο σοσιαλδημοκρατικό διάλειμμα το 1928-30. Η κυρίαρχη τάξη, για ένα διάστημα, αναγκάστηκε να ανεχτεί μια σειρά παραχωρήσεις, με σφιγμένα δόντια, επειδή η Γερμανική επανάσταση παρά την ήττα της είχε αλλάξει τον ταξικό συσχετισμό δύναμης. Όλα αυτά, όμως, τα τίναξε στον αέρα η έλευση της οικονομικής κρίσης το 1930.

Το βιβλίο περιγράφει το πώς με τον ερχομό της οικονομικής κρίσης η "οικονομική ελίτ" απαίτησε άμεσα μέτρα άγριας λιτότητας κατά παράκαμψη του κοινοβουλίου. Το 1930, η κυβέρνηση που είχε επικεφαλής τους Σοσιαλδημοκράτες καθαιρέθηκε και η ενεργοποίηση του άρθρου 48 οδήγησε στη συστηματική λήψη τέτοιων μέτρων από τον υπερσυντηρητικό Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στρατάρχη φον Χίντενμπουργκ. Στην πραγματικότητα, όπως αποδέχεται ο συγγραφέας, η Βαϊμάρη μετατράπηκε σε ένα αυταρχικό Προεδρικό Καθεστώς (που έβρισκε νομιμοποίηση μέσα από το ίδιο το Σύνταγμα). Το SPD αποφάσισε να δώσει έμμεση ψήφο ανοχής στις κυβερνήσεις που ακολούθησαν, σαν το "μικρότερο κακό" προκειμένου να μην διαταραχθεί η σταθερότητα του καθεστώτος από τα "δύο άκρα": *«Από τη στιγμή που η Σοσιαλδημοκρατία αποφάσισε να ανεχθεί αυτές τις πρακτικές, τέθηκε μοιραία σε κίνηση η διαδικασία διάρρηξης των δεσμών αντιπροσώπευσης ανάμεσα στην κοινωνική πλειοψηφία και το σύνολο των κομμάτων του δημοκρατικού τόξου».* Έτσι "αυτοκτόνησε ο δήμος" και άνοιξε ο δρόμος, μέσα και από μια σειρά ανοικτά αντισυνταγματικές "εκτροπές", για την άνοδο των Ναζί μέχρι την ορκωμοσία του Χίτλερ ως καγκελάριου από τον φον Χίντενμπουργκ το Γενάρη του 1933.

Η άμεση ή έμμεση παραδοχή του συγγραφέα τόσο της αποτυχίας του Συντάγματος και των κοινοβουλευτικών θεσμών να αποτελέσουν ασπίδα απέναντι στους Ναζί, όσο και της "αυτοκτονικής" κοινοβουλευτικής τακτικής της ηγεσίας της Σοσιαλδημοκρατίας που στο τέλος την έφερε να δέχεται αμαχητί το ένα πλήγμα στη δημοκρατία και το εργατικό κίνημα μετά το άλλο, είναι σωστές. Όμως, το λογικό συμπέρασμα που θα έπρεπε να οδηγούν είναι ότι ούτε η Δημοκρατία της Βαϊμάρης ήταν μια «χαμένη άνοιξη», ούτε η πολιτική του SPD έπεσε από τον ουρανό, αλλά ήταν συνέχεια της ίδιας ρεφορμιστικής στρατηγικής που είχε το Νοέμβρη του 1918 όταν βρέθηκε αντιμέτωπη με το αμείλικτο δίλημμα "μεταρρύθμιση ή επανάσταση" και επέλεξε το πρώτο σκέλος του. Όπως έγραφε αυτό το περιοδικό το Γενάρη του 2012: *«Αν έχουμε να βγάλουμε ένα συμπέρασμα από τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης για το σήμερα, είναι ότι όποιος προσπαθεί να αναλάβει το ρόλο του γιατρού σε ένα βαθιά άρρωστο καπιταλιστικό σύστημα, το μόνο που καταφέρνει είναι να ρίχνει αναισθησιογόνα σε αυτούς που υφίστανται τις επιθέσεις του».* Αυτό ακριβώς έκανε η ηγεσία του SPD.

«Η αυτοκτονία του δήμου» προσφέρει μια αναλυτική εικόνα των διεργασιών που συνέβαιναν σε θεσμικό και κυβερνητικό επίπεδο τα τελευταία χρόνια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης. Η δραματική περιγραφή λεπτό προς λεπτό όσων προηγήθηκαν σε επίπεδο κορυφής της ανάδειξης Χίτλερ ως καγκελάριου, που καλύπτει εκατό σελίδες του τρίτου μέρους του βιβλίου, είναι λεπτομερής, συναρπαστική και γλαφυρή και δείχνει την καθοριστική στήριξη των καπιταλιστών στους Ναζί. Για την κυρίαρχη τάξη, οι Ναζί ήταν το μέσο που θα της εξασφάλιζε το ξερίζωμα των εργατικών οργανώσεων, το φίμωμα και τον κατακερματισμό της εργατικής τάξης. Το γεγονός ότι το ναζιστικό κόμμα μπήκε σε κρίση και έμοιαζε να φθίνει στο τέλος του 1932 ωθούσε τον Χίντενμπουργκ και τους καπιταλιστές να βιαστούν γιατί διαφορετικά μπορεί να έχαναν αυτό το «βαρύ ρόπαλο» ενάντια στο οργανωμένο εργατικό κίνημα.

Το 1930, η εργατική τάξη στη Γερμανία ήταν η πιο οργανωμένη σε ολόκληρο τον κόσμο. Στη συντριπτική της πλειοψηφία ήταν στραμμένη προς το Σοσιαλδημοκρατικό και το Κομμουνιστικό Κόμμα. Το ενιαίο μέτωπο, η πολιτική που πρότεινε ο Τρότσκι, η κοινή δράση ενάντια στο φασισμό που θα κινητοποιούσε την οργανωμένη εργατική τάξη ενάντια στους Ναζί και ενάντια στις επιπτώσεις της κρίσης, θα μπορούσε να αντιστρέψει την πορεία προς τον γκρεμό. Το πραγματικό πρόβλημα ήταν ότι η ηγεσία του SPD ήταν κολλημένη στη "Συνταγματική νομιμότητα" και η ηγεσία του KPD στη σεχταριστική πολιτική της σταλινικής "τρίτης περιόδου" που αρνιόταν το ενιαίο μέτωπο και ενώ ο Χίτλερ βάδιζε προς την εξουσία συνέχιζε να λέει παλαβομάρες για τον κίνδυνο του «σοσιαλφασισμού». Κι αυτή ήταν μια πραγματική "αυτοκτονία" που το τίμημά της θα το πλήρωνε ολόκληρη η ανθρωπότητα.

Κώστας Πίττας

Τα Βαλκάνια

Μαρκ Μαζάουερ

Σελίδες 263, 17.5 ευρώ

Εκδόσεις Πατάκη, 2002

Τη δεκαετία του '90, τα Βαλκάνια ξανάζησαν τη φρίκη των αρχών του 20ου αιώνα. Στη Γιουγκοσλαβία, την οικονομική και πολιτική κατάρρευση των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού, ακολούθησε η σφαγή. Τα νατοϊκά στρατεύματα και οι πολιτικοοικονομικοί εκβιασμοί των κρατών τους για να λαφυραγωγήσουν την περιοχή, ενίσχυαν το διχασμό και το αιματοκύλισμα. Για να αιτιολογήσουν τον ιμπεριαλιστικό τους ρόλο στην περιοχή, επανέφεραν τα ρατσιστικά μυθεύματα που είχαν κατασκευάσει για τους βαλκανικούς λαούς στα τέλη του 19ου αιώνα. Ο ιστορικός Μαρκ Μαζάουερ έγραψε στα τέλη της δεκαετίας του '90 τα ανατρεπτικά, με την κυριολεξία της λέξης, «Βαλκάνια» του, για να αποκαταστήσει την ιστορική πραγματικότητα, καταρρίπτοντας αυτά τα χυδαία στερεότυπα και τις ιδεοληψίες. Σήμερα, που βρισκόμαστε μπροστά σε μια πολύ μεγαλύτερη έξαρση των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Βαλκάνια, στη Μ. Ανατολή και την Αφρική, σήμερα που τα ρατσιστικά σκουπίδια και τα εθνικιστικά παραληρήματα γίνονται ξανά επίσημη εγκληματική διεθνής πολιτική, βιβλία σαν αυτό του Μαζάουερ είναι πολύτιμα για τη δική μας πλευρά.

Το δυτικό αφήγημα φορτίζει τον όρο Βαλκάνια με συνυποδηλώσεις βίας, αγριότητας και πρωτογονισμού. Μιλά για λαούς που αποκόπηκαν από τον εκσυγχρονισμό της υπόλοιπης Ευρώπης, καθώς ήταν επί αιώνες τμήμα της πολιτισμικά, πολιτικά και οικονομικά καθυστερημένης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, για λαούς που παρέμειναν βάρβαροι, δέσμιοι της θρησκευτικής και εθνικιστικής τους μισαλλοδοξίας, ανίκανοι να δημιουργήσουν ευνομούμενες και οικονομικά υγιείς κοινωνίες. Συνεπώς, η με κάθε τρόπο παρέμβαση των εξελιγμένων κρατών του δυτικού κόσμου ήταν και είναι απαραίτητη για να επιλύονται τα εκεί προβλήματα.

Ο Μαζάουερ, εντάσσοντας τη βαλκανική εμπειρία στο ευρωπαϊκό ιστορικό γίγνεσθαι, καταδεικνύει τις ομοιότητές τους και δίνει στις διαφορές το πραγματικό τους βάρος. Τα βαλκανικά εθνικά κράτη δημιουργήθηκαν πάνω στις ίδιες αρχές και τις ίδιες πρακτικές (ιδεολογικές, πολιτικές, οικονομικές) με τα ευρωπαϊκά κράτη, δημιουργήθηκαν δηλαδή και λειτούργησαν κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσίν τους.

Ο εθνικισμός ήταν ανύπαρκτος στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, γιατί ήταν άχρηστος στη λειτουργία της πολιτικής και οικονομικής της δομής. Οι εθνικές ταυτότητες κατασκευάστηκαν εκ του μηδενός στους λαούς των Βαλκανίων, κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, όπως και στην αυγή του καπιταλισμού στους λαούς της Ευρώπης. Οι βαλκανικοί εθνικισμοί, στην πρώτη τους φάση ανάμικτοι με τα κοινωνικά και πολιτικά ιδεώδη της Γαλλικής Επανάστασης, έγιναν λίγο αργότερα οι αλυτρωτισμοί - μεγαλοϊδεατισμοί, δηλαδή οι κρατικές πολιτικές των αρχικά λιλιπούτειων βαλκανικών κρατών, για να στηρίξουν την εδαφική επέκταση του καθενός απ' αυτά. Ολοκληρώθηκαν εδαφικά στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα με τους επεκτατικούς πολέμους που ονομάστηκαν Βαλκανικοί και με τον ίδιο τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η δημιουργία τους, όπως και η κατοπινή εδαφική τους επέκταση, καταπολεμήθηκε ή ενισχύθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις, ανάλογα με το πώς συνέφερε κατά καιρούς να χειρισθούν οι τελευταίες το λεγόμενο «Ανατολικό Ζήτημα», δηλαδή τη συντήρηση ή το θάνατο του «μεγάλου ασθενούς», της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τα βαλκανικά κράτη, λοιπόν, ακολούθησαν την «εθνική ολοκλήρωση» που δίδαξε η ίδια η Ευρώπη. Μόνο που στα Βαλκάνια, η ανάμειξη των Μεγάλων Δυνάμεων για την προώθηση των συμφερόντων τους οδήγησε σε μεγαλύτερη αιματοχυσία.

Ο εθνικισμός, όμως, είχε να επιτελέσει λειτουργίες και μετά την εδαφική ολοκλήρωση των βαλκανικών κρατών. Εντός των νέων κρατών έπρεπε να επιτευχθεί η ομογενοποίηση των πληθυσμών τους. Οι πρακτικές που ακολουθήθηκαν περνούσαν από τη βίαιη καταστολή των δικαιωμάτων των μειονοτήτων που εγκλωβίστηκαν εντός των νεοχαραγμένων συνόρων έως και τη βίαιη μετακίνηση πληθυσμών (π.χ «ανταλλαγές» ελληνικών και τουρκικών πληθυσμών μετά το τέλος του μικρασιατικού πολέμου). Ούτε κι εδώ έχουμε, βέβαια, μια βαλκανική πρωτοτυπία. Η ομογενοποίηση των πληθυσμών με κάθε τρόπο, κατασταλτικό ή μη, αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της λειτουργίας του καπιταλιστικού κράτους και η Δυτική Ευρώπη ήταν η πρώτη διδάξασα, ενίοτε μάλιστα με πολύ βιαιότερες μεθόδους.

Τα δυτικά κράτη υπήρξαν πρωτοπορία στις εθνικές και θρησκευτικές εκκαθαρίσεις. Από τα πογκρόμ των σεφαραδιτών

Εβραίων στην Ιβηρική, που βρήκαν καταφύγιο στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, τη μαζική σφαγή των Ουγενότων στη Γαλλία, τις βαρβαρότητες της αποικιοκρατίας στην Ασία και στην Αφρική, την Ιρλανδία και τα εγκλήματα του ναζισμού, η Ευρώπη, φεουδαρχική ή καπιταλιστική, δίδαξε την κτηνωδία. Στο ζήτημα της βίας, ο Μαζάουερ θα επανέλθει στο τελευταίο του κεφάλαιο, για να δείξει ότι η βία που υπήρξε ή και συνεχίζει να υπάρχει στα βαλκανικά κράτη ωχριά μπροστά στη σύγχρονη, νομιμοποιημένη κρατική βία της δυτικής Ευρώπης και των ΗΠΑ.

Όσον αφορά στο μύθο της πολιτικής καθυστέρησης των βαλκανικών κρατών, ο Μαζάουερ δείχνει ότι καμιά πολιτειακή μορφή στα Βαλκάνια δε διέφερε από τις αντίστοιχες της Δύσης. Η προβαλλόμενη «δημοκρατική παράδοση» της Ευρώπης δεν είναι παρά ένας ακόμη μύθος. Στη μεγαλύτερη διάρκειά της, η Ευρώπη κυβερνήθηκε από θεοκρατικές απολυταρχίες, που καταλύθηκαν με τις αστικές της επαναστάσεις. Ακόμη και τότε, όμως, σ' όλον τον ευρωπαϊκό 19ο αιώνα, αλλά και στον 20ο, ο κοινοβουλευτισμός της σφιχταγκαλιάζεται με τις βασιλείες, τα δε φασιστικά καθεστώτα και ο ναζισμός γεννήθηκαν ακριβώς στην καρδιά της δυτικής Ευρώπης. Όσο για το μύθο της ανικανότητας για οικονομική ανάπτυξη καταρρίπτεται από τα ίδια τα νούμερα: μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα βαλκανικά κράτη επέδειξαν τους υψηλότερους ρυθμούς εκβιομηχάνισης παγκόσμια. Τα δε προβλήματα που αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν είναι απότοκα της παγκόσμιας οικονομίας. Ό, τι καθορίζει την παγκόσμια οικονομία, καθορίζει και τις οικονομίες των βαλκανικών κρατών, πόλεμοι και οικονομικές κρίσεις.

Στο πυκνογραμμένο του βιβλίο, ο Μαζάουερ ανατρέπει και επιμέρους μύθους, ντόπιας παραγωγής, δείχνοντας ότι πολλά μέλη της πρώην βυζαντινής αριστοκρατίας υπήρξαν στελέχη της οθωμανικής διοίκησης, ότι το Πατριαρχείο είχε διευρυμένες εξουσίες στους χριστιανικούς πληθυσμούς, ότι οι τελευταίοι υποδέχτηκαν με ανακούφιση την οθωμανική κατάκτηση, μετά την ανασφάλεια που επί αιώνες βίωναν ως υπήκοοι της παραπαίουσας, ειδικά μετά τις σταυροφορίες, βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Εξίσου σημαντικό είναι ότι στο βιβλίο αποκτούν φωνή αυτοί που στις επίσημες ιστορίες είναι αόρατοι: οι αγρότες των Βαλκανίων και οι φτωχοί των πόλεων. Στα χωριά και στις πόλεις του οθωμανικού κράτους, που δεν χρειαζόταν να ενισχύει τη φυλετική ή τη θρησκευτική μισαλλοδοξία από τις ίδιες τις σχέσεις παραγωγής του (η μόνη διαφορά αντιμετώπισης των μουσουλμανικών πληθυσμών ήταν ότι πλήρωναν λιγότερους φόρους, επειδή είχαν την υποχρέωση να υπηρετούν στο στρατό), οι άνθρωποι συμβίωσαν ειρηνικά επί αιώνες, μέσα στα πλαίσια μιας πολυπολιτισμικής αλληλεγγύης και σεβασμού της διαφορετικότητας. Οι αγρότες, καθώς δεν ήταν δεμένοι με τη γη, αφού αυτή, μέχρι σχεδόν τα μέσα του 19ου αιώνα, ανήκε στο κράτος και κατόπιν στους τσιφλικάδες, συχνά μετακινούνταν απ' άκρη σ' άκρη στα χωρίς σύνορα Βαλκάνια, δουλεύοντας ως εργάτες γης. Οι άνθρωποι στα Βαλκάνια ήταν κυριολεκτικά απάτριδες και κοσμοπολίτες.

Δυστυχώς, ο Μαζάουερ χάνει από τα μάτια του τη διεθνιστική προοπτική αυτής της πραγματικότητας. Όχι μόνον για τις αρχές του 20ου αιώνα αλλά και για τον καινούριο αιώνα. Ταυτίζοντας τον εθνικισμό των αρχουσών τάξεων, που τον χρειάζονται ως απαραίτητο εργαλείο για την ύπαρξη των εθνικών τους κρατών – ορμητηρίων με τον εθνικισμό ως ιδεολογία των υπάλληλων τάξεων, την οποία μπορούν να αποτινάξουν, τον περιβάλλει με μια ανυπέρβλητη παντοδυναμία. Ταυτόχρονα, μη κατανοώντας την κρατικοκαπιταλιστική φύση των καθεστώτων τους και θεωρώντας ότι αυτό που απέτυχε στα βαλκανικά κράτη ήταν ο κομμουνισμός – και στο επίπεδο των δικαιωμάτων των εθνοτήτων και στο επίπεδο της οικονομίας – δε βλέπει άλλη προοπτική για την ευημερία τους πέρα από μια υγιή καπιταλιστική οικονομική ανάπτυξη, που *«θα επιτρέψει και την άνθηση της δημοκρατίας»*.

Παρά τις πολιτικές του αδυναμίες, το βιβλίο παραμένει εξαιρετικά χρήσιμο και επίκαιρο. Κάνοντας φέτος την 23η τους έκδοση, τα «Βαλκάνια» κατέρριψαν ακόμη έναν μύθο, αποδεικνύοντας πως οι άνθρωποι επιζητούν να διαβάσουν ό, τι μπορεί να τους βοηθήσει να κατανοήσουν καλύτερα την πραγματικότητα.

Σταυρούλα Πανίδου

Μαρξισμός και εθνικισμός

Κρις Χάρμαν

Σελίδες 128, 8 ευρώ

Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2018

Οι πρόσφατες εξελίξεις με την επιστροφή του "Μακεδονικού" αλλά και το ξέσπασμα κινημάτων για εθνική ανεξαρτησία όπως στη Καταλωνία, ο αγώνας των Κούρδων και όχι μόνο, έχουν τροφοδοτήσει τη συζήτηση στην Αριστερά.

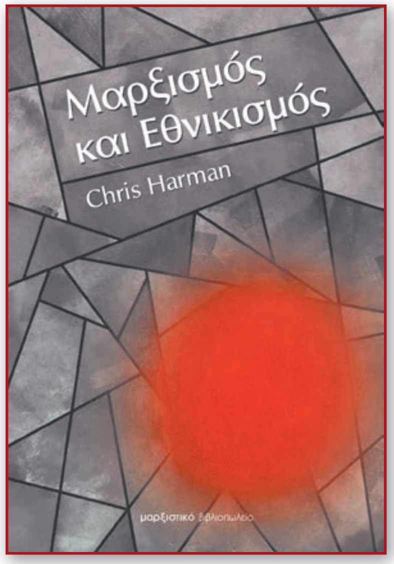
Ο λόγος για τον οποίο η συζήτηση για το ζήτημα αυτό έχει ανάψει μέσα στην Αριστερά δεν ανάγεται μόνο στις διαφορετικές εκτιμήσεις για τις πρόσφατες εξελίξεις. Η κουβέντα σχετικά με τον εθνικισμό αποκαλύπτει βαθύτερες διαφωνίες και αντικρουόμενες απόψεις γύρω από το θέμα που ξεκίνησαν σαν αντικρουόμενες θεωρίες ήδη από τον προηγούμενο αιώνα και πλέον έρχονται στην επιφάνεια.

Αφετηρία στην ανάλυση του Χάρμαν για την κατανόηση του φαινομένου, είναι η σύνδεση με-

ταξύ ανάδυσης του εθνικού κράτους και της ανάδυσης του καπιταλισμού. Όπως αναφέρει και ο ίδιος *"το μυστήριο εξαφανίζεται όταν το έθνος κράτος αντιμετωπίζεται ως η τυπική μορφή πολιτικής διακυβέρνησης που συνδέεται με την ανάπτυξη του καπιταλισμού, από το ξεκίνημα του στη δυτική άκρη της Ευρώπης μέχρι τη σημερινή κατάκτηση ολόκληρου του κόσμου"*.

Τα πρώτα έθνη άρχισαν να δημιουργούνται καθώς πρώτα άρχισαν να αναπτύσσονται τα πρώτα εμπορικά δίκτυα στην Αγλλία και την Ολλανδία του 16ου αιώνα. Τον πληθυσμό δεν χαρακτήριζε σε καμία περίπτωση γλωσσική ομοιογένεια: οι στρατιωτικοί ηγέτες χρησιμοποιούσαν μία γλώσσα, η εγγράμματη ελίτ άλλη και η μάζα μια ποικιλία ετερόκλιτων διαλέκτων. Η ανάπτυξη του εμπορίου αποτέλεσε την υλική βάση για τη γλωσσική ομογενοποίηση περιοχών. Κρατικοί αξιωματούχοι, έμποροι και συγγραφείς αλλά κυρίως η ανερχόμενη αστική τάξη άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι είχαν συμφέρον από μία κοινή γλώσσα. Αφενός εξασφάλιζε μια ενιαία αγορά για τα προιόντα, αφετέρου τάξεις με διαφορετικά συμφέροντα ενώνονται κάτω από ένα κοινό έθνος, αμβλύνοντας με αυτόν τον τρόπο τις ταξικές διαφορές και την ταξική πάλη. Οι αλλαγές αυτές χρειάστηκαν αιώνες για να ολοκληρωθούν. Όπου τα εμπορικά δίκτυα και ο καπιταλισμός είχαν αργήσει να μπουν σε αυτή τη διαδικασία, οι νέοι αστοί δεν είχαν την πολυτέλεια να περιμένουν η διαδικασία αυτή να ολοκληρωθεί αυθόρμητα. Αν κάποιος ήθελε να ξεπεράσει ή να ανταγωνιστεί τον βρετανικό καπιταλισμό χρειαζόταν μια συνειδητή επαναστατική δράση. Αυτή η δράση έπρεπε να κατευθύνεται από μία ιδεολογία που θα προσχεδίαζε τα βασικά στοιχεία για το κράτος που είναι απαραίτητο.

Ο Χαρμαν χρησιμοποιεί αυτή την ανάλυση για να αντικρούσει θεωρίες που συνήθως καταλήγουν στα εξής συμπεράσματα: είτε θεωρούν τον εθνικισμό σαν κάτι που υπάρχει από τις πρώτες ανθρώπινες κοινωνίες και συγκροτείται με την έννοια της πολιτισμικής κοινότητας, είτε θεωρούν πως η σύγκρουση με τον εθνικισμό δεν έχει σημασία, γιατί το σύστημα τείνει να εξαλείψει τα έθνη-κράτη με τη σύγχρονη παγκοσμιοποίηση και την "ολοκλήρωσή" του.

Ο Ότο Μπάουερ, αυστριακός μαρξιστής είναι από τους πρώτους που υποστήριξαν ότι το έθνος ως "πολιτισμική κοινότητα" ξεκινούσε από την περίοδο του πρωτόγονου κομμουνισμού. Το συμπέρασμά του ήταν ότι η αριστερά θα έπρεπε να αγκαλιάσει την ιδέα του έθνους και η εργατική τάξη να σώσει την πολιτισμική παράδοσή της μέσα από αυτόνομες εθνικές κοινότητες. Αυτή η ιδέα συνεχίζει μέχρι σήμερα, η θεωρία της πολιτισμικής κοινότητας βρίσκει έδαφος διότι ο βιολογικός ρατσισμός έχει ως ένα βαθμό παραχωρήσει τη θέση του στο πολιτισμικό ρατσισμό.

Στον αντίποδα υπήρχαν και εξακολουθούν να υπάρχουν απόψεις που θεωρούν πως η παγκοσμιοποίηση θα εξαλείψει τους εθνικισμούς και ότι τα σύγχρονα κράτη μπορούν να κάνουν συμφωνίες παραμερίζοντας το καθένα το δικό του εθνικισμό. Εκφραστής της άποψης αυτής ήταν ο Κάουτσκι στις αρχές του προηγούμενου αιώνα ενώ σήμερα ακούγονται φωνές περί ολοκλήρωσης του παγκόσμιου καπιταλισμού.

Και οι δύο αυτές απόψεις σύμφωνα με τον Κρις Χάρμαν καταλήγουν από διαφορετικό δρόμο σε παρόμοιο συμπέρασμα. Η εργατική τάξη δεν χρειάζεται να παίξει ρόλο στα εθνικά ζητήματα μιας και η λύση μπορεί να έρθει από τα πάνω.

Η απάντηση του συγγραφέα εκφράζει την παράδοση των μπολσεβίκων και του Λένιν. Οι εργάτες δεν είναι αυθόρμητα εθνικιστές και δεν έχουν συμφέρον από αυτή την ιδεολογία. Επίσης κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στον εθνικισμό των καταπιεστών και στον απελευθερωτικό αγώνα των καταπιεζόμενων εθνών. Η αριστερά παλεύει για την ήττα των κρατών που κάνουν εθνικιστικές εξορμήσεις υποστηρίζοντας ταυτόχρονα το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση των εθνών που καταπιέζονται. Η συνένωση των εργατών δεν μπορεί να έρθει ούτε αυτόματα, ούτε από τα πάνω, αλλά εθελοντικά και από τα κάτω.

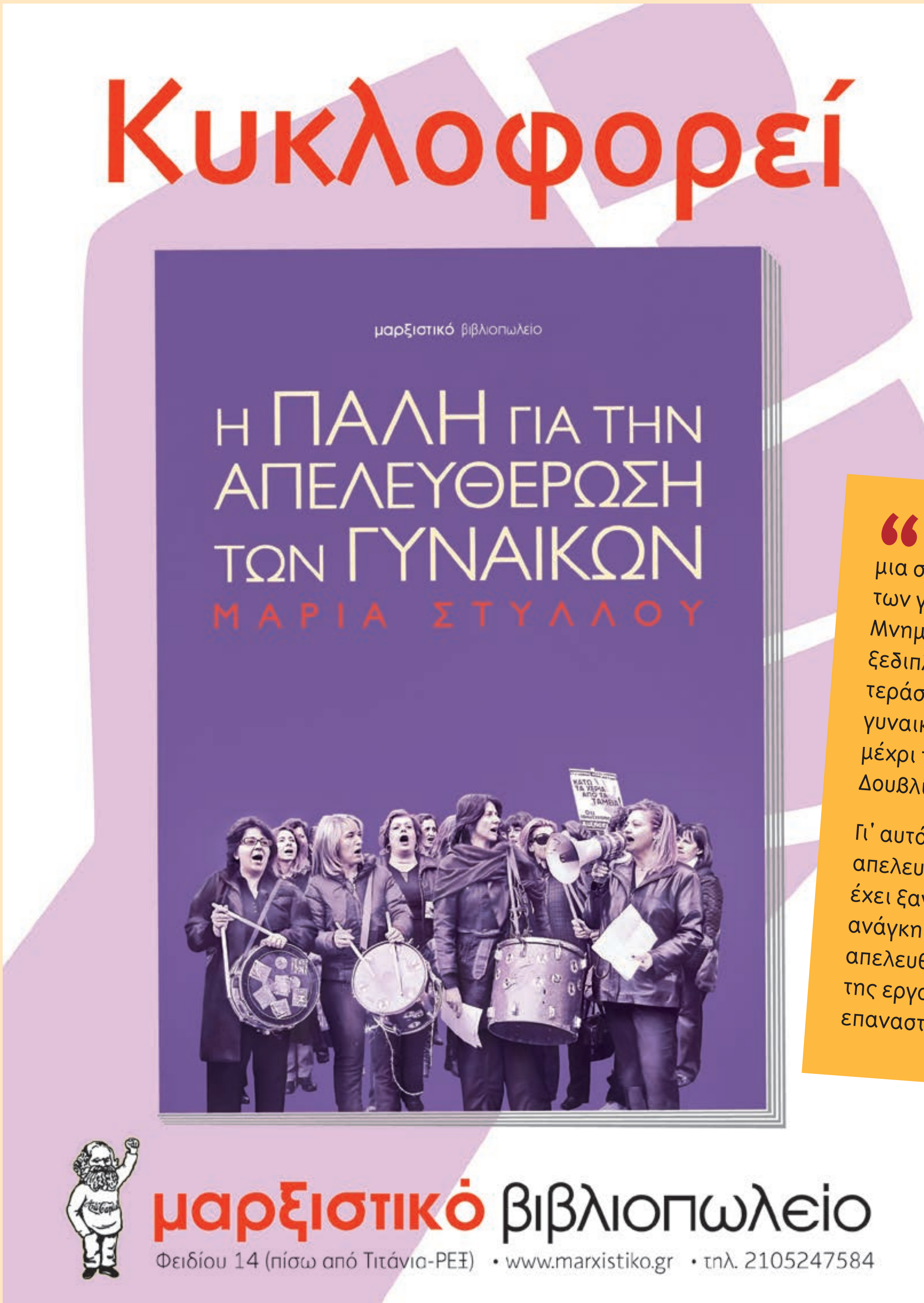
Δεν θα μπορούσε αυτό να ισχύει περισσότερο σήμερα για την περίπτωση του Μακεδονικού. Η αριστερά στην Ελλάδα ακολουθώντας τη λενινιστική παράδοση που αναβιώνει ο Χάρμαν όχι μόνο δεν έχει συμφέρον στην εξόρμηση του ελληνικού καπιταλισμού στα Βαλκάνια αλλά πρέπει να παλέψει για την ήττα αυτών των σχεδιών. Χρειάζεται να υποστηρίξει την εργατική τάξη στην Μακεδονία υπερασπίζοντας το δικαιώμά της για αυτοδιάθεση.

Η ανάλυση αυτή για τον εθνικισμό υποστηρίζει πως μέσα σε κάθε έθνος υπάρχουν δύο "έθνη": το έθνος των καταπιεστών και το έθνος των καταπιεζόμενων.

Αυτή η έκδοση του Μαρξιστικού Βιβλιοπωλείου είναι οδηγός για την αριστερά και το κίνημα απέναντι στις εθνικιστικές εξορμήσεις που βλέπουμε ξανά σήμερα.

Δημήτρης Στεφανάκης

Νέες εκδόσεις

“Το βιβλίο αυτό έρχεται σε μια συγκυρία όπου οι αγώνες των γυναικών ενάντια στα Μνημόνια στην Ελλάδα ξεδιπλώνονται δίπλα σε τεράστιες κινητοποιήσεις γυναικών από την Αμερική μέχρι τη Μαδρίτη και από το Δουβλίνο μέχρι την Αργεντινή.

Γι' αυτό, η πάλη για την απελευθέρωση των γυναικών έχει ξανά σήμερα όσο ποτέ ανάγκη τη σύνδεση με την απελευθερωτική δυναμική της εργατικής τάξης και των επαναστάσεών της.”